

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manuscripta mathematica - Cod. Durlach 158

Lorini, Buonaiuto

[S.l.], [16. bis 17. Jahrh.]

Mvntionvm. Boniadivti lavrini nobilis florentini. Liber primvs

[urn:nbn:de:bsz:31-247278](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-247278)

Munitionum.

Boni adivsi Laurini nobilis Florentini.

Liber Primus.

In quo ostenditur facilissimis regulis Scientia, simul cum
Practica fortificandi, Et declarantur rationes omnium
partium Arcium, atque munitionum.

Primorum Principiorum Geometriæ: Cap. primum.

Cum sit geometria, non solum utilis, sed necessaria, prout est fundamentum omnium
nostrarum operationum: propter hoc nos magnifacere illam debemus, et maxima
quia medio illius aggredi debemus illud locum, quod proprium est tractandi a
nobis in sequentibus libris, quando quidem sine tali medio impossibile esset consequi
nec minus bene intelligi aliqua res. Postea quam etiam Sutores, et exequutores.
Eumillimarum arcium, necessitati sunt formare, et intelligere lineamenta, quibus de
bent representare illas superficies, et formas, quas perficere volunt, et quidem ea magis
ad illas attinet scire, qui cupiunt se ipsos dedicare operationibus realibus, et dignioribus,
sicut sunt Fortificationes, et munitiones, ubi quibus de conservatione tractata agitur
Provinciarum, et defensionis populorum, et maxima contra infideles, et barbaras gentes,
nostras inimicas communes. Propterea quod ab ista scientia pendent clariores et
faciliores demonstrationes, que fieri occurrunt. Et quod, non solum cum ipsis hominibus
representare omnes res creatas realiter a natura, sed etiam illas, quas nos non
nisi, et virtute invenire vellemus, et illis addere, vel subtrahere, et iudicare
per illarum perfectiones, aut imperfectiones, sicut si reales essent, quod sine tali
medio impossibile omnino esset, posse docere, nec demonstrare aliqua res in esse suo
proprio, quemadmodum diffuse in sequentibus dicitur, quando tractabimus de
designis, quod simul currit cum ipsa scientia, et cum de tali principio nobis
loquendum sit, ostendemus simul, corpora formata simplicibus lineis, quatenus
probauerimus posse servire pro intelligentia eorum, que tractanda sunt hoc in pre
senti libro: quod cum sit hoc principium Materiarum, et naturalium scientiarum, causa
et ratio principalis perveniendi, ad omnes maiores, et occultiores intelligentias,
nature. Propter quod, tractabimus sic Ianuum modo de Tribus, id est: puncto, linea
et superficie.

Diffinitio. Prima.

Est in primis de Puncto, notabo in A. dico, quod etsi ipse sit principium, et terminus
omnium linearum, non per hoc comprehenditur in ipso pars aliqua crassitudinis, latitudi
dinis, aut profunditatis: sed ut res indivisibilis considerari debet: quia non potest ad aliud
deseruit nisi unum simplicem terminum pro divisionibus, et compositionibus corporum.

Diffinitio secunda.

Linea est una continua extensio, ab uno puncto ad alterum, et sicut dictum est,
sine latitudine, sine crassitudine, et sine profunditate: qua circumscribuntur omnes
figure, que ab Idea formantur: Nec debet in ista considerari aliqua pars Materie.

ant corporis: sed semper ipsam imaginari ut simplex longitudo. B. C. Ita ut
 nō alio tendat, quam, ut representet formas illas, quas veluerimus facere

Diffinitio Tercia

Linee Parallele, due sunt, aut plures sicut videtur per ~~F. G.~~ per F. D. G. E.
 equaliter lineate distantes una ab altera: ita ut in infinitum processum facientes:
 nunquam simul coniungi possint

Diffinitio quarta

Angulus, appellatur illa pars, ubi due linee coniunguntur simul: idest $\angle$ I. H. H. K
 quae coniunguntur in H. ubi formant in tali parte Angulum.

Diffinitio quinta

Diversitas angulorum poterit esse tribus modis, idest angulus acutus per L, obtusus
 siue seles per M. et rectus per N. ubi perpendicularis linea, facit angulum rectum
 N. N. et acutus L. erit minor recti, et obtusus siue seles M. maior.

Diffinitio sexta

Angulus rectus est ille, qui duobus lineis formatur, una in plano posita, et altera in
 perpendiculari situata super: et hoc solum est angulus determinatus, et perfectus in
 omnibus edificijs. Describitur autem sic: Idest: sit A. B. linea in plano, quae
 compartiri debet in duas partes B. D. A. notando punctum D. ubi vis formare
 velueris angulum, et inde formata una pars $\curvearrowright$ circum in A. altera extendens se ipsa
 usque ad B. delineabitur semicirculum B. H. Et similiter A. a parte B. alterum
 semicirculum A. F. et ubi se due linee intersecabuntur adinvicem idest in C.
 ibi erit principium lineae rectae, quae cadet perpendiculariter super punctum D.
 Ita quod pars C. B. erit semper equalis parti C. A. et pari modo angulus rectus.
 B. D. C. illi A. D. C. quem proponimus demonstrare

Diffinitio septima

Circulus est figura plana una sola linea contenta vocata circumferentia in medio
 eius est punctus C. a quo omnes lineae rectae per porgentes ad circumferentiam A. B.
 sunt adinvicem equales: et ille punctus dicitur centrum circuli

Diffinitio octava

- Triangulus equilaterum formatur tribus lineis equalibus quae ipsarum extremis talibus con
 giunguntur. N. M. O. claudendo superficiem P.
- Triangulus dictus Isoceltes formatur con duas lineas duabus lineis equalibus idest R. S. S. Q.
 et sua R. q. inaequalibus
- Triangulus trium laterum inaequalium, dictus scalenon: formatur tribus lineis inaequali
 bus T. V. V. S. T.

Diffinitio nona

Triangulus oblongior formatur angulo recto B. per partem B. A. B. C. simul cum latus
 nati A. C.

sequitur

2
Sequitur Angulus Triangulus Amblygonus, qui potest esse Trium laterum inequa-
limum, et cum angulo recto E. per partes ED. DE. TE, quod est medietas unius
quadrati lateris.

Forma G. dicitur Rhombus duobus angulis obtusi, et duobus acutis laterum equalium
Diffinitio Decima

quadratum perfectum E. formatur quatuor lineis ^{equalibus} parallelis, et suis extremitatibus coniunctis
duabus alijs lineis perpendicularibus ad angulos rectos cum angulis rectis ab unaqueque
eorum partium

quadratum longum F. formatur duabus lineis parallelis, et suis extremitatibus coniunctis
duabus alijs lineis perpendicularibus ad angulos rectos.

Diversae Compartitiones circularum

Circulus FF. aut linea circularis, quo perfecto format rotunditatem corporum sphae-
ricorum super eum centrum A. ducitur semper per medietatem, semper ducendo lineam
C. B. ut transeat supra ipsum centrum eum, quod tantum erit spatium superficiei A. H
quantum A. I.

Forma circularis perfectior est omnibus alijs. eoque formatur unice linea super cen-
trum eum: ubi necessario circum circa ducitur equali proportione a eo puncto. quod
non magis ab una quam ab alia parte distet ipsius centri. Et des omnes compar-
titiones, quo fiunt ab ipso centro ad suam circumferentiam: erunt in se se equaliter.
Et huius forma serviat nobis pro fundamento, et recte ducit in omnibus operationibus
in formandis illis corporibus, aut superficieribus quae nobis occurrere possunt, et maxime
in formandis angulis quos in sequentibus arcibus demonstrabimus. Et in primis
pro faciliore proponemus velle a presenti circulo A. B. extrahere. siue formare
quadratum perfectum: a quo poterimus prendere regulam compartiendo omnes alias for-
mas diversorum angulorum. Debetis igitur compartiri supra dictam circumferentiam
in quatuor partes equaliter. A. C. et B. C. ducendo lineas ab uno puncto ad alterum
et sic habebitis formam quadrati supra dicti.

Et si volueritis formare formas et figuras quinque aut sex angulorum
et aliorum sequentium: compartiri debetis semper ipsam circumferentiam in illo nume-
ro partium, siue angulorum, quos volueritis: ducendo postea lineas eo supra dicto mo-
do: et hoc appellatur: compartiri per practicam

Sunt etiam alij modi, et aliae regule faciendi tales compartitiones per theoreticam
quales demonstrabimus non quia necesse sit illas esse scire illos, sed notabimus
ut delectamenta geometrica: quando quidem vera: et iusta compartitione illa sit
que fit in actu cum circulo per practicam. Et in primis ut describamur per
eleganter, quod est figura quinque angulorum: formabimus circulum eius magnitudi-
nis cuius faciendus erit diameter eius: quam proponemus quod sit C. D. diameter
perpendicularis: et EF horizontalis: ita ut compartiatur eius circumfe-
rentiam in quatuor partes equaliter: compartiendo postea unam e duobus partibus di-
visi diametri in medium, quod erit in F. ubi firmabitur una extremitas circuli

ducendo alteram extremitatem usque ad circumferentiam medij in D., et ducen-
do semicirculum E. D. Notabitur signum E. a quo ducetis unam lineam
rectam usque ad D.; quod erit E. D. quae quidem erit una ex quinque partibus
quintanguli quod debetis demonstrare

Comparitio sexangulorum facilius erit. quando quidem ex omnibus circulis descriptis
circulis, sua circumferentia continet septies amplius, quanta erit eius apertura
qua de cetero circuli postea nominabuntur sexies.

Septimus angulus, qui sequitur: reperietur: si cum eadem apertura circuli notabitur
lineam B. C. in sua circumferentia: notando postea eius medietatem, quod erit in D.
ubi quo ducetis lineam perpendicularem super eum arcum, quod erit A. D.,
et replicata septies in circumferentia formabit figuram propositam septem angulorum

Poterimus etiam pro regula generali compariri qualibet circulum. in quot partes volua-
rimus: id est: si voluerimus formare quinque angulos: compariemus primo circu-
lum in quatuor partes aequales A. B. C. D., et postea compariemus circumferentiam
unius ipsarum quatuor partium: quam dicemus esse B. C. in quinque. De quibus
partibus, quatuor debent accipi quod erit in E: et debemus ducere lineam rectam
E. B., quae erit una quinque partium totius circumferentiae: Et pro conclusione
si volueritis sex, septem, aut octo angulos, et quot volueritis placuerint: semper con-
diuidetis unam ipsarum quatuor partium arcus: in illum numerum angulorum
cum quo volueritis compariri: Et accipiendo postea eorum quatuor ipsarum
partium, ducetis lineam diametralem, quae semper erit una ex ipsis partibus
cum quo totus circulus erit comparitus: sicut etiam videtur in parte
illa E. D. per D. F. quae servit pro figura sex angulorum.

Et si voluerimus ab una data circumferentia, aut quod eo ex parte alteram aequale
proportionalem, pro medietate minore. Id est: si circulo A. B. C. D. super centrum
R. si voluerimus alium circulum ex parte, qui contineat medietatem eius superficies:
ducetis lineam diametralem A. B. C. D. et latera quadrati ab uno puncto ad alteram
sicut videtur: describendo postea secundum circumferentiam infra ipsum quadratum E. B.
H. F. quod erit medietas primi quem volebamus monstrare: et si intra ipsum
istam secundam circumferentiam ducemus quatuor lineas: formabimus secundum
quadratum quod erit etiam ipsum ad dimidium primi, et similiter sexies circulum
qui erit ad quartam primi.

A. Corpore circulari formamus, sicut dictum est angulum rectum, qui est vere animam
omnium operationum quae fiunt: In in vobis instrumentorum geometricorum pro
mensuratione, et in Architectura: in edificando aedificia publica et privata: cum
ea maiori pulchritudine, et commodo, quod denderetur: Et ideo omnes forme
sunt laterum inaequalium ubi possit formari ex una parte ipsum angulum rectum
ponuntur ponunt medio illius proportionari, et mensurari.

Sicut cetera exempli ponimus videre per tres differentes angulos. Id est: Triangulo
suis laterum aequalium A. B. C. reducitur in quadratum longum ducendo lineam
perpendicularem C. H. supra basim A. B. Ita ut in H. formetur angulus rectus
Et ducendo ipsam met angulo partem A. D., et D. C. equalem parti basim H. B. formabimus
propositum quadratum longum A. D. C. H. ex quo sit aequalis basis D. C. illi H. B., et
Triangulos H. B. Triangulos G. Triangulos F.

Sequitur.

Sequitur secundus Triangulus laterum inaequalium ^{dest} A. B. C. Ita quod:
 Quia altitudine C. supra basim A. B. in duas partes aequales, quod erit, F. et
 transportando partem, seu altitudinem F. C. ad capita ipsius basis. id est B. D. et A. E.
 ad angulos rectos. duceudo lineam D. E. Formabimus quadrum longum A. B. D. E. equale
 Triangulo dicto A. B. C. eo quod sit equalis Triangulus H. illi O. et H. illi I.

Et pro tertio, et ultimo. T. S. C. cum angulo recto S. cum sit C. T. diagonalis quadri-
 laterum. S. C. in duas partes id est in S. et transportando S. C. in T. V. ad
 angulum rectum supra basim S. T. duceudo S. V. formabimus quadrum longum
 S. V. T. S. equale Triangulo T. C. S. eo quod sit ^{similiter} equaliter equales. duo illi Triangu-
 li A. B.

Superest pro ultimo monstrare quomodo formantur in quatuor modis ovalia Trian-
 gularia: id est cum triangulis, et quadrangulis, et circulis: Et in primis forma-
 bilis supra basim A. B. duos triangulos laterum equalium. id est A. B. G. et A. B. C.
 quia debemus facere C. centrum. ut possimus ducere partem circuli E. G. Et si
 similiter. D. ut ducemus F. H. et B. A. per capita H. E. et G. F.

Sequitur simul cum duobus quadris R. S. ut formemus propositum ovalium: id est per
 partem circumscriptione P. Q. faciemus centrum L. et pari modo per N. O. M.
 et per capita P. O. et Q. N. R. S.

Et postea tertium cum tribus circulis per circumferentiam F. I. centrum autem
 erit C. et per H. I. D. Capita L. I. F. H. fiunt ab ipsis circulis

Poterimus formare propositum ovalium simpliciter cum duplo funiculo sine ulla dicta
 ram observationum circuloorum seu aut angulorum: Id est: Comparare supra
 uno plano longitudinem ipsam, quam illi ~~duo~~ tribuere voluimus: causa exem-
 pli: erit D. C. in octo partibus, e quibus accipiemus sex: que erunt A. B. relinqua-
 to univique eorum capitulum unum. id est A. C. B. D. ubi figemus duos clavos A. B.
 quibus dupliciter alligamus gabimus funiculum subtilem eorum capitibus. ita quod procedat
 ita duplex secus et circa spatium A. D. id est partium septem: Accipiendo postea
 alium clavum, et fixo in medio duorum funiculorum tenetis eos ita extensos ut descri-
 batis lineam D. E. C. D. semper faciendo ut ipse funiculus curvat sic duplex intra
 duos clavos A. B. quo funiculo poteritis formare ut placebit. supra dictam formam
 circuli ovalium

Hoc est quantum ad presentem attinet in L. dicendum est circa descriptionem propositorum
 Corporum geometricorum: et si quis voluerit clariore modo videre rationem talis
 eorum proportionis simul cum requisi mensurandi: tum in superficie, tum etiam in
 istis corpora: poterit legere primum, et secundum librum Cosmi Bartoli in materia
 mensurandi: ubi inveniet distinctionem, et explanationem omnium suarum partium
 cum multis alijs particularibus utilissimis. tum propter scientiam. tum etiam propter
 practicam illius. quod requiritur.

Regula Pro Formandis Plantis arcium cum suis Mensuris. Cap: secundum

Solent esse Regule non parvi iuamenti omnibus: propter magnam bonum: quod
ab ipsis extrahitur: et maxime ab his: qui noviter operam dant fortificationis
nobis: cum quibus modis (pro fabulari vobis): quia et illis ponderetur verum per
amandum scientie, et simul: ut possimus memoria tenere partes notabiliores
que requiruntur in operatione: et si adsit delectatio: quidem apprehendimus die
tam scientiam illa maiori facilitate: que desiderari possit: et specialiter in compo-
nendo, et describendo sequentes plantas: quandoquidem dependeat vobis a lineamentis
et comparationibus: circuloz, semper quod videtur: proportio unius cuiusvis partium plan-
tarum arcium, siue corporis baluardi: poterunt vobis omnes alias que fieri occurrunt
augmentando, siue diminuendo illas: pro ut opus erit: quemadmodum nos loco dicemus
Et in primis proponemus velle formare plantam unam: cuius arcus laterum equalium
quem admodum erunt alie sequentes: deest quod baluardi sint equaliter distantes ad
invicem: ubi necesse erit describere unum circulum supra factum, aut alia materia
in qua voluerimus formare ipsam plantam: et illum circulum equaliter comparta-
mus in sex partibus: quot erunt baluardi quos voluerimus facere: Et deo die
mus nos describere: circuloz circulum: qui per diametrum AB : videtur cum linea
motiva confecta punctis: qui circulus causa exempli intelligatur dividi in octo
partes: ut formetur octo baluardi: que notabuntur per Le R s cum alijs sequen-
tibus: et ductis lineis rectis ab uno puncto ad alium hinc formaverimus octo angu-
los: supra quibus describere debemus suos baluardos, cum illis mensuris, et proportionibus
que magis afferre possint defensionem, cum sit etiam necesse imprimis determinare
speciem mensuraz: qua voluerimus formare, et mensurare totum corpus arcis: vnde
ut accipiamus familiariorem: vtemur brachio florentino: siue passo vniuersali: qui
passus continet Le a dictorum brachiorum, et passus quinque pedes: sicut in duobus
sequentibus denariis videtur: per AB mensura unius pedis vniuersalis: divisi in
duodecim uncias, et per CD mensura dimidij brachij florentini: quibus mensuris
nos mensurabimus et formabimus omnia designa huius presentis operis: Et
postquam determinaverimus (ut dictum est) mensuram qua vobis voluerimus
determinabimus postea mensuras defensionum, quas dare voluerimus ipsi arcibus
Sic est: quanta oportuerit esse distantia a flanco, siue a latere) locus tormentorum
ad frontem: siue ad acumen anguli inferioris alterius baluardi: qui contra se erit
qui munitus esse et defensus ab ipsis tormentis bellicis debet, eo quod et sciat
quod ab ipsa mensura pendet, siue distantia omnis perfectio, et imperfectio arcis
quia grande perit facta cum nimis longa defensione: tormenta sita in lateribus
siue flancis: non possunt facere illum magnam ictum: qui esset necessarius in defensio-
nibus ferre, aut alterius materiz quas inimicus fortisset ut intrinsecaret vallum
et caperet: Nec minus pervenirent pilas plumbeas a tormentis missas in sacculis
ut possent offendere ipsum neminem: quem admodum e contrario: quando fit
defensio nimis brevis et curta, preterquam quod oportuerit se edificari muros nu-
meris baluardoz) latera eius siue flanci, oppositi essent ad ictus et pilas tormentoz
propuoz, et consequenter laterales occiderentur: a parvis tormentis inimicorum qui ad-
dicti epichent foras: vicium circa et contracarpam: et etiam platee baluardorum
parue essent, cum nimis debilibus defensionibus, et eo magis faciundo ad proportionem
parvorum flancum eius lateris: Tales effectus omnes iudicandi omnino sunt, volentes
nos optime, et cum rationibus edificare, et maxime in planis, et in situ exponitis posten-
tissimo inimico: sicut nos loco adducemus rationes omnium: Solum in presenti
dicemus, quod dicta defensio a flanco ad punctum baluardi non vult esse minor
ocentis, et octuaginta parvum, qui vnt brachia circa quingenta quadragesima
Et se.

Et longiores defensiones fieri ducentorum ipsorum passuum: Et deo ~~hinc~~ nos
 causa exempli formare supradicti octanguli, faciemus quod quilibet oculus ipsarum par-
 titim sit centum, et octuaginta passuum: deinde comparhemus causa exempli R. S. in
 noquam partes eguales, quae et unaquaeque ipsarum erit viginti passuum: cum quibus nota-
 bimus scalam A. B. brachiorum centum passuum centum, et deinde comparhemus illa
 in illas minores partes quae poterimus, et ad minus in decem, sicut videtur, et sic erit
 iuncta et reat' realis mensura dictae plantae, cum la proposita defensione centum et octuaginta
 passuum, quia sunt dicte ut vult dicte partes eguales R. S. circum circa suam circum-
 ferentiam, et distantiā, quae debet esse a flanko unius baluardi ad punctum alterius
 H. V. quae est longitudo ipsius defensionis: et cum debuerimus nos mensurare
 proposita scala, et formare totum corpus arcis: dabi dabi spiritum faciemus a Baluar-
 do: ut caput ipsius corporis, qui quidem formatur supra omnibus angulis hoc pacto
 fdest: Accipiemus ab ipsa scala longitudinem passuum triginta: et accipiendo postea
 sive brachiorum nonaginta, et figemus partem unam arcus supra angulo L, et cum
 alia parte, omni ex parte notentur puncta G. H. quod erit latitudo gule baluar-
 di, sive sui anguli interioris L. H. G.: et similiter faciemus supra omnibus angu-
 li baluardorum: Accipientes postea parvam normam, sive radium geometricarum
 ducentum lineam H. I. etiam ipsa longitudinis passuum triginta ad minus, quae decem
 dabit super ipsum punctum H. et faciat angulum rectum supra linea, sive cochina
 H. N., et similiter faciemus in altero flanko sive latere G. M., et supra omnibus
 alijs angulis interioribus baluardorum: Quando semper utasprimas lineas et deli-
 neando lapide delinearorio, ut possint corrigi: quando error esset in delineatione
 et maxime, ut delere possemus illas, quae non sunt debent permanere deservit: atra
 mento: completis desubis: sicut per lineas punctatas videbitur: Et deo, ut
 formemus dictos baluardos, debemus semper sumere defensiones suarum frontium
 magis de longinquo quod poterimus: id est in longitudine cochinae, et faciemus
 hoc, ut amphotes faciamus defensionem ipsam: quia si accipiemus illam in medio
 cochinae (quae modum potest fieri etiam in presenti octangulo, et eo magis in
 alijs, quae sequentibus) talis pars cochinae (id est sua platea in hoc) faciet ipsum met offi-
 cium, quod facit flankus: et maxime cum suo vallo, et foris in detegendo, et defen-
 dendo fossa simul cum fronte baluardi: Nichilominus ut demonstremus, quanta
 sit differentia in accipienda ipsa met defensione, a tertia, sive media parte ipsius co-
 chinae: Formabimus in presenti uos baluardos extractos a tertia portione: id est
 comparhemus ipsam cochinam unamquamque cochinam in tres partes: sicut videtur
 per H. H. in P. O. ubi postea posita regula supra punctis O. et in fine lineae flan-
 ci I. aliam ducentum que in infinitum habet suum procerum: Et similiter ab
 altera parte ducentum Z. M. et ubi sese intersecabit supra prima q. ibi erit
 angulus inferior, sive punta baluardi M. q. i.: et ut formemus scapulas
 ad operiendum, et protegendum partem illam flani, ubi situantur debent formantur
 bellica: comparhemus lineam M. G., quam diximus esse triginta passuum) in tres par-
 tes: ex quibus duas dabimus, et accipiemus pro crassitudine scapularum, quod erit
 M. V., et aliam pro latitudine flani V. G., et ultimo, formabimus, ut possimus
 baluardum claudere semicirculum X. G.: Sed accipiendo defensionem a dimidia
 parte cochinae, sicut per V. T. videtur, formabimus angulus I. Z. sicut aliquantulum
 acutior, altero primo: poterit tamen fieri, et eo magis, quam cum edificaremus ar-
 cem cum ducentis passibus pro defensione: ubi esset contra scarpā defensa, et munita
 a flanko: quod fieri non possit in defensione extracta a tertia portione cochinae
 sicut videtur per ~~num~~ G. 3., quod foris debet formari hoc pacto: id est: fiat
 laequm contra angulum q. baluardi triginta passibus, quod erit d. et si potest

fieri ~~quod~~ quod contra scarpa ~~non~~ defendatur a fianco ducentis ad tale
 rectitudinem suam: sed si non potest fieri: faciemus saltem parallellum fronti
 que g & ita quod pars dummodo pars M # non sit angustior illa: q & d, quod
 esset maior imperfectio, quam si esset talis pars detecta, cum sit munita, custodia, et
 defensa ab alijs plateis sive propugnaculis et vallis superioribus.

Planta septem angulorum caput Cœlium

Si voluerimus formare septangulum, sive arcem cum septem baluardis: pote-
 rimus absque ulla mutatione (preterquam quod accipiamus defensionem a media
 portione ipsius cortine) uti precedentibus mensuris superioris assignatis octo angulis
 eo quod ista forma sit composita angulis qui appellari possunt obtusi, sicut erunt
 supra septimum omnes: propterea quod in septimo, et in quinto qui sequuntur inferius
 baluardi ipsius off. fierent nimis acuti, et frontis nimis longe: quod afferret non
 parvam imperfectioem ad ipsam arcem, et ides ad hoc assequendum describatur supra
 centrum A. circulum B. D. comparatum in septem partes: sicut videtur pro-
 ponendo velle facere longam eius defensionem, id est a fianco ad portam sive frontem
 baluardi oppositi paruum centum octuaginta nonaginta, et cum formari debeat eius
 scala: comparatiemus unam ipsarum partium septem partium, in decem et novem, et
 una ita queque ipsarum erit passus decem: quia multiplicatus decem vicibus numerus
 decem novalis: fiet centum nonaginta quod est defensio iam proposita: cum qua nota
 binus ab una parte, sive in medio plantę scalam S. T. paruum centum, quod erit
 decem parte ipsarum partium: et si volumus formare baluardos: notabimus
 in duobus lateribus angulum inferiorem rectum flancu F. H. et I. R. supra cortinam
 P. 1. prosequentes cetera cum iam dictis mensuris, atque proportionibus.

Planta sex angulorum caput quadratum

Si Arx erit edificata cum sex baluardis, et quod longitudo eius defensionis de-
 beat esse brachiorum quingentorum quingenta: oportebit, ut nos compara-
 mus unam unam partium que curra exempli erit A. B. in undecim
 et unaqueque erit brachiorum quingenta: Ita quod cum quatuor ipsarum
 partium poterimus sufficere scalam brachiorum ducentorum: et ut formemus
 baluardos: proponemus velle accipere defensionem a quarta portione cortine
 quod erit F. O. describentes frontem G. licet possit etiam accipi dicta defensio
 a tertia portione P. g. formando frontem H. et suraretur spatium P. F. ubi
 possemus ponere amplius tormentum unum pro tali sua defensione: Nichilominus
 Angulus H. fieret aliquantulum nimis acutum: sed cum volumus edificare
 illam partem visam ab inimico cum simplici terra, et aliquantulum circulearem
 pro sua maiori securitate: poterit fieri ut sit nimis aliquantulum acutus, et eo ma-
 gis quando murus eius inferius erit operatus, et lectus ab altitudine contrascarpe
 sicut suo loco dicitur.

Planta ultima quinque angulorum cap. quintum
 Hanc Plantam possumus nominare ultimam earum que fortificari debent: quando
 quidem forma quadrata, et maxime triangularis: propter ultimum corpus for-
 matum tribus lineis non possunt, neque debeant fortificari: Si tamen
 non accideret s. edificari aggeres, et valla campestria sive campalia ex simplicibus
 terra confecta

Cetera confecta causa impediendi humiditas viarum, et fluviorum. dum volumus obide-
 ra aliquam arcem, siue murum situm vnum montuosum. non expositum nisi mani-
 bus inimicorum: et non tormentis: sicut in fine secundi libri demonstrabimus. Et ut
 firmamus. Tunc quintum angulum: proponemus velle fieri duas defensiones longitudi-
 nis brachiorum quingentorum, et viginti: licet quanto magis erunt longiora in angulis
 acutis: tanto magis poterunt fieri platese latiores: et se frontes baluardorum obtusa: sed
 non per hoc debent esse maiora longitudinis: quam brachiorum sexaginta, aut paruum ruce-
 lris: sicut dictum est. Ideo formetur scala: qua debet compari vnam laterum
 dicti anguli in partes tresdecim, qui sit designatus. A. B. et unaqueque ipsarum erit
 brachiorum quadraginta. formando suam scalam. quantum postea ad formando ba-
 luardos, attinet, et evitare ne sint nimis acuti anguli: quod per natura propria ap-
 portat supra scripta forma. poterimus ducere primam lineam flancu C. F. brachio
 rum octuaginta graduum id est paruum viginti octo: et sumere suam defensionem a portione
 quinta que erit P. R. q. c. formando frontes F. S. D. supra angulum interiore A. C. E.
 Sed debemus nos animaduertere, et cavere ne unquam angulum faciamus flancum nisi
 necessitate coacti, cum opus sit ipsum fieri paruum longiora, et dictum est, ad hoc ut
 possimus optulere omnia illa per beneficia: que dicentur in sequenti dialogo.

Compartitionum circularum, et proportionum, que inveniuntur
 in diversitatibus angulorum. Caput sextum

A. Proportio ipsa, que invenitur in compartitionibus corporum sphericorum formatarum
 vna simpliciter linea descripta circum circa suum centrum, semper poterimus extrahere
 absque ulla errore proportionem cuiuscumque alterius corporis, aut superficie, pendente totam
 a compartitionibus sphericis ab ipsa sua circumferentia, quia cum sint equales, vel inaequales
 inter se, erunt necessariis, in debita proportione omnia similia, que ab ipsis se orientur
 licet maioris, aut minoris magnitudinis, ut magis placebit, conforme tamen totum mensura
 scale, que fiet in firmendis designis, aut in conficienda opere in esse scala: Et quia in pre-
 senti occurrit nobis tractare de diversitate angulorum, qui possunt fieri in fortificationibus:
 in praesentia supra baluardis: necesse erit habere cognitionem diversitatis, que in sex ipsos
 reperietur, et nosse per theoreticam perfectiones, et imperfectiones, que possunt offerri in actu fra-
 ctio: Et ut hoc possimus consequi formabimus dictum circulum supra centrum A. ita quod
 sua circumferentia sit C. D. medietatem cuius compartiemus in centum octuaginta gradus,
 quod erit illa pars zodiaci D. B. C. que est super nostram orientem: et compartiendo dimidia
 illam circumferentiam in tres partes, et ducta linea ad suum centrum: habebimus formatam
 triangulum laterum equalium, notatum per 3. quod erit A. F. C. id est graduum sexaginta
 super ipsum orientem C. D., et dividendo ipsum in duas. formabimus quadratum simul cum angulo
 recto notatum per 4. quod erit A. B. C. graduum nonaginta, et quintus angulus erit A. F. C.
 A. C. H. graduum centum octuaginta: sextus angulus erit A. C. I. graduum centum viginti: septi-
 mus A. C. L. graduum centum viginti et octo, et octavus A. C. M. graduum centum
 et viginti quinque, et quantum postea ad nonum, decimum, et alios sequentes. poterimus
 tali ordine compartitionum, et numerorum, scire formam et naturam omnium ceterorum qui
 nobis evenire, et accidere possunt, Sumendo semper in ultimo: sicut cum duabus suis lineis
 tantis obtusi, quod vult officiat in vnam solam rectam, et equalem dicto suo orienti
 quod erit in fine graduum centum octuaginta: poterimus etiam videre in altera parte
 subter ipsum orientem C. D. angulos extractos a tota circumferentia ipsius circuli, et notatos
 suo numero, id est a quinto usque ad quatuordecimum equales ut propriis variis, primis superioribus
 dictis: medio quorum et supradictorum graduum: poterimus semper cum fundamentis, non solum
 in disputationibus, sed etiam in operationibus determinare defensiones arcium absque ulla
 errore.

Instrumentum pro sumendis angulis, et transportandis
in diuersis magnitudinibus. Caput septimus

Est instrumentum propositum, norma, siue radius geometricus mobilis, sicut in sequenti designo per A, B, C . uidetur: que norma debet effi. auricula, et multa cum dili. cura, et diligentia eo fabrefacta: id est facta cum duabus normis siue regulis ad instar C, E, A, B simul iuncte in extremitatibus, aut centro A . ubi aliquodhunc longe debet ponere debemus semicirculum D, E compartitum in centum octuaginta graduum qui erit equalis supra descripto: ubi poterimus videre omnes angulos, sicut dictum est, et uidetur in presenti designo: sed oportet, ut caueamus, quod caput semicirculi E sit firma immobiliter in q . crassitudine partium A, B . et alteram partem A, E , et alteram A, C . faciemus ut transeat per vacuum B . ita quando dilatantes et aperientes partem A, C . discurrat ipse semicirculus usque ad finem sui capitis D . et cum sit A centrum et A, D medietas diametri D, E . Proportio quam habet angulus A, B, E in aperiendo, et claudendo partem A, C . eandem eandem semper erit eius A, B, C . cum ibi sit eadem differentia magnitudo instrumenti, quod ostendit angulum maiorem, aut minorem in forma, licet secundum proportionem suarum manuarum idem semper sit: et in occasionibus commodum nobis erit $\dot{\bar{p}}$ transportandi designa. e magnis in parua, siue a paruis in magna: conformia ad ipsas mensuras, ita quod nobis non sit necesse aliud scire quam numerum graduum eius basis E, C . quod sine ulla errore monstrabit nobis forma anguli contenti supra dicto. centro A . ut poterimus transportare ab uno designo ad aliud, aut ducere funiculos unius baluardi, aut totius corporis arcis quam uiderimus edificare in designandi suis fundamentis: et causa exempli dicemus uelle in presenti formare angulum rectum et ide. aperiemus, et dilatabimus partem mobilem A, C . usque ad signum I ita quod ueniat supra lineam A, I id est usque ad finem nonaginta graduum, et habebimus formatum dictum angulum rectum A, B, I , quemadmodum etiam aperientes eam usque ad R . graduum centum et octo: incipiendo tamen numerationem nostram a parte E . habebimus quidam angulum, et in S . septim: et tali ordine poterimus perficere omnes alios qui occurrunt, potentes ualentes nos uia numerorum scire formam, et naturam eorum angulorum ut possimus eos recte, et bene edificare.

Quomodo debeant formari platee et defensiones
Arcis. caput octauum

Ut possimus formare partes interiores, arcis: ostendemus duos sequentes baluardos qui erunt equaliter octangulo dicto superius (licet maioris forme) et hoc ut possimus uidere magis distincte mensuras, et proportionem earum platearum, et defensionum: et maxime illos flancorum ubi debemus situare tormenta: et quidem ut partes magni et imo maximi momenti non poterimus ubi tanta cura et diligentia, que sufficeret, cum sint isti oculi baluardorum, qui sunt caput corporis arcis: quia si amiserimus illos, aut nobis erunt in periculo: non poterit aliter ipse baluardus delegere, et uidere inimicos ut illos offenderet. Unde poterimus nos assimulare ipsam met arcem corpori humano, quod proportione naturali formatum cum fortissimis et robustissimis membris semper habet magnam uirulentiam ut se defendere possit: et pro eo intelligemus nos baluardum esse sicut caput, et flancos tanquam oculos: plateas tormentorum ut brachia: et cochinas et corpora capax ut possit continere in ha. se omnes partes interiores et necessarias ut possit in uita peruenire, et ultimo, exitus siue cothinas aut portas erunt ut pedes: quia propter dolo tantum corpore tali tanto spiritu et flatu, qui illi sufficiat pro conseruatione suarum uirium, quod erit ille numerus militum, et munitionum, quod nos loco dicemus) recipiet maiorem suam per sectionem. Et ne orremus maligna parte informando ipso corpore: oportet, ut nos nosipso gubernemus secundum non solum eam ratione, et proportione naturae arcum: sed in etiam eam experientia offensionum et damnorum acceptorum a potente inimico contra que preparando ante defensiones. facile nobis erit eo ut ipsum corpus conseruamus. Et ne uideamus illo modo obseruati, ab illis qui protoribus temporibus munierunt tanta impetu

tanta impensa. et parva defensione, et maxima contra gravationes formentorum
 Nec minus observabilibus tantis, et tam diversas opinionibus ab auctoribus scriptas
 sed tantum accipimus unam solam meliorem: sicut de hoc loco adducamus rationes
 in dialogo posito infra istius libri: Licet pro ordinario seculat magis credi illi, quod
 sit auctoritate unus, quam ei quod fieri debuerit experientia, successuum
 Nilominus Soms prudens debet temper accipere bonam partem, et sine ulla passione
 permittat se duci, non ab usibus, sed tanthmodo a Ratione. Et ut describamus partes
 interiores propositae areae: formamus dictos duos baluardos A-B. unam latitudinem
 sui fossi, et contrascarpe M-O. et in primis ut ostendamus, quod crassitudinem quam
 habere debet murus circum circa ipsos baluardos, et coehnas, ducemus secundam li-
 nearum unam parallellam primae, quam diximus in describendo dictis plantis, et longe
 ad plus habet brachij, quia tantum proponemus esse crassitudinem muri, et
 ut formemus postea flancum: ducemus lineam I-E. parallellam parti extrinsecae
 N-O. et longe brachij viginti unus: quod erit crassitudo pinnarum magnarum, quae
 debent tegere et protegere fenestras formentorum I-F-D. cum tota platea R-L: et ut
 possimus facere ipsas fenestras formentorum debemus animadvertere, quod formenta
 plateae I-E. ipsius flancii non debent detegere, et videre aliud quam latitudinem fossi
 quae erit pars opposita contrascarpe M-L. Ites formabimus prius illam propinquam
 coehnas: ducendo lineam signi I. ut terminetur in angulo contrascarpe M. sicut per
 punctationem designam videtur, notando solum illam partem, quae erit in crassitudine
 pinnarum magnarum: Postea ducemus unam secundam lineam versus scapulas
 longa a prima circiter tria brachia, ~~et sic~~ quae se se intexerent supra medium
 ipsius primae tantum, quod detegat longitudinem coehnas: et sic formabimus fenestram
 hinc formentorum I-N. lata in ore ex omni parte ad minus uno passu, aut conforme
 ad quantum opus erit: pro detegenda dicta parte contra scarpe M.: et in medio ubi
 ipse lineae intersecte erunt, dilatabimus ad plus duobus pedibus, quod erit latitudo sui
 oris, et similiter faciemus in formando secunda fenestra formentorum in medio situata
 id est prima linea F debet respicere, sive detegere ipsum dicti angulum M. secunda
 quae erit in medio debet detegere dictam latitudinem, et ad minus medietatem longitudinis
 coehnas: et pro tertia et ultima fenestra formentorum prope scapulas, debemus ducere
 lineam D-G. respicientem angulum q. baluardi A. ad minus decem passibus infra
 scarpam superiorem quae erit in D. quia debet deprehendere oris G. et flancii termina-
 ri ad signum P. et facere os ipsius fenestras formentorum extrinsecae G ad minus latum
 uno passu, et ut possimus a parte lateri intrinsecae E cum formentis detegere
 similiter medietatem coehnas. cum fronte baluardi oppositi, et solum terminare illam
 ubi est signum H: ut angulus q. remaneat cum spacio. q. H. et quod alitudo forre
 pleni detegat dictam fenestram formentorum post retractionem usq. scarpe. Ad hoc
 quod plantatio inimicus formentorum foras contra hoc est extra contrascarpas tanto spa-
 cio latitudinis fossi contra signum L. non possit detegere ipsam fenestram formentorum
 G. quod nunquam debet ab ipso fieri fossa. quia ipsa est, quae temper conservari debet
 pro defensione fontis P. q. in excavatione formentorum, et in offensione ipsius se inimici
 quando cum lignis subter ipsam appropinquasset. et eadem similem effectum
 facere debet fenestra formentorum quam facere debemus in turri super scapulas
 Si postea valimus ejcere et omnino ^{propere} punire formentis et talis fenestras formentorum respec-
 tum illum contra scarpe. om. hoc poterimus consequi saepe diverse, confirme tamen
 natura angulorum, supra quos munitur si tamen non vallemus facere fossam angustam
 contra scapulas, et latam versus fontem et partem baluardi: quod quidem multis de
 causis non bonum fore: quoniam in hac planta specialiter possimus ab ipsis for-
 mentis formentorum et flancii ejcere et fugare inimicos: si tamen fontes suorum baluarum

dorum sumerent defensionem a medietate archae. sicut diximus posse fieri, et videtur
 per angulum g. duorum linearum frontatarum. et ut clarius videatur etiam
 inconueniens, quod sequeretur quando voluissimus facere semper quod contra curuosa
 erit parallela; scilicet id est quod M. O. erit detecta a fianco. ita quod ponent
 sua fenestra formatorum respicere, et detegere angulum O. Sicut quod necesse esset
 facere trachum 1. O. X. et inuicem in hanc notabilissima inconuenientia: quia hoc
 est: in primis dilataretur ad duplum os fenestras formatorum N. secundo: debi-
 litarentur nimis pinne magna T. et tertio et ultimo quod esset maioris ponderis
 daretur ^{commodum} inimicis: quod cum staret oportet a et uerius in longitudine reuolui
 contra uerpe, et latitudine explanati X. M.: ponet paruis et medio: ubi formanti r
 occidere: Libratores: et cum magnis formantibus posse obtinere maiorem aditum et como-
 ditatem: percutiendi, et destruendi fianco: cum possit plantare ita prope, et cum
 tanto maiori spacio: unde manifeste uidetur, quod erit inconuenientem maximum
 absque ulla utilitate. maxime cum possit talis paru contra uerpe detegi, et protegi
 ab alijs uallis, et plateis superioribus, ut dicitur infra. Et ut reuertamur
 ad structuram ipsius plantae: debemus animaduertere: quod in formanda crassitudine
 duorum primarum magnarum TV.: prima signata T. debet fieri in triplo q. crassiore
 altera V. ut illa quae est uicior, et magis exponita inimicis, et uis offeruonibus.
 et ideo in formanda platea ipsius fianco debemus ducere ut dictum est lineam intrin-
 sica E. I. quae quidem longior esse debet illa extrinseca N. O. ad minus braccijs nouem
 dest. sex ad minus intrinsecam ut fiat angulus I. et tria uerius scapulas E.
 Et hoc fit ut libratores. habeant in tali loco spatium commodum habitandi, et portuachan-
 dis: in formanda instrumentis necessarijs: latitudo totius plateae K. E. fiet ad
 plus brachiorum tridua, et latitudo ex altera parte L. K. erit quadraginta sepe
 eo quod longior ducitur linea I. L. in capite L. cum potius ducta antea esset
 ad respectum directum anguli M.: ut capra formatorum non percutiat se ipsam in
 retractione quam facit, in ueris.
 transit subter terra plenum, latitudinis brachiorum nouem. et ultimo exitum uiae porta
 R. S. quam faciemus supra ipsum planum plateae ex quo descenditur in forum per
 directuram ipsius gule B. C. post ab alio erit introitus K. S. et in foris in R.
 erit exitus cum porta B. subter fenestra formatorum, et in magis lecto loco arcis.
 Per quem exitum oportet ut possint transire non solum equites: sed etiam magna hu-
 menta. pro necesse est quod ut commodius lata facilis et curuosa uia: ut possimus
 consequi beneficia illa maioris ponderis: ut est posse exire in omni occasione foras
 et intra arcem pro defensione fori. Et quando formate fuerint fenestrae forme-
 torum: uis plateae ^{lat} exitus: ducemus lineas parallelas longe duobus braccijs: quod erit
 crassitudo muri. qui circumire debet ipsas plateas ut fulciant terra plenum: Et hoc murus
 platearum, et uis uiarum subterranearum sine operarum, debemus facere in
 fianco edificialis cum duabus plateis: dest. alta, et infima uel inferiori: quoniam
 isti nullis nequaquam placeant, credentes magis esse utile, et minoris impeme: facere
 tantummoda unam istam: et ideo debemus eligere meliorem opinionem: cui semper
 me. remittis,

Quomodo debemus designare Plantas arcium - quae ostendant scire
 primum mixta et terra plenum: et cum crassitudine suorum
 antepetrium caput. nonum
 Inter omnia designa, et specialiter illa quae maiori facilitate in formandis
 arcibus ostendant omnes suas partes. apparentibus, et claris mensuris: semper
 erunt magis laudata. Intelligentes pro suis partibus. primo fundamentum
 postea

postea tota scarpa. que est in erit in altitudine, et crassitudine murorum, et defen-
siones terræ. cum qua demonstrationes videbimus interinsice etiam omnes effectus
quos facere debet ipsa met' ex antequam edificaretur. debet quante erunt longe defen-
siones, et magne platese, et quantum consumitur ex retractionibus quas faciunt
altitudines murorum, et terraplenorum, que facta sunt ad modum scarpe. in qua re
multa decepti sunt. quia edificata usuerunt secundum mensuras plantæ. ante sine
preius providere contractionem murorum platearum. que in fine remanserunt defectua
unde necesse fuit postea denuo reedificari ipsam scarpam. aut ut evaderetur inuolua-
ni omni duplicatis impensæ, alia reedificari maiore formando murum, et terraplenum
cum parua scarpa et ruinosa. Sed si bene, et optima formemus illam plateam
et cum rectis mensuris: poterimus potius potestatem semper ante providere omnia
inconuenientia: sine ulla errore in perfectæ opera. cum illa maiori facilitate
que deiderari possit: maxime cum posimus scala mensurare omnes suas partes
etiam minimas: et ad ea faciendum: formabimus supra ipsum baluardum
supra angulum interuorem A. (con una ista linea) sicut diximus in primo capite.
Et in primis debemus scire, quod duobus principalibus possumus formare duobus
quibus voluerimus ostendere et demonstrare plantas arcium. Dicit: quod monstrant
me nunciat in fundamento: supra plano fundi fossi. sicut ostendit detegum. Secundo
quod monstrant ipsas suas mensuras supra planum situs: quantum ad primam
sicut utatur pro maiori facilitate: nihilominus si usum designare plantam arcis
nō supra planum fundi fossi cum nō sit adhuc ostensum: sed supra plano situs quem
debemus ostendi: possemus in assumendum talis mensuris in fundo. incurvere
in aliquod inconuenient: propter illud, quod amplius occupat scarpam muri. facienda
sub plano ipsius situs. quoniam talis diuersitas occurrat salum. pro quanto propter
illud quod occupat laltitudo flancu, et grossities scapularæ: Dicit accipiendo suas
mensuras in imo in plano fossi, et non supra situs. Dicit flancus. es magis dila-
tatur quantum erit scarpa cooking, et illud directum scapularæ: et similiter ut
ipse scapula essent angustior et quantitate dictæ sue scarpe quantum postea ad fon-
tem baluardi, et sue cooking. Sic conseruantur una et eadem proportione: contractio quia
contrahitur superius et dilatur inferius equaliter. Et deo tempore debemus termina-
re. Sui mensuras supra planum situs. ubi designanda erit Arx. Et ut obseruatur:
ordinem in deorsu descendenti ipsi plantis: proponemus formari nos causa ex omph ba-
luardum simplici linea, ut diximus, et quod mœrus eius in fundamentis sit crassitudinis
bracchiorum heum, et altitudinis decem et octo cum medietate scarpe. Et deinde cum
secunda linea notabimus dictam scarpam, que erit brachiorum nouem, et postea cum
alfa tertia linea etiam parallela. longe vno brachio et dimidio, quod ostendit crassitudi-
nem dicti muri in fine ipsius altitudinis: Ita quod spacium D. contentum cum tribus
lineis erit scarpa cum crassitudine muri: que scarpa non est usus ut fiat ad laltitudi-
nem flancu: cum laltitudine directi scapularum. Et hoc quia cum sit flancus in tra-
duos mœrus clauis: iudicatur quod sicut securus morari. atque illa magna scarpa: et
pro directo scapularum dicunt quod talis scarpa impedit visum fenestrarum tormentorū
in detegendo fossa. Sed quia sic talis usus est male intellectus, et nullum damnosus.
Iudico propter hoc necesse fore in tali loco scarpam difficari et eandem quam faciemus
in alijs, aut ad minus cum tortis suis altitudinis: quia si addimus illi basim, et
firmam pedem: totum opus quidem securum facimus, quod est illud semper desiderandum
et maxime in parte laltitudinis ponderis: quia non est locus veritatis oppositorū laltitudo
scarpe ipsius directi, dicit quod occupet visum fenestrarum tormentorū que sunt propinqua
quia facit eandem lineam, et quam facit tormentum pro detegendo, et protegendo fossa
Nec minus quod spacium flancu: eo quod sit ita angustus euadat securus, et margine
a quassatione sui tormentorū, et in susciendis fenestris tormentorū cum defensionibus pin-

pinnarum magnarum. Sequitur postea, quod supra altitudine dille murei
 quam proponimus, sit planum situs post viam vigiliarum, ut dicitur; Erectio magis
 scarpe quam facere debet terra plenum usque ad altitudinem platearum cum suis defensionibus
 bus: quam erectionem, proponemus altitudinis brachiorum decem, et octo cum quinque
 septis scarpe. ^{quod} ~~quod~~ ostenditur quarta linea parallela murei pro spacio .c. brachiorum
 quindecim. Sequitur pro ultimo in fronte baluardi crassitudo Antepetoris
 B brachiorum decem et octo: ita quod supra planum fossi platea baluardi cum suis cotti-
 nis restingeretur pro in spacio R. R., et supra situm quem prius debemus considerare
 C. R.: quantum postea ad illud, quod requiritur pro sua veritate, et com-
 do flammarum, supra muros directi scapularum: debet fore plenum erigi absque
 scarpa, et fultura alia muro supra priori edificata, sed sine scarpa, et hoc fiet ut
 flammis sit magis aperta, et dicte scapule cum amphiori platea superioribus: Maxime cum
 sit talis altitudo secunda ab offensionibus inimicorum: et ubi formatur fenestra brachio-
 riorum dicte R. in barba in crassitudine antepetoris: et subter edificemus,
 primis epitem I. I. cum platea flammis sit. et via N. O. quas vias, et et quos epi-
 tus. Terra plenum teget remanente libere platea flammarum M. T. id est visio per se
 superior, et cooperit ante ab altitudinibus pinnarum magnarum ubi sunt sue fenestree
 formantur, eo modo, quod quem suo loco dicemus. Latitudo autem que debet esse
 in ore baluardi A: inter vltimaque plateam post vias defensionis, debet esse ad minus
 brachiorum sexaginta, sed debemus facere angulum interiorum baluardi latum ad li-
 nearum rectam passibus sexaginta: sequuntur cetera facte eodem met ordine
 scarpatum, et antepetorem P. q. cum plateis terra plenis. V. Z. duo valla F. G.
 debent fieri supra principio omnium ceterarum, et quod distantia inter utrumque
 super os baluardi sit passuum triginta vel circa: que valla poterunt edificari forme
 circulari: ut commodioris angulata: quarequam vltimaque afferat nobis perfecta defensione

Quasi et quomodo debeant fundari muri, et quare fieri
 scarpa debet illis muris arcium capit decimum

Omnes illi, qui edificant debeant, secundum meam sententiam semper considerare
 duo principalia: primo perpetuitatem operis: ut edificium conservetur longo
 tempore: et secundo commoditatem vius cui erit dedicata: quantum ad primu
 attinet, quod erit nostrum propositum: necesse est, ut cura multa diligentia, con-
 sideremus munus fundamenti: quia formando aliquam machinam materijs ponderosiss
 et non faciendo subter fulmen pro portandis suis ponderi: ceteri eximus quod cito
 in destruetur: Et ideo debent fieri fundamenta murorum ita profunda, et graviora
 quod sufficiant ut possit subternere totum corpus edificij: conforme tamen temper
 nature eius: quia si fundamenta super saxa, aut alias materias duras: omne
 genus fundamentorum nobis seruiet: dummodo fundamentum muri gravior sit reli-
 quo, ut possit facere basim, et firmam pedem ipsi suo corpori: et occurrendo si
 occurrat: ut fundemus in loco palustri: post preter profunditatem, et altitudinem
 que datur ultra sus plante: debemus prius replere fundamenta sua spissis et lon-
 gis palis viridibus: que fixis cum instrumentis appropiatis peractentibus palis: ita
 ut vnus palis alterum tangat capite: et formet planum, et principium mare, quem
 volumus facere lapidibus magnis: et omne explanari: Debemus etiam considerare
 naturam materie qua debeverimus operari, et specialiter utemur experientia operum
 antiquorum, et etiam scire: quod duobus modis vlti ipsi muri possunt fulturi subternere
 pondus eorum supra dicto suo fundamento: primus erit ille qui locabitur perpendiculari-
 teler: ut sunt edificia Curiam, et palatiorum: ubi omnis mediocri crassitudo muri
 erit idonea ad subternendum quodlibet magnum pondus, dummodo fundamentum firmu
 sit et firmum permaneat, aut in profundum declinam: possit equaliter uam declina

Etiam

Coram consummare eorum parte. Secundo erit illa, qui debet subsistere
 muris arcium, quod erit Terra plenum: quia non perpendiculariter, supra est loca horum
 sed per flancos videlicet ipsam: unde ipsa murus non habet aliam materiam
 vim, nisi illa, quam illi offert magnitudo, et crassitudo sui corporis: ita quod facien-
 dos ipsam perpendiculariter, sicut ipsam propositum curvatur, et palatiorum
 facile esset, quod caderet propter pondus quod recipit: et huiusmodi inconvenien-
 videtur naturalitate in omnibus alii huiusmodi compacti ex materia fragibili exponitur
 motus et ruina, sicut sunt terra, et palatior non bene firmate, quia sicut experientia
 nos docet) semper quod talis sua altitudo non habet fulcrum, aut scarpa factam arte,
 sive quod ipsa materia tantam sibi fecerit in adendo: quod natura sufficit
 illi ut possit subsistere: nunquam habebit firmam talis sua ruina: quia videmus
 etiam quod cum ipsa mat scarpa montes naturali conservantur: Sed volentes ut
 arte tali supplere defectum necesse erit formam muris arcis cum tanta scarpa
 qua sufficiat, ut dictum est ita quod faciat corpus unum condensationem ab arte
 et a natura carnis, quod possit subsistere Terra plenum: cum quia scarpa formatur
 unam lineam immobilem, que opponitur illi mobili, quam posset facere Motus levis
 aut alterius materiei, propter suum proprium pondus, et propter fluxum: quia
 ipsa terra mollis sit, et mobilis: et subiacet sibi pondus fulcrum, sicut
 diamanti, movimentum sumit, et currit versus illam partem debiliorem, que est
 versus partem ubi debet edificare dictum murus: qui cum sua scarpa faciet eundem
 effectum, quem faciunt fulcrum lignorum magnorum: que ponuntur muris do-
 morum quando ruina minatur: que fulcrum ita posita ut scarpa oppo-
 nunt se ipsa motus ruinarum: que etiam ipse faciunt eundem lineam, et subst-
 rant quod libet pondus. Et deo, quanto maior erit dicta scarpa, tanto magis
 faciat bonum meliorem effectum: maxime propter aliam scarpam que erit intus
 Terra plenum naturale, ut sit minus ruinosa: et quia cum sint diverse opinio-
 nes in fabrica edificandis huiusmodi, raris hinc propter suas altitudines, hinc etiam
 propter diversitates materiei quibus edificantur pro fenestris arcis. demonstrati mu-
 jure sequentibus hanc metra diversitatis illorum. Post A.B. proponemus quod sit
 altitudo muri, qui habet scarpa A.C. quod erit ex omni quinque altitudinis unius
 scarpe: et secundum F. habet exponitur quatuor unum id est unum quartum
 eius altitudinis D.E. et signatum B.H.I. habebit unum lectum: et M.L.P.
 habebit medietatem quod erit ex omni quatuor duo: signatum P.Q.S. duo
 lecta, aliud N.O.T. quinque septa, et ultimam V.X.Y. erit eguale eius altitudi-
 nis. Sed animadvertenda debemus, quod partes istarum scarparum debent serui-
 re pro altitudinis murorum, et partem pro Terra pleno: id est ille murus erunt
 a quinto usque ad medietatem: quia oportet ut edificemus ipsum murum, ut tanto
 pendat interior versus platum eius crassitudinis: quanto erit scarpa, quam habebit
 exterior: Id est quod instrumenta quibus finituli ducuntur faciunt semper angulum
 rectum cum dicta sua crassitudine: et in particulari omnes lapides magis quadrati, et
 quadrati qui ponuntur in opere pro carissia exterioris: ex se faciunt scarpam quam
 debet habere murus: quia tali modo omnes lapides ita coniunguntur, et concatenantur
 si ad invicem: et ipsi opponunt unitate cum his coloribus muri cuiuslibet motus ponderis
 ut ferrent illud quantum ad scarpam Terra plenum, faciemus conformem
 bonitati Terrae, et particulariter altitudinis ipsorum: quia cum opus sit ut
 faciamus illa alta vixit quatuor duobus partibus: poterimus nos illi tribuere, ex omni
 partibus horum: sicut illis quibus fuerint alta quatuor, et quinque partibus non quia
 debet illis tribui minus quam quinque septa: et quando adhuc terra non erit
 plus quam bona dabitur tantam scarpam quantum erit sua altitudo. quia

quia ex ruina talis operis perdet amissiones defensionum, et simul defensione arcis
eo quod deserviat altitudo quam labet murus in imo: pro impediendo ne inimicus
auerenda possit, quando tamen ab aliquo facta erit oppositio multo scilicet terra
pleni, sicut ultoribus infra dicitur

Definientium gradiculatum, quod monetat omnes scarpas, et
altitudines arcis, simul cum latitudine, et profunditate fossi

Cap: unde cum

Si a facilitate demonstrationum, pendet facilitas intelligendi illud quod monstrare uo-
lumus. Credam quod sequens designum in delineamento sit multum in proposito
quia videntes in ipso formam unam ratione euidente omnium suorum partium
non poterit esse secundum meam sententiam, nec magis nec facilius nec clarius.
Maxime cum sit factum una simpliciter sola linea: ubi non potest oriri error neque
contradictio aliqua memorare: eo quod sit totum corpus eorum memoratum cum pro
posita gradicula facta parvis quadrat. unumquodque ipsorum unius partem ex omni parte
ubi possunt videri omnes altitudines, longitudines, et profunditates, et scilicet numerus
passuum quadratorum terre, que effodi debet pro faciendis fossis, et pari modo murus cum
omnibus suis defensionibus, et terra plenis. Iste per lineam B. V. erit pars platee
interioris cum partem aliquam declinationis: et per B. E. Altitudo antepetris
qualis erit fiet eam tanta scarpa, quod facili modo possit quis ascendere super terram
sinem antepetris D. E. que erit passus sep. que quidem etiam ipsa tanto pendebit
sive declinabit, quod aquae pluviales possint discubere in intras arcis, et non exierint
verum fossom propter multum damnum, quod possunt causare de aqua in altitudinibus
terra plenis B. P. B. positi supra muro continere B. A. id est B. D. erit scarpa
magna terra plenis positi supra planum campi B. R. quod est illa pars detecta ab ini-
mico, et maxime exposita ruinis propter quassationibus tormenorum, que quidem pari-
tali fossi A. M. in profundo, et ab alt. B. R. comprehensa latitudine vis fectae
P. R. ubi circa medium talis altitudinis videtur E. neta R. S. cum defensionibus
H. I., et contra scarpa M. N. cum bancheta N. O. et ascensione ad O. P. supra
dictam viam P. Q. tecta ab erecto, q. R. unde postea sequitur planum campi
R. X. B. : quantum ad memorata iam diximus, quod unumquodque
ipsorum quadratorum est unius partem ex omni parte, et quia cum possimus tanta
facilitate memorare non est, ut iceni aliud dicamus: sed bene demonstra-
bimus adhuc per secundum delineamentum non gradiculatum, rationem dictarum
defensionum extractam esse ab illi maxime offensibus, quas nobis potest face-
re inimicus. Et in primis debemus proponere, quod ipse inimicus possit
appropinquare contra scarpam cum fossis, et vis fectis, sicut videtur per X. Y. ubi
proicit terram: erigendo ex illa parte ex qua potest offendi: in qua altitudo
facit frequentera foramina: per qua cum tormen-
tis parvis occidit defensores arcis
cum apparuerint super defensiones antepetris arcis sicut videtur per X. V.:
qua offensa debent ipsi defensores non solum elicere defensionem, sed eodem
ordine, offendere inimicum: id est aggere vno, quod fieri necesse est ex sim-
plici terra: super frantitudine antepetris arcis B. C. sicut se habet F. D. E.
ex quo loco semper poterimus tormen-
tis parvis emgnis petere inimicum,
et tenere ipsam longe a fossis, et maxime si cum vis subterranis possit exire
in fossom, sicut per D. R. videtur: et tanto magis nosse offendet,
quanto

Dest. R. 5.

quomodo si ipse invenisset contra scarpas edificatas foris muro, sicut non bene
 multi videri solent acerbis. multi in latere. quia potest in ipso muro inimicus
 facere multas fenestras formentis, et petere formentis arcem, et defensores, qui
 non solum appaerissent super ante pedes, sed per exitum voluissent exire
 in fossum. sicut iam accidit. Famagusta. Dicamur etiam quod magna
 comoditas esset inimico sciendi quam murum et proscribendi totam in fossum
 ut faceret nobis impedimentum. et contra aggerem. cui offensa inimici. agger
 factus supra ante pedes ut diximus multum fauebit: sicut etiam fauebit illa
 ille posita supra cuneatam M. N. maxime quia possent defensores non
 solum se ipsos reddere securos contra offensas formentis prociis sed etiam contra
 quassationes formentis magnorum. Et quidem ex hoc poterimus conyere
 quoddam beneficium ut via vigilare H: que praterquam quod nobis afferant
 commodum in tempore pacis ut ponimus detegere, et bene custodire fossum
 simul cum vigilijs. reddetur etiam securus altitudo scarpae terra plera
 tempore belli. quia quando qualiter formentis murus 1. 7. non cadet nisi spa
 uis anguli 3. 1. H. remanentia si permanente securo basi ipsius magne
 pinnis scarpae cum sua altitudine et defensione superius: quod est totum illud
 quod maius beneficium nobis offert. pro pro conseruatione arcis.

Practica pro designando in prospectiva omnia a plano
 erecta. Caput Duodecimum

Via sepe sepius accidere solet. ut formentur designa arcium, aut alterius
 operis in prospectiva: ut demonstrarent partes operis ut se habent in re
 necesse erit sive saltem practica illius prospectus communioris, qua
 sufficiat ad consequendum quantum proposuimus: et particulariter pro
 introductione designi, quod non solum est utile, et imo necessarium
 hinc in hac professione manendi, tum etiam in omnibus alijs: in quo
 quidem omnes pro fatiga insudabunt, et debuerint: eo quod ab ipso de
 pendet veram intelligentiam omnium rerum: quia possumus cum hoc monstrare
 illam maiorem perfectionem, quam habere possit ingenium hominum: dum pro
 imitatione operum mirabilium nature, et artis. tum etiam ut possimut monstra
 re omnibus: et efficere ut conceptus nostri intelligantur. Et ea de causa de
 quod cum multa facilitate possit conspiciere omnia opera que facere proponet: quia cum
 hoc non solum demonstrantur omnes inventiones, et fundamenta ipsarum: eligendo bonum et
 representando malum, et sic emendando: sed etiam representantur alii regionum. id est terra
 natura, et quantum ipsa natura, et ars operis tunc: et totius supra simplicia filio
 fit sua apparem demonstratio: sicut realiter se habent. Possumus etiam videre
 quando ipsum designum sit necessarium non solum utile sed necessarium: et particu
 lariter ut possimut efficere ut nostri conceptus bene intelligantur: sicut causa epiph
 Si nos vellemus simplicibus verbis officere representare, et exprimere edificium unius
 civitatis factum, aut alterius faciende: impossibile omnino esset, non solum quod
 poluissent se iudicare sue perfectiones, et imperfectiones, sed etiam minime nos
 propria forma posset: sicut fit representando totum in designo factu cum nix mensura
 Et ideo debemus dicere designum: quia ut iam dixi) designum est utile inultum
 in omnibus professionibus, et maxima illis qui magnis operibus prestunt: et pro
 addiscendo illo non possumus recurrere ad meliorem magistrum, quam ad ipsam
 naturam: quia cum observatione ipsius: observabimus omnes illos mirabiles.

effectus qui possunt fieri in arte. Nam incomparabilibus, et delineamentis mirabili modo facti in omnibus corporibus, et in omni genere, tum etiam in diversis libris colorum, et umbrarum causatarum a magis aut mi maiori uel minori reflexione solis. in qua re excellens magister reputatur ille qui saltem scit imitare: et si uolumus consequi illud: malum inuabit delectamentum operandi, cum applicatione uoluntatis: quia ab hoc succedet practica manus, quae quidem obediens erit manui intellectui. Vbi poterit cum longitudine spiritus practici temper quis peruenire ad illum gradum excellentiae, ad quem multi tali modo perueniunt cum acquisitione praestor multae diuitias et honores inuicta) eternae memoriae eorum nominum post mortem. Sed particulariter dico militibus, cum quibus intendendo Logica non esse necesse diuina hanc scientiam designandi ita excellenter sed bene ut non sint ignorantes: quia proprio quod ipsis accidere nequaquam debeat: quod competant tam saepe uocatis artibus informandis status: sed bene debet scire designare cum lineamentis quamlibet edificiorum, et instrumentum, quod in bellis uti possit: et scire delineare in solo situ unum aut regionem. proportionabiliter cum suis mensuris. Id est imitare montes, plana, flumina, et maria scopulos: et donare illis umbras corporum, cum illa eadem diligentia, quae uidentur a sole fieri sicut dictum est: et quanto in hoc erit maior, sua intelligentia eo magis erit illis facilitas, et possibilitas ascendendi ad illos gradus honores quos desiderat: et ille qui sprauerit, et parui fecerit intelligentiam designi, dicendo esse facturam mechanicorum, et hominum uilium. dico procul dubio: illos esse in errorem positos: et consequenter posse deficere in perfectione in praecipere, et praesere. quia qui non sciet facere unum designum, noxiat etiam bene illud intelligere. Ita quod: si ipse mediante uro denbno fabricat. uoluerit recognoscere atque si hunc, siue si edificare aliquam arcem: necesse erit ipse ignoras ut accipiat consilium a sciente, et obediat mechanico. de qua re loquamur in loco. Et ideo designum est necessarium omnibus: et particulariter dominis magnis quorum multi adhuc obseruant illum laudabilem uim nostrorum antiquorum: ut filij eorum addiscant designum. Ita quod omnes maiores capitanei, et duces uno et ipsi met imperatores ponderant hanc scientiam: et ne nominemus multos antiquos: ut modernos: solam nominabimus duos qui nostris temporibus regnauerat et primo felix memoria magni caroli quinti. qui florabat hunc se scire designare. et facere modellos et hpa: qui dicitur de quod intelligendo designo cosmographiam scire ut erat. ne aliquis eum deciperet. corp qui ipsi ostendebant designa regionum quas pertransire debebat cum suo exercitu, et etiam in plantatione, et fundatione arcium edificandorum. Secundus fuit magnus dux Cosmus medicos felicissimi memoriae: qui quidem non solum debemus appellare principem uirum uero in scientia designandi: sed patriam liberalissimam uirum uero: sicut faciunt fidem. multa admiranda ab ipso facta feliciter: tum in edificijs arcium. tum etiam in edificandis alijs edificijs ab ipso ordinatis regalibus: ut ostenderet magnitudinem, et pulchritudinem sui animi: reducendo ad antiquum splendorem scientias architecturae, sculpturae, et picturae quem admodum ex operibus, et edificijs facti in uirtute florēt, et in alijs talibus ipsi subditis, et hanc effectum sua multa prudentia medio desegno tanto ab illo praestatu et obseruato. Et si unus imperator, et unus dux tam magnus non erabuerat neque dedignati sunt conuenire aliquam partem temporis in tali actione uirtuosa et utili exercitio: eo magis qualibet persona conuenire debet aliquam partem temporis ostendendo mediante uirtute nobilitatem animi sui: quae est uera, et magis realis demonstratio quae possit fieri. Et ut demum principium ad quantum diuina est de designatione edificiorum, aut aliarum rerum, quas uoluerimus ostendere in prospectum proponemus

proponitur causa exempli velle formare murum murem factum cum diversis angulis
 ut erit sequens forma: que erit nobis ut regula omnium aliarum. que voluerimus designare
 are: quia latera prospectus debent propea monstrare eorum altitudinem
 deo formantur oranes cum lineis parallelis, tum propter altitudinem tum etiam pro
 ter altitudinem per cuiuslibet gradus: positum tamen perpendiculariter super suum pla
 num, et quia later in aliqua parte scarpam designabimus eum sicut monstrabimus
 in supra scripto delineamento licet absque evanescat: quod sit longitudo muri quem desi
 gnare voluerimus: A. N. qui causa exempli later nonem angulos: aut obliquos vel
 in novem partibus: que longitudo vel ducitur duobus lineis parallelis: longi tantum
 quantum erit fractio ipsius muri: qui mensurandus erit scala L. D.: et ubi iste
 longi in se se intordecabunt: ibi formabunt duos novem angulos: sicut videtur per C. E.
 F. 1: et ut possimus demonstrare eam altitudinem: accipiemus illum numerum
 brachiorum que mensurandus erit, et circa punctis designabimus subter dictos angulos
 ut videtur per A. B. C. D. ducendo debet lineam tali modo quod cadant perpendi
 culariter: ita quod ducte in infinitum semper sint inter se parallele: ut videtur per
 duo A. T. C. S. id est esse tantum distantem partem C. A. C. quantum T. S.
 quia ex istis pendet certior, et universalior regula, quod in tali demonstratione pos
 sit fieri: conformem tamen materiei de qua si tractabitur in sequentibus libris
 Et ducendo ab uno ad aliud punctum per longitudinem lineam B. D. D. G. et
 reliquas que sequuntur: laterabimus ipsum murum formatum: ubi videtur altitudo
 eius in diversis respectibus: sicut id est ad infra, et extra: sicut esset realiter.
 Edificatum in campo: presupponendo quod oculus respicientis sit ita elevatus a
 plano: et in loco quod ipsam possit videre interioribus G. V. legendo spatium G. V.
 altitudinem exterioribus C. D. ut videtur in alijs angulis: et quando volueri
 mus ostendere totam, aut partem aliquam ipsius muri facti ut scarpa: facie
 mus et agemus conformes mensuras. eo modo, quod videtur in parte N. O. et in fine
 N. P. et hoc sufficiat pro dicta demonstratione

Quomodo debeant edificari omnes muri qui edificantur in cor
 pora arcis. caput. XIII

Demonstratione unius solius baluardi, quod faciemus: ut videtur in sequenti
 demum poterimus comprehendere totum corpus arcis: quia ordinarie ipsa arx
 nihil aliud est quam una quantitas baluardorum instructa tali ordine, quod unus pos
 sit defendere alteram. Et imprimis debemus scire quod totus murus qui ibi edifi
 catur: ad nihil aliud deservit nisi ut subleat terras cum altitudinibus suarum
 scarparum: ne possint cadere propter pondus sui corporis, et pro multis violentijs que
 sibi recipere non potest ab aquis, et alijs injurijs temporis: quando quidem cum
 experientia: semper novimus: non esse utile aliud contra contraversiones hominum
 quam altitudines terra plenius et defensio nem facta cum simplici terra, et cum tanta
 scarpa: quod per se sustentari possit: et deo propositum baluardum formatum
 supra angulo A. qui ostendit eas plateas ab altis: que quidem remanebant eo tanto
 angustiores: quanto ab altitudinibus suarum scarparum summa occupatum fuerit: de spacio
 aut mensuras unquam. Mensuras autem arcium semper debent intelligi: ut
 iam dictum est supra planum campi: ubi scarpa mur: debet dilatari in imo ver
 us versus exteriorem. quantum ad altitudinem ipsius muri: erit C. D. et
 pinna magna flant P. S. debent fieri ex ista materia que suslaes dicitur
 cum huiusmodi fenestris tormentorum R. T. V. et circum circa plateam imam
 V. R. et longitudinem vis X. Z. debent fieri muri ut videtur: qui quidem man
 surarum possunt scala: Superest modo, ut demus finem baluardi, quod:

quod faciamus epibus flani. N. R. ubi a plano dicte vie 7 x. et platee flani
 a X N. ascendatur per scalam N. R., et eatur extra per portam R. qui
 terminabitur super planum fff. : duendo suam legit latitudinem H. D. con
 unetta B. F. et sua defensione EF cum via tecta contra scarpe H.
 comodo qui subter portam culat. Hecur : quantum postea ad alk. ednam
 et proportionem duarum pinnarum magnar. V. g. s. debent fieri eo humilioras
 parte P. quod stantet supra altera platea superior. possimus delegere
 saltem una dentia firi contra cortinam, et suffacet quod sint obo sedem
 supra plano platee. R. V.

quomodo debent fieri via recte, et platee baluardorum
 Caput xiiii

Vallum ad istum bene intelligere ordinem firmam in designis baluardos, ad
 etiam scire edificare in opera reale : necesse erit nobis etiam formare
 suum b. p. sive modellum : ita quod ordine maliori Anaglyphi. et prope
 bonum apparentur omni un suam partem : posimus de isto facere illud videtur
 acquiri quod oportet, antequam incipiamus opus. Et ut hoc efficiamus
 demonstrabimus in presenti via, et epibus debet cum fornice facta supra mo
 muro. sicut in precedenti designis videtur per P. g. cum epibus O. R. qui cum suo
 fornice interiori erit altitudinis brachiorum novem. sicut quem ad modum etiam erit
 latitudo eius vie : qui quidem fornices legi debent ab altitudinibus terraplenorum
 quem ad modum se debet altera pars. E. s. Platea autem et baluardi Y. & F.
 fieri debet cum suis defensionibus. A. D. quia permanentia solum debet
 platea imo flani C. Et supra scapulis fieri debet fenestra tormentorum. in
 balia F. B. ut vult est. sed amplius in infimo antepectoris D. duobus brachijs
 et dimidio. Antepectus autem erit altitudinis brachiorum quatuor, et
 solum limen ipsius fenestree tormentorum erit ad plus unius brachij et dimidij super
 plateam H. : sicut etiam debemus facere transitum et viam vigilarum
 sequitur deinceps defensio I. supra dicta platea C. que defensio debet legere
 latitudinem platee sive transitus que remanebit in gula baluardi. Cui de
 rores sint securi ab offensione tormentorum quam potest facere inimicus, sicut
 in sequente dialogo dicimus. cap. 14. Et quia Valli in arcibus nimis
 sunt laudati propter defensionem quam affertur non solum in dominandis
 omnibus plateis istius arcem, ad etiam in descendendo feno. cum solo explanato
 extra contra rampam : debemus propter hoc operari dora. ut edificemus
 illa in illa parte ubi minus possunt occupare plateas gularum baluardorum
 et ut magis se efficiant id ad quod facta sunt a nobis hoc est : ut respi
 cant. Et offendant inimicum hinc longe hinc etiam prope. Et deo edifi
 cari debent supra flancis in pinnis pro cortina. sicut per signatum L. TV.
 videtur : Ita quod platea L. V. sit lata, et longa ad minus spacio bra
 chiorum sexaginta. Absque crassitudine sui antepectoris N. et. sicut comode
 ibi possimus situare tormenta. id est quatuor tormenta in parte L. V. et
 hinc in parte interiori TV. pro defensione baluardi, et campanie : et debet
 esse sicut modo Vallum alius plateis cortinae R. et baluardi ad minus bra
 chij novem cum suo antepectore, aut saltem tanto, quod possit delegere ad
 minus medietatem firi contra cortinam : et similiter quod in tra ipso
 vallum

vallum, et inlepector dicte cothne remaneat spaci. v. commodum. ut possimus
ibi facere viam unam latitudinis trium brachior. sicut per. N. X. uidebunt
et simili modo faciemus super alteram flankum q. qui monstratur non
adhuc florum terra

qualiter debet edificari corpus baluardi perfecti, et
quomodo debent fieri exilus, et defensiones in
fosso

Capitulum V.

De regna, et etiam arces ipsae sunt semper completae, et perfecte intellectus
cum supra plateas fortissimè fortuerunt stare tormenta delecta, et omnia
ut offendantur inimicos. et cum defensores semper sint decti ab altitudi-
nibus antefectorum: factorum ex simpliciter terra: sicut in sequenti baluardo, vi-
debatur: post sua principalis platea erit signata A. cum aliquantulum
inclinatio versus cothne aris, et libera ab omni impedimento, et similiter
aliquas plateas inferiores florum x. y. deficientibus solum suis vallibus. Et quia
in aribus formam est una principalium earum defensionum: et maxime quando
in ipsum poterant defensores stare exire, et stare decti: Necesse ideo mult-
tum erit: ut proconemur comoditate ipsorum exilus: non solum ut possimus
a plateis florum descendere in ipsum fossam: sed etiam ut possimus ambu-
lare: et stare decti subter aggerem, siue defensionem factam supra curatam
que quidem fieri debet ex eadem materia, ex qua erit fundum fossae, sit caput
aut huiusmodi, sed ex terra opposita ligni. Immo si erit ex terra oportet
ut auferamus illam, et faciamus ex muro brachia: id est ab imo tribus
brachijs, et in summo, uno et dimidio: dando ipsi totam curam exteriori
Et ut stantem defensores possint defensionem non possint ab inimico offend-
ere ex flancis, siue ex latere, qui contra erit supra contra curam. d. ut erident
partem DE, siue in s. et offendant alteram D. F.: supra dictus agger fiet dor-
tata ut seca rara: ut videtur per signata P.: et inter ipsos debet fieri
in ipsa oratione feribris frequentes: ita quod miles cum paruis tormentis
possint ibi stare decti, et una detegere, et percute longe tormentis inimicos
sicut se habent puncta H. Et ut etiam decti defensores possint ab imo
ad alium dectem ambulare: siue ut sic ut sint decti, et prospecti ab inimico
poterimus facere viam humiliorum, siue imperiam. DE effona: subter flankum
fossi: cum suis resalib. N.: Cautiones parum quod vana, siue spacia L.
que sunt inter vtra dentes, sint comoda, ita quod flani areas, siue valla
possint eos detegere: Et hae via faciet saput in omnibus flancis. St. simi-
liter erit via forha: sicut per. E. G. videtur: facere caput porte. R. exilus
et similiter fiet alteri parti F. V., sed cum aggere alio pacto facti. id est
simpliciter cum solum dectibus, et sine via ima ut se habet. DE quoniam
ut in aris decti: et tali modo dita latitudo B. C. fossae. cum via contra curam
R. T. erit optima protecta, et defensa. maxime adiuto latitudinis, et profundita-
tis cunette M. ut infra ulterius dicetur.

Notabiliorum perfectionum, et imperfectionum flankorum
capitulum VI.

Jam scimus iamque diximus flankos esse oculos baluardorum qui sunt caput
corporis aris. modo consequenter scire debuerimus, quod impedire esse luce
orbationis sui flankos corpus. nullis modo potest defendi, quia non videns

multo

quia ad videns suum iram cum, minus poterit ipsum offendere. Et ideo cum
cum diligentia debent edificari. Tanto securi ab offensione inimicorum, quibus
quod sufficiat ut possint exercere officium eorum, quod erit ut delegant, et de-
fendat latitudinem fossi simul cum fronte baluardi oppositi. Sed propter
multas diversitates quae accideri possunt in formandis istis planis, scilicet oportet
est, quod eorum perfectio consistat solum in duobus. Id est in magnitudine
et quod sint tecti. Ita quod eius planus sit capax trium baluardorum, et ad mi-
nima duorum in planis non regularibus: qui plana debent fieri tecti a securissima
scilicet, et fortissimi pinnis magnis. In contrarium vero plani
porui, et mali defecti, et male tecti erunt imperfectiores. ut illi qui sunt
tecti a gravibus muris, et oppositi ruinis causa contrasactionum baluardorum: quem
admodum admodum vni sunt, maiores pars illorum qui ante longius tempore
edificaverunt arces. qui murus duos effectus facit contrarios illi beneficiis
quod desiderari debet. Id est quod operi edificetur ingenti impensa, et tanto
defensionis: quia quando quassata baluardi fuerit: non solum ruina sua
causantur perditionem suam de formam: sed ruinae sive fracturae et con-
tributiones lapidum quassatorum solis baluardorum: volantes per planum feruntur
et occidunt defensores: ita quod defensa vultiva in offensam. Et
ideo reserentes nos ratione et experientia dantur: debemus illud evitare, et
maxime si possumus hoc facere multo cum lucro, et facilitate operis: et in
hoc proposito ostendemus hoc ordinem planorum: qui erunt melius instructi
qui erunt conformes sibi ubi occurrat edificari et fortificari: sicut de
vultiva in quarto libro, et in primis sequens erit magis regularis factus
duobus pinnis magnis, et tribus fenestris sive feristris, que monstrantur per
A. B. cum istis tribus fortibus. 1. 2. R. et prima cum la directura tui
duorum laterum. 1. E. debet respicere et delegata angulum contrasactionis,
et alteram M. D. talem ordinem: ita quod gula medij S. sit ad plus duorum
pedum latitudinis: licet melius esset viginti unius unciarum. et simili tecti
fiet in secundo scribitur q. 6. et altera pars O. F. sufficit tecti erit quod
delegat medietatem, aut plus vultiva. Tertio et ultimum R. H. debet
respondere angulo prope angulum frontis baluardi, ut dictum est, ita quod semper
maneat tectum tecti ab offensa quas possit illi facere inimicus: facientes
suum os. C. H. latum trium brachiorum spacio, sicut erunt alie, non obstantes
quod iste latitudinis sint facte ex se conspiciet dicti defensionibus id est
latitudinis, et longitudinis. Ita cum frassitudine murum pinnarum magnam
et quanta magis anguli qui premant gutant erunt obtusi: eo magis securi
erunt a quassationibus inimicorum: que quidem quatenus saltem eodem
effectus qui videntur per in lineis punctatis. 1. 5. E. quod erit spacio, et
directura opposita istibus baluardi inimicorum: quatenus. Sed sit factura
nimis difficilis. Nam propter distantiam, et hinc propter angustiam, et exan-
tudinem pinnae magnae, facte ex materia fungibili, non exposita ruinas
Unde pro fronte secundo designo: proponemus quod conveniat nobis for-
mare unam planum latitudinis tantum baluardi septem partium: qui sunt
braccia viginti unum: id est novem minus quam supra dictus: nihilominus
debemus etiam procurare ut in ipso possint haberi et ordinari tria firmamenta
et industria, suppletore angustie sicut: ita quod ipsa baluarda possint sta-
tare

stare comoda, et operla: Et ideo debet dilatare platea intus cothinarum
 et ubi una pinnna magna cum duobus foricorij. Hoc est: sit latitudo platee
 R-D, et resaltus platee intus ipsam cothinarum q. n. brachiorum novem forma
 tes q. os ipsius foricorij primj magis quam possit poterimus verius angulum
 ut videbitur per B-E. Si autem volumus facere pinnam magnam M.
 debemus facere lineam D-F ubi formabimus secundum foricorivm D-F-P.
 id est conforme defensionis, que accipietur a latitudine fori: ubi remanebit
 spaciun s. modum pro duobus foricorij: quod debet esse ad minus brachiorum
 duodecim: id est unum tormentum stabit in parte P., quod erit magis
 cothum, obsecurum ab offensa inimici: delectare solum quantum iam digimus
 frontis baluardi. Et secundum stabit in parte F., quod respiciet
 ad minus medietatem, et cothum, stabit in primo foricorio B-E. de
 got istam latitudinem ipsius fori: qui numerus foricorivm perfecta erit
 in defensione flancorum: quia semper sine mora temporis potuerunt continua
 auctem, et ultima denique, quod faciemus pro demonstratione flancorum
 erit presens: quod proponitur ut pro necessitate et angustia int. que nobis
 accedere potest. Et sicut fori magis amplius sive latera brachij quindem
 sive flancibus quinq. cum sit tamen necesse resaltare intus cothinarum M.
 si multo oportet facere duo foricoria, solum pro comodo duorum tormentorum
 et firmare pinnam grossiorem quam posuimus poterimus: hoc est latitudo
 flancus versus forum erit B-C, et intus plateam F-I cum primo foricorio
 M-B, et pro secunda poterimus ducere lineam R-D: que respondeat
 prope angulum frontis baluardi oppositi: quia cum sibi debeant stare duo tor
 menta necesse erit: quod unum remaneat semper lectum, et securum, ab ictibus
 tormentorum inimici: ut dictum est: quoniam posse mus delectare partem
 latitudinis fori facientes, quanto plus poterimus latum spaciun R-F. licet
 possit semper permanere tormentum illud lectum in appropinquatione angul
 F.: sed eo securius permanebit lectum si nos magis grossam faciemus
 pinnam magnam A: ducendo E-g. D. remanentibus solum E-F pro latitudi
 ne oris interioris: id est: quod pars F-g. D. respondeat dimidio cothine
 et pars E-g. C. intus angulum frontis baluardi. Sed pro intellige
 ta completa formandi istos flancos: monstrabimus ordinem particularem
 designandi foricoria cum longitudine, et latitudine n. g. ^{supra} flancus, et pro
 ultimo regulam describendi rotundi lateris suar scapularum. Et in primis
 de foricorij agemus: que quidem demonstrabimus posse fieri tribus modi
 scilicet: scilicet in primis preparatas tres latera ut sunt ille tormentorum
 et tantum suniculum, que sufficiat ad ducendas suas lineas: et pro hoc
 efficiendo: proponemus esse nos supra sicut et platea plani aris: designat
 sequi q. latitudinem pinnarum magnarum: que tunc exempli erit A-P.
 ubi in medio figemus: rectas duas scapularum latera longe ad invicem saltem
 vultu viginti una uncias, que erunt B-E: et postea stantes sicut in
 platea versus cothinarum in-g. prospiciemus partem A ab istis-E.
 ad angulum contrascapule oppositum: et ubi conveniunt ibi et decurrunt: ibi
 figemus lectum lectum que erit H: et similiter figemus quartam g.
 que respiciet super plateam: ita quod ducta linea A-B, que est mede

et a crassitudine pingui magne. et quod sit parallela alteri medietati q. E
 dilatando se ipsam versus caput. tanto, quod possimus de se gere totam longitudinem
 quam proponemus ut est in P. per P. B. ducentes ut didimus est alter
 am partem E. R. ita quod sit parallela illi P. B. et longe latitudo B. E.
 formauerimus latitudinem oris interioris P. q. et illam illius exterioris A. R.
 et quando in accipiendis istis prospectis ab una ad aliam partem latam per
 istas defensionas, accidit remoueri duas primas medietates B. E. remoueri hinc
 illas. Corpreme quanto opus fuerit. transportando illas ab illa parte. que
 magis nobis affert iustum ipsarum defensionum. Dummodo quod angulus
 gule B. E. sit semper in medio partu crassitudinis pingui magne. et non an-
 gulus viginti vna vna. et ad partu pedibus. Et quod angulus R.
 faciat aliquantulum reflexum, aut dentem supra maxillam. Coctus
 sequitur eandem modum. quamquam cum eisdem membris. et defensionibus
 saltem differens in gula medietate. proponentes sic facere. ut cum duobus solu
 angulis B. E. sed cum quatuor H. I. F. B. per quadrum longum G. F. H.
 qui formabunt ipsum quadrum longum qui tunc pedibus. Coctus
 fieri quatuor. pro maiori soliditate ipsius gule. figemus igitur duas ipsas
 latas C. D. longe vna pede. et prospiciemus per eas cum alijs simul P. q. A. R.
 ducentes funiculos. C. P. A. D. q. R. figendo quatuor latas G. F. H. longe
 a centro C. duobus pedibus et dimidio ex omni parte. signando lineas G. F. H.
 que formabunt deinde quadrum longum qui tunc pedibus. quamquam forat
 fieri quatuor. sed eius latitudo F. B. H. I. erit ad minus duos pedum
 Verum enim verum, mihi magis salu facit prima quam ista. et quod habeat
 vapor humidus maiorem absidem. et minore oppositionem in transeundo
 non obstant quod sit magis fortis. quia cum sint duo anguli B. E. obtusi erit
 salis securus. sequitur pro ultimo flane. ut faciamus detes
 in gula. ferri ipsam. et maxime in illa parte. Hi in omnia potest de se gere
 qui quidem dentes vult ex se in vtilia. et facti in capite vno. quia licet malis
 esset ielus horum inimici. magnus casus esset. quod pila per petere posset
 vnam maxillam talem dentem. Queregens uel plus vult vel plus rebus. et
 quando etiam feruicant dentem. clarum est. quod in frusta illum evolare
 faciet magno ian danno. et occasione tibia horum defensorum. et eo magis u erit
 confectum muris. quia remanens ita resisus. et grassatus facit. hinc hinc in
 riuam i hit. et sic impediret feritorem. et no. proeueniendo. dicit ielus
 in illum dentem. pila petit. et hinc aliqua illuc sine tanto danno. sed quia
 omnia inuenientia. que previsa vult. Sabent suum remedium. ut erit in hoc
 pro a sa munitione. et securitate. quod possit. gule. ferri. et partu culare
 ter illius facti cum dentibus. Sol remedium. faciemus. lignis quadris et
 grossis quercibus. siue rubris. finis rebus. in parte gule. id est. in foraminibus
 conuiliis factis supra suo plano. sicut per L. V. V. uidetur. que foramina
 debent fieri in muro. uue terra. et profunda saltem duobus pedibus. figentur for-
 tea in ipsis ipsa ligna. que erunt grossa ex omni quibus saltem vno pede
 et longi. quanto erit altum ipsum feritorem. Et quando ipsa ligna re-
 ci darentur a pilis horum. facile erit. ut denno alia in ipsis foraminibus figi-
 mus. que quidem preparata semper habebimus. sed. animaduertere
 debemus

debent: quod ora exteriora feritorum: debent fieri aliquantulum latera: id est
 tanto quanto ipsa ligna: resalta sunt extra ipsos dentes, sive gulam ipsorum sex foras
 Hoc est: quantum mihi occurrat in presentia supra tali: Malicia
 postea: pro formanda latitudine etiam scapularum attinet, que tegit Manum
 hoc erit: scapula facilissima: et de eo magis: quando faciemus illam sine regu-
 la aliqua, sed ut simpliciter funiculo: ducto per medietatem sui diametri: id est,
 id est: figemus eorum ^{in centro} in uno eorum capitum, et ipsi anguli iungentur funiculum una
 rotunditatem quam debet habere ipsa scapula: qui uterque: quanto brevior erit
 hoc: um minor rotunditate: circumferentia: eo magis scapula erit bona intelli-
 ce: Postea eo quod longitudo: quam ipsi attulerit sua circumferentia minus
 erit illi nocentior: cum quia sit supra eorum terra plerumque angustiam cum
 etiam quia adiret frontem baluardi: quoniam sola sua altitudo nobis potest
 esse utilitatis: Nichilominus volentes formam ipsam circuli cum
 regula: dico quod debemus ducere latitudinem flani A.B. et eum directum
 B.C.: accipiendo postea unam normam: qua debemus ducere C.D. cum angulo recto
 supra C.B.: quod est rectitudo directura scapularum itaque ut terminetur in
 D. supra fronte D.L.: et comparata postea ipsa linea in medio, quod erit super
 punctum E.: ducemus eum dicta norma secundam lineam diametricalem E.G.:
 que ferat angulum rectum E: sicut prius formatum fuit in C.: et ducta
 linea flani A.H. ducemus totam lineam a puncto C. ad H.: et ubi inter
 se se interse cadunt: supra E.G.: quod erit in F.: ibi erit centrum: per cir-
 cumferentiam scapularum C.D.: ita quod sua longitudo G.F. erit sit cir-
 ca passus quatuordecim supra plateis in eis: ut iam diximus

Arx octo baluardorum ad perfectionem suam ul-
 timam ducta caput x vij

Ex numero baluardorum edificatorum cum suis cortinis: que circum circa in giro
 claudant unam circumferentiam: et quod unus alterum ad invicem possunt
 missos defendere: formabimus arcem: sicut in sequenti planta: per eum
 diametrum videtur A.B. videtur: quantum ad terra plerumque C.D. debet
 esse pro longitudine cortinarum: superius saltem viginti passibus: quamquam
 hoc fiat: conspice quantitate materiei effundende per ad frontem: edificando simul sua
 valla E.F. ut possimus stantes supra suis plateis defendere frontem cum fronte
 baluardorum G.H.: et simul etiam defendere duas plateas I.K.: Et sic aliam
 vinas interiores terraplenorum B.L. debent fieri: cum tanta curba: quod comode
 omni ex parte possimus ascendere super unam plateam: Demonstratur etiam
 per T.V. fronte episcopi: et per M.N. latitudo frontis: et per O. via recta: et per
 P.Q. explanatum extra arcem

Planta novem baluardorum: caput x viij

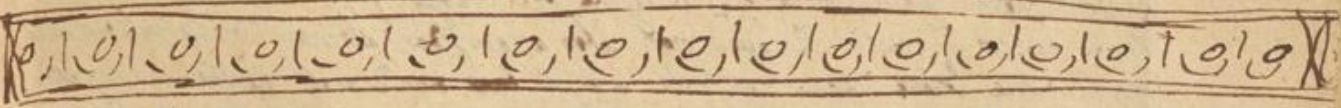
Qui volunt edificare arcem, debent prius tantam practicum ipsarum
 habere, et tantam scientiam: quod maxima cum facilitate: possint formare
 in eorum idea: omnes suas partes, antequam faciant opus: et illas clarissime
 videre, et considerare: sic quasi ut si videret opus factum realiter: quia
 non habentis talem practicum: nescio quo fundamento possint ordinare: et efficere
 Unde sepe superius audivit pro tali defectu: quod videntur aliqui imitare oves
 qui volentes ambulare: quorundam via, cum sit illis difficile illam invenire sine
 duce: quemadmodum multo accidit in factu edificandi arcibus: cum multa
 et diversis inconuenientibus, et defectibus: et hoc propter defectum talis intelli-

gentis. in faciendis. et destruendis ad hanc non bene ante visis. Et deo si
formemur cum scientia plantam cristellam exponi sua parte, et postea si veri
mau per practiam. Effectura officii. presidentes omnes d. st. nullas. que que
nra se sunt. per diuinitate malit. et. totum nobis succedat opus mo sine
sed. necesse primum est. ut mostremus in denigno totum corpus ipsius arcis
ut no solum confirmemus cum rationibus apparentibus bonam opinionem corp
qui bene intelligunt. et etiam ut satisfacimus ad intelligendum. et tan
to magis si faciemus. (ut unper vici est) unum modelum vici in hunc
et del. neamentum.
Quantum ad corpus prespositis arcis. prout
bimus. prout sua metra. id est. baluardos per G. H. factos. solo. cum suis
platais duabus pro uno quoque flanko. prater signatum. et. qui vnica solam
habet. de qua suo loco dicitur. sequuntur postea valla. que sunt
12. L. M. N. ubi mostremus simul. effectus ex parte murum icturnum in desen
cendo foro. frontibus baluardi. et campania. et etiam ut posimus facere
vnam secundam et antipaliam defensionem. quando fuerit amittit vnus b
uardum. in defendenda sua plata. sicut per o. videtur. que valla cum
sua forma. et situ. erunt vtiliora. et melior intellecta. quam alio modo
possunt fieri. sequuntur forte C. T. que quide sufficeret ut esset
tas. et postea in medio. torknaxem. ad hanc in profundo. quod non possent
delogi a campania. quamquam etiam possent fieri sub valla. vnde euent
teoty a scapulis flanko baluardi. que comodiori modo possent. Tempore
vobis. deuenire nobis pro gressibus. no. cum no sit ali. alia incommoditas
difficultas. quam incommunitas tra. nistur. in transeundo curribus. et sumi
his. oneratis tempore paas. sicut etiam remedium ad hoc esset. Debemus
quidem quolibet loco. ubi portas edi faciemus ipsas. edificare post ipsas. corpus
guardis. sicut vltima. et comodiorum. id est. magnam. fiant. via. et loca. torio
torio. ubi debent morari. milites. et cum clara luce. et primum. et fenestris
qui per que. sup ipsa. diffusior ingrediat. et superius postea debemus facere
fortissimas fornices. ite quod. timiditas aquarum. nullo pacto possit in his
trare. et distillare. quem ad modum etiam fiet muro. ex lateribus. que quide
non debet tangere porta plerum. que debet ibi esse spatium in medio factum
cum vno scutido muro. cum suis contra. ab vno ad alterum. et supradicti
formia. debemus superius facere plantam vniam. satis grossam. confecta. dolum
ex terra rubra. et calca. sicut debemus facere etiam totum murum. licet. lapi
dibus vnus. ut suo loco dicitur. que quidem stratum. bet. offime. premi. et firmi
pendens. id est. alligari in medio. et hoc intelligitur. quando no. operietur. imbi
cibus. sed terra plena. quantum postea ad comiditales. que in his fiant
sunt. pro habitacionibus. debemus comparere suas vias. et prima illam
armorum. F. G. formata in medio. circa centrum. A. plata. prout paleam
V. X. cum suo templo X. et nouem vias reales. que debent respondere omnes.
Baluardis. et ipsi centro. Debemus etiam facere postea cum aliquo nota
bhi. dicitur. ita quod stantes subter. domini. principales. possint. in omni. occasu
na. respicere. omnes baluardos. et remedium statim. pro bere. inouer. et bus.
sequuntur postea. ut videtur. alie platae. D. et. viz. transversales B. nec
debet. ullo modo. fieri. quod. sic. que respondent. ports. vnt. recte. ad ipsam
et plata. quia. esset. error. no. paruus. et no. est. bona. res. multa. de. lauis
quod. statim. ut. quis. ingredit. aliter. in. ipsam. plata. possit. delegere. partes
principales

principales aruit: Ut tibi brevi et aperta via per discurrere ad illas una aliqua
 impedimento: sequitur etiam pars expertus: quae erit latitudo fori P. q
 cum sua profunditate P. R. aut ad altitudinem contra naves facte sua via tecta s.
 et banchetta: quae erit in medio altitudinis ipsius carpe: quemadmodum in deli
 neamentis orakulatis monstratum fuit: et deinde sua curvata: quae erit ple
 na aqua oriente: facta ad directionem fluviorum: unde ab ipsis semper remanent
 detecta: et denudata: Et quod defensio aggeris: quae fieri debet versus loc
 knar: sit circa medium latitudinis ipsius fori: et maxime contra frontes
 baluardorum: et pro ultimo: in explanato exteriori: debemus semper precau
 rare illam quantalatem terrae bonae: quae melior inveniri potest: aut si in alie
 materiei non ex parte ligni: et commodo inimici: ut in loco dicitur: Debe
 mus etiam edificare defensionem ipsius viae tecte s. r. cum bona terra superius
 latitudine duorum passuum ad minus: unde data iuga explanati non possit
 quatenus in m. r. nobis esse nocivum: et offendere defensores: qui egressi erit
 pro sua defensione: edificando contra quomodo unquamque coram plateas
 angulares t. etiam supra planum ipsius viae: s. r. ubi defensores ex
 quo defensores possunt excedere aliquantum commodi in defendendo et summa
 natum: et magis si postquam semel egressi fuerint: a retrahi regredientes
 possunt ibi salvari: Dum modo semper formata fluviorum: et vallorum: possint
 defendere ipsam viam: ut offendant inimicos: qui persequentur ipsos defensores
 quoniam: calvari possint in foro propter communitatem banchettae facte
 in dicta contra scarpam: sed pro maiori securitate: ipsae plateae angulares
 non debent sperni: et cum hoc dabitur formam propositis regulis formandi
 plantae arcium

Dialogus in quo describitur Discursus factus ab
 uno Comite cum Hactore: in quo quinque die
 bus: Epilogantur omnes mensurae: et propositiones assigna
 te: arithmetice: inquirendo causas: et rationes omnium
 earum partium.

Comes.

Nunc cognosce: quod non amplius dolere debes ventis contrariis: immo
 ipse magnam habere obligationem: quod me impulserint: navi: in hunc
 scopulum: veniens ego ex oriente: ut irem venetas: causa fugiendi
 Furibulentiam maris: consilium iudicavi melius mihi esse: ut moram facere
 hac in civitate Zare: sive: idere: ut expectarem commodiorem transitum
 hircensis: quia non vobis habeo deideratam commoditatem: sed etiam maiorem
 delectationem sumam: eoquod Ianthum amicum inueneram qualem tu mihi es
 ebor: Bona fortuna erit mea: semper: quod ego habeam occasionem: facienda illi gratia
 cum cognoscam me ita obligatum multis humanis: tibi vestris a vobis auephs

ideo rogo vos ut accipiatis potestatem domus meae, et ut sua vobis
libenter quidem acceptas vestras oblationes: et in particulari ut possim
exequi illud quod praeter his annis deliberavimus: quando morabimur Corfu
quod fuit: ut faceremus longum diavsum super modum fortificandi, et munici
et ideo vos paucos dies quibus ego morabor apud vos: desidero ut ~~optem~~ consumemus
in his talibus discursibus et confabulationibus: quia maxime voluptatem ego sapiam
quam si unquam in convitiis enam: et pro tali forma vobis me donare alicui locum cla
rissimi meo ~~techo~~ ne impediat donec saltem in eum desiderium
Auct: magnam voluptatem tam certis circumstantiis voluntatis: et ideo maxime spes
praesentem temper: et paratum: ut satisfaciam eo meliori modo quod praeter
vires ingerit me: nec tu poteris me invitare ad rem, que gravior sit mihi: ~~fac~~
ista: eo quod vniuersaque inclinatio naturali libenter loquitur de sua professio
ne: sed ista haec dominatio intrat domum, et postquam quietem exierit
et quod praerogamus: dabitur principium, ut discurremus super fortificationes, et
sic faciemus omnibus diebus quibus supra sic apud me morabitur
Dies primos.

Comes
Posteaquam pro conventionem iam facta debemus colloqui de fortificationibus
mihi videtur necesse esse, ut domum principium aliquo bono ordine inuenerit
a primis principis: ut possimus praerogare ad illum finem, quem nobis
concedit breuitas temporis, que potestatem nostrum morare: quando quidem
desidero extrahere aliquam optimum fructum: et certum esse de multis dubijs
que habeo in hac materia: sed vellem pro maiori intelligentia dico
te: id est facilitatem demonstrationum, et quod tibi non reseruet aliquam novam
inventionem sub velamine secreti digna ostendat: quod minima conuenit
inter amicos: praeter id quod non habeo aliam fidem aliquam in his talibus, qui
dicunt velle facere magna, et postea modum bene non dicunt: ne operantur inuen
torem: aut ut dett maiorem reputationem qui opinionibus: quia desiderium
nostrum est sepe sepius ita videntur, quod per modo in idea nostra aliquem conceptum
causam rerum, que magis desiderantur: tibi de facili remanent delin a propria af
fectione, et deest: eo quod hunc non habet vultu suum bonum: Et hoc non accidit
quando ipsi conceptus, seu inventiones conferuntur ad invicem: ut amicus ab amicus
qui de aliquam intelligentiam habeant huiusmodi cunctis: ad hoc ut possint delegi curam
in perfectione

Auct: quoniam ad primum desiderium vestre dominationis circa facilitatem demonstratio
nam: credam quod illi satisfaciam: quia volo, ut videat librum, quem iam scripsi
super talem materiam: ubi cum ordine (meo consilio) satis facile tractavi de primis
principijs usque ad illum finem, quem iudicavi esse magis necessariam super
quem librum: quotidie praerogamus confabulari, et spero quod remanet, nisi tibi
facta haec dominatio: quoniam postea, ut tractemus de secretis, ad hoc tibi
to erit haec dominatio loci dabitur: quia nuncqua determinari rem aliquam
quam primum non communicassem, et disputarem cum alijs amicis: ut certum esse de
deceptione vitia proprijs affectionibus: quam illa dicit.

Comes
Auct: Hic est liber ille propositus, et postquam illum viderit sua Commoditate: poterit dare
nostro discursus illud principium quod tibi magis placebit.

Com

Corde. ego nunquam scirem potere ordinem, qui plusquam isto mihi placisset
 in fortissimis plantis. arca. ubi campus dicitur opacioris ut fortissimis videndi. et con-
 fabulandi. super omnes plantas suas fortiter. *Haec regule* antequam nos in hanc in
 discursum vel per suas Regulas, quod prius mihi declararet pro maiori mea satisfactioe caritas
 vnde succedunt tantis et tam dubiis opinionibus in fortissimis ipsis arboribus. quia postea
 id quod nunquam reperit auctorem aliquam. qui de hoc re scripserit et qui conprobatue
 um abis, nec etiam unquam vidi aliquam arbor. cui non sicut fuisse multae oppositioe
 Et id quod plus etiam affectu admirationis est. quod tantis audientis disputantes.
 video: paucos esse illos et concurrentes in unam eadem opinionem. Et ideo a multo
 oschit fuit sane non esse scientiam. eo quod non sciat sua fundamenta certa: et demon-
 strabilia sicut sciant alii scientis: sed solum conuenitur super male fundatas opi-
 niones inuentis: et propter hoc dicunt etiam arces non esse multum utiles
 Si in colloquijs, si de disputationibus quae vident fieri: negantur ab una eorum
 partibus. Durum pariter principia prima, quidem alia non potest, nec debet
 disputari: quia a se non videtur unquam manu ferri parca intelligi gentis. quia
 in tractando erit, ut est proverbium: velle fundere aquam in mortario, quod
 post longum laborem, nihil aliud efficitur quam quod ex clara faera illam turbida
 et maxime cum sit: ut mihi videtur. Hec una, siue aliorum opinio nimis abstra-
 ta et longinqua a ratione: quando quidem hoc scientia fundata est sunt caetera
 supra nos terminos reales, et demonstrabilia. quales etiam faciles sunt, et no-
 ni sunt sicut ulterius infra dicam illi: Et primo circa diuersitatem opinionum
 uisum, quos dicit legere, non est mirum quod tibi sechi afferat illi confusio-
 nem in mente. posteaquam maiore parte ipsorum conparant diuersi modo et ea quae
 teloperant ab alijs sine fundamento scientis, et practica: non potest neque scien-
 tiam: possit adducere rationes illas, quae illi conueniunt. Nihilominus eorum
 labor non potest esse nisi magni succum, dummodo fructu labor suat inter
 multas eorum opiniones eligere meliorem. *quod postea, ad discor dicit*
 Des opinionum eorum qui de ipsis inter se disputant, et quod nunquam in unam
 conueniunt, hoc pendet ex causis supra dictis. id est: pauci ipsorum intelligunt
 rationes, et maxime ipsi qui in nos sicut solent esse magis ostentati et du-
 ci, quem admodum sepe sumers aut illi qui sciant aliquam aut fortissimam
 quia auctores disputantes ad instar orbium qui quaerunt viam: non est magnam
 si deiciant, quia si ipsi viderent ipsam libere ambularent. et et peruenirent ad
 illum finem, quem ratio et natura materiam, nobis ostendit. postea quam
 conpense sicut et ostentis quae nobis facit inimicus debent fieri, et formari arces
 et non super imaginationes conceptas in animo, siue fundatas super experientia
 ab alijs eorum Regulis in una expugnatioe, quae minime debemus adducere
 pro Regula: *itaque de diuersitate huius occasionum ipsorum uisum, et materiam*
 Nolo quod fundemus aquam: sed bene ut illam distillemus: ut efficiamus eam clarior
 rem quam claritatem ostendemus declaratione tibi a me proponit: quando quidem
 si ego tenerem, quod ista non esset scientia, et non sciret suorum terminos. non presere
 raram aliter intelligere causas eius, et contextus eorum illo, de quo vulgus lo-
 quitur: sed solum hoc dixi: eo quod admirationem mihi afferunt tantis
 opiniones inter se discordes, sicut ut quod una sola debet esse bona: ita quod intel-
 ligentia rationes: possit, ut dixi dubitare, quod arces non fuerint, nec essent
 necessarias: eo quod non afferant illud beneficium ad quod edificatur pro Rege.
 uone principum. sed primo, pro maiori mea satisfactioe desidero, quod
 disceramus aliquantulum super fundamenta scientis. proportionando eam

Fig 7

om.
 in fortissimis
 discursum
 vnde succedunt
 id quod nunquam
 um abis
 Et id quod plus
 video: paucos
 oschit fuit
 Si in colloquijs
 partibus
 in tractando
 de maxime
 supra nos
 non sunt
 uisum
 nem in mente
 teloperant
 labor non
 Des opinione
 conueniunt
 rationes
 ci, quem admodum
 quia auctores
 si deiciant
 illum finem
 conpense sicut
 et non super
 ab alijs eorum
 pro Regula
 Nolo quod
 rem quam
 si ego tenerem
 raram aliter
 quibus
 opiniones inter
 ligentia ratio
 necessarias
 uone principum
 disceramus

alicui approbati: ut monstremus curis causas dictarum contradi-
ctionum non procedere ab alio, quam quia non est a multis bene intellecta: qui ut ostenderet
et se esse militem, loquuntur de ipsa: et promittunt sibi multo plus quam quod
sapientia eorum valet

Aut: Si nos debemus tractare de comparatione aliarum scientiarum ad istam
fortificandi: certe non poterit in ratione magis similis quam est illa medicina
quia: pro ambe videtur multum convenire in omnibus: quando quidem videtur
phibitum, medicare, et curare indispositiones nostri corporis, necesse est quod prius
nosit naturam complexionis, et postea illam humoris superflui, que in natura
est sanguor, et simul circa applicare illa genera medicaminum, que natura
quod conditio dicto humoris: ut ipsum temperat: ita quod ipsum corpus liberetur
ab ipsa sua indispositione: Ita in fortificando debemus semper proponere
quod si tu sit corpus infirmum, cum sit temperatum ab aliqua indispositione
cui debet applicari medicamina: et primo considerare naturam complexionis
id est si exit sanguis, aut terra, et ut sit sanguis, erit tibi robustus, et facilius
omni simplicia medicamina poterimus illum conservare robustum et fortem: sed
si terra: opposita ligni, erit et pro contra natura multum debilis: et facilius
ad ~~non~~ infirmum ut infirmum: Ita quod: transmutando considerationem
quod debet habere medicus in illa ~~ita~~ quod debet habere architectus arcem
militaris: in recognoscendis in perfectionibus suis: poterimus procul dubio ap-
plicare tam potentia medicamenta, quod facilius ~~conferemus~~ afferantur
corpori arcis tantum beneficium, quod sufficiens sit pro conservatione sua
Et ideo: ex rebus narratis, concludemus, quod ista de qua tractamus
sit non solum facultas ut medicina, sed scientia, et ars: ipsa enim est
facultas: quatenus pendet orationis sua perfectio in actu: a varijs ac-
tionibus belli, et a diversis utilibus: in quibus oportet ut edificemus arcem
Et scientia est etiam: quatenus postea ~~est~~ habet sua fundamenta, et
omnem formalem perfectionem: a Mathematicis: que quidem sunt scientie
notae: pro suis certis demonstrationibus: Ita quod: dum illa docet est
scientia, dum postea: certis et terminatis regulis nobis proponit finem
indubitatum fortificandi, et defendendi unum urbem: ipsa est ars: Et
transiens postea ad actum suum in inveniendis multis difficultatibus
materijs qua operatur: ipsa est ~~facultas~~ ^{nulla} ~~facultas~~ sed hoc sic
presuppositis: ut res clara: et de qua nemo dubitare debet: et maxime illi
qui sciunt: affirmamus ulterius: quod illa: est scientia nimis necessaria
cipibus, et rei publice: pro conservatione illius orbis: et in hoc nobis nihil
clarum esse poterit quam experientia observata: omni in temporibus: et in omnibus
generibus dominariorum, et imperiorum: et maxime ab his qui non habent
modum, et ~~bona~~ ^{utilitatem} nutriendi eorum militiam continue impendit sub coloribus: sicut
faciebant romani, et in presentia facit Turci: quanquam etiam ab istis sunt
suarumque usi arabes: que faciunt officium, quod proprie faciunt exercitus
in campania: id est in periculis unum namque: et in opponendo se ipsum
illi: ut intendunt parcubando inimicum: ut amittat tempus: ad hoc ut
det commodum suo principi et tempus uniendo, et colligendi suas copias: et auxilium
illi afferat, sicut: ut dicebatur alio bellum, et hoc fuit primus
auxilium arcis: et hanc numerum militum: quamquam inimicus dominus esse
campanie non magno operabatur: Ita quod: quando etiam amittere

hinc

amitteretur ipsa arces: principis eius non perire: si amiserit principalem nervum
 suam vim, quod est exploratum, et maxime si habeat alia arces in gratia
 colligere possit: et tempore dare tempus, et gaudio sua beneficia: sed si est
 abique arces, et solo exercitu: quoniam solentia: et devictus erat in generali
 prelio: quia etiam in bellando, factum legitur: potest perire cum exercitu omnis
 spes pro amplius, ut amplius possit ab inimico defendi contra injuriam: sicut iam
 accidit saltim de bellato, et gelino: et etiam in tempore romanorum sicut quarto.
 arces fuisse exantibus notabilibus beneficiis pro conservatio ne illius libertatis re publica
 com. interramtentibus ipsi arces: sicut progressum belli: quod ipse faciebat
 sibi: in mora et cunctatione quam ipse seuit utens expugnare, et capere
 nonnullas arces: quibus romanis illa in tempore uterentur: Ita quod sonatus
 romanorum: habuit commodum et tempus: et defendendi, et conservandi suam libertatem
 quemadmodum etiam accidit Maximiano: utenti expugnata provinciam suam libertate
 siquis eis, antequam ultra progredere: ut fieret tyrannus ipsius senatus: ubi
 pro incommodo victus, et ab arce necessitate sui exercitus qui studebat. Civita
 tem: remanuit ipse obsessus a fame: unde a suis duabus fuit in proprio senatus
 cum filij suis: et sua morte fuit liberata ipsa civitas: et factum
 secum senatus ab invidijs tyrannij: quantum postea ad progressum belli: factum
 a Turca, et maxime tempore nostris. Jam tunc erant arces notabilibus
 beneficiis principibus, quae iam ipse prope ipsum habent terminos qui statim pro certa
 ratione illorum statuum, quatenus minus potentia, quod quidem ab ipse tal
 medio nunquam potest: eo quod ipse qui est in vrbibus potentibus dominus
 campaniae: etiam est dominus civitatum et aliorum locorum non tam munitorum
 nisi potentia pauci, et male armati defendere se ipsos a nullis optime
 armatis: ut diximus abique medio arces: quae prosperi videmus etiam ex mul
 tis experientis, quod ipse Turca quantum magna faciat ipsas arces de custodia ip
 sas et munitas in tot locis: et conspiciunt in regni: et maxime in Fannonia
 sua Ungaria: sed in particulari: ut fama est in Persia: septem arces edificavit
 pro conservatio ne illorum statuum: noviter a quibus, reductis in colonias illu
 proinijs: ex quo magna cum facilitate se ipsum facit ipsum possessorem.
 Ita quod, ex isto comprehenditur potest: quod si illa regio fuisset facta curia
 ante a persiano, cum arce: et forte quod ipse illas seeret custodire: sicut
 in presentia fit: Turca nunquam fecisset tantum magnum progressum, et magi
 me tantis incommodi pro longitudine itineris: igitur non debet habere loci
 ratio illorum qui dicunt: quod melius est esse provinciam sine arce: dicentes: quod
 ea facilitates possunt denuo capi: quae amissa sunt: et maxime favore, et subsidio subdi
 torum: quando quidem ubi non sunt ipse arces: minus potest illas facere
 unde cum facilitate acquiri possunt cum omnibus munitioibus
 et comodi sum regionum: potest: propter successus et exitus dicitur acqui
 integram securitatem ipsius dominij: et eo magis, quod non sit convenient
 praecipuis: ponere totaliter omniam ipsorum in fidelitate suorum subdito rum
 quam quare: iam bene accidisset sicut servitium recipitque veniat in statu: serva
 sime: et Domino Dei: et alijs principibus: quia sicut mutata res
 cum opinionibus, et adantum desiderium: videndi nullius videtur in rebus: Et
 deo quantum dicitur ex ipse toto illo quod dixi debuerimus nos certe esse arces
 non solum utilitatem afferre, sed esse necessarias: sicut etiam alijs multis ratio
 nibus maioribus se a magis fundatis poterimus demonstrare.
 Com.: Non possum nec velle negare, quod nos proficisci non sit, etiam sic ha

cum debemus ut dicitur. **Observare naturam materiarum**, quae proportio
 nale. Ita aut. unum corpus. Ita preparatum. pro suis defensionibus, quod non habet
 nimis causas: ut timet malum, quod facere illi possit sicut in regibus. Sed bene
 verum est: quod paucissimi, ut mihi videtur sunt illi, qui intelligunt, et
 sciunt uti optime talibus proportionibus. Perinde tali corp. intelligentia ab una larga
 practica, et practica a natura accepta: eo quod multum sint illi, qui sine tali considera-
 tione, omne aut fundamentum ducuntur solum ab una observato in preparatis legibus
 in eis iudicandis et edificandis artibus: sine consideratione oppositorum quibus sunt
 oppositi. Sed quia cum possit remedium duci regulis, ita claris, ut dicitur, et tali
 defensionibus: magnum beneficium de afferret praecipuis pro defensione illorum statueret
 et deo vellent, quod mihi declararet ordinem qui tenari debet, et observari.

Auct: Ordo bono, ut bene facerem omnia opera: est considerare primo suas finem: ex
 quo agnoscerentur omnes illae causae, quae magis nocere possunt: quia cognovimus
 eas: facile erit nobis ab illis cauamur, et fugiamus. Ita quod volentes nos
 edificare unam arcam: scimus quod via finis est illa, ut possimus nos ipsos
 defendere. paucis mihi libris: a numero magno inimicorum, qui vellent nos offendere
 et quod tota ista causa defensionis: debet exspectari ab offensa: quam antea oportet vire
 ut agnoscamus. inimicum nostrum posse nobis afferre inferre: conprova materiam
 scilicet. apto ad recipiendum plus aut minus, malum, quod afferre potest spiritus lignis
 et quatuordecim. Et ideo medicamentum pro sua consecratione. erit, beneficiaria
 tunc naturam supradictarum materiarum, ut regnum, aut terra, tempore in beneficia
 um omni et indannum iniuri.

Com: Ordo cum considerationibus quas dicitur mihi videtur optimus, sed quia non cum ego
 ita capax et intelligendum illa particularia quae sequuntur, est bonum, ut
 mihi declaratis nobis principia et ordines considerationes, quae debent observari
 ut possimus efficere ista sua principia.

Auct: Si al. a. sui offensionibus quas noverimus posse recipere ab inimico, erunt expectare
 defensionibus: formabimus sine ulla dubio arcam in omni parte habere, et ut hoc
 faciamus: debemus sine omni necessitate antequam Principium inspicit edificare aliud
 postquam determinaverit sibi, qui erit uti comoditas, sine necessitate cum impul-
 serit ut edificat arcam, debet vire simul innes sub architectis in terra, et du-
 ces belli, qui ipsi debent dare consilium: et supra ipsorum posse manent stantes
 debent tenere eundem ordinem quem tenent medici in super personam unius hominis
 oppressi ab aliquo quasi infirmo, ut cognoscat malum, et applicet illa medicamen-
 tum magis idonea conprova naturae suae complacitis ut illum servet, et roborem efficiat
 sicut superius proposuimus: sed non quidem prescindo quod exequatur illud.
 quod ipsi medici sepe sepius faciunt, postquam vice versa deinde deo laos curandi
 occidunt infirmos, cum illis non conveniunt in receptis, id est quae ignorant naturam
 mali, quando quidem in iudicia quae sunt super sibi arces non debent esse expo-
 sita tali error: cum possumus mediante experientia expectationum, videre in terra
 materiam, sicut infirmo latere ipsius sibi. promotionibus naturae etiam, quod omni
 illi qui in hodiernis erant in talibus collegiis, et disputantibus, et maxime archi-
 lecti militares, sciunt practica, causas, et effectus omnium offensionum, et naturam
 omnium materiarum, et maxime remedia quae deesse debent fieri: ita quod in
 effectibus sint ita boni in iudicia: quod sciunt proportionem naturam in quatuordecim
 medicinarum, sicut defensionum cum illis talibus quae ante praesentibus posse reci-
 pere: ut possint liberari: et ut magis naturae intelligat, descendente ad particu-
 lariora: debet igitur scire: quod arces posse potest quatuor modis offendi a
 inimico: et primo cum ligno: secundo quassa hinc hominis: tertio longa offen-
 sione: quarto et ultimo praedictis: inter quas defensionibus dicitur sunt maioral
 id est. ligo: et.

id est ligno, et granatio: sed magis diligenda erit ligno: quia intelligi debet simul
cum balneo, licet solus sit nominatus ligno: Debemus etiam curare effectum utarum
offensionum, et sua remedia: Sabinus igitur principium: incipientes a prima
que erit ligno quo inimicum potest nos offendere, qui dicitur modus: id est supra
planum sicut cum aggeribus fortioris: ut possit ire appropinquare arci testu
contra usque possit: Secundo altitudine montium terrarum, et de vallibus: ut possit detegere
plateas in his arces: Tertio effodiendo vias subterranas, et cavare subter contra
usquam et egredi in imis, contra planum possit: Tertio faciendi aggerem in altitudi
ne ipsius fossi: proijciendo terram quam potest transportare per vias subterranas: quin
to est visum dampnando murum, et in vasa subter baluardum: et cum effusis tribus
faciendi foramina ut possit ibi poni balia: fulcris, et cum cubare illum: et facere
ibi nam cum vultis ipse ut possit ascendere super ipsum: Sed quae tione ha
tramentorum potest offendere: solum habet modum: id est ad auferre defensionem
percussionibus formis in flancos: secundo rumpendo murum in profundiori
parte: id est in medio altitudinis eius: in fortibus: et angulis baluardum ut faciat
eos cadere cum defensione quam tenent superius: ita quod illa materia cuius natura
faciat illi commodum arantum ad calendum: et ad consequendum dominium baluardi
et platearum: Tertio, et ultimo: tormenta supra valla quae sunt foris
ut dictum est ut detegatur: et quatenus in partem, et in flancum etiam plateas
intra arcem: quantum postea ad obidionem: et preditionem: facile est
nos reddere securis: primo ab obidione cum bono presidio, et abundantia munitionis
re aris: et secundo a preditionibus: optima multum, et fidelitate capitivis, dicitur
qui processu debet ipsi aris: qui quidem si est miles honoris, et pro hoste non
potest esse factor dicitur fides: Vnde etiam ubi diversitatibus offensionum
que continent omnia genera infirmitatum: que accidere possunt corpori aris
debemus ad huc curare sua remedia: que ista erunt: et primo pro opera
lignis dicitur: id est cum ipse inimicus appropinquat contra usque: aggeribus offendi
dico: quod isti offensa sunt opposita omnes arces, que labent ex terra extra
in quo casu nullum aliud melius remedium invenitur: quam post ut faciamus
comodos et frequentes arces post quam fecerimus fossum latum et profundum
et simul ut procuremus quod in contra usque: et parte explanati extra effodia
mus illam maiorem quantitate terrae quod nobis erit possibile, et portamus illam
in his arces: et postea replenas sapis: et examus ipsum explanatum ad illa altitudine
necessariam: et quod supra ita nota sint vultus munitio, dicitur et in manu: et terra
magis bonis, et ubi vultus pro sua defensione: Postquam quando ipsum explanatum
erit subter ex capis vultus, et superius ex ipso capis munitio in maior illa quae vultus qui
ponemus: Sed quidem esse fortioris, et securioris defensio, que deiderari possit
Secundo pro altitudine montium, et vallium que ipse inimicus potest facere extra: ut de
teget: et gravat in his arces plateas: Hoc tale opus: difficulter poterit impedi: cum labent
inimicus comoditatem leve, et si non labat ibi: possit illam portare, et longius quamqu
difficiliter: Debemus tamen impedire tale opus: tormentis positus supra valla aris
et ex opposito facere contra usque: reddentes securas ipsas plateas altitudine ante portum
fulcrum ex impleta terra: Tertio pro eo quod ipse inimicus potest facere: vici subte
reanear: ut rumpat contra usque, et intret in fossum: si ibi non est caprum, non potest
impedire tale opus: sed bene effectus operis: altitudine, et profunditate ipsius fossi
et frequentibus aris: et partibus vultus: magis vultus, et perfectum flancorum baluardi: cum como
dit, et opibus vultus: supra et in quibus vultus: multi vultus: et in medio vultus: offeremus multum
danni ipsi inimico: et: Pro quarto, quod erit agger ipsius fossi explanatus.
Sicut offensa: defensiones supra dicitur, cum comedit, et tectis: et in quibus: erunt optimum remedium
Pro quinto, et ultimo: quod inimicus rumpat murum multum foraminibus ut cuniculetur

platae: dico, quod debemus ut contra unum: ubi: quod oportet ut ante Sabemus in
 promptum perficere, vel altem in ipso tempore quo ipse inimicus circumulat: quoniam ut
 ipse periculum, et multum incommodum debentibus illis in tempore toto quod quantum
 postea ad offensionem quassationum formidat inimici contra facit: primum remedium
 erit: ut faciamus eos tunc cum suis copulis rotundis, cum crassitudine pennis magnis,
 et tunc longis longis evaporatibus fortioribus: quae debent tunc esse facta ab edipis dicitur per
 na: magis factis quibus non oportet rursus quassationem habere: secundo pro rursus
 quae facit inimici in quodam modo muram frontem baluardorum non tunc a contra
 quae: debemus in se edificando arce: ex qua illam partem quae potest delugari ab inimico,
 non murum ad terra: factis cum multa castra: ita quod reddat nos securus ad terra rursus
 debemus etiam facere murum: velum in uno tantum alium: quanta erit profunditas for-
 et: tantum gressum: et cum tanta castra, quod sufficiat subtrahere terram: quod supra ipse
 debet videri. Tertio et ultimo: quo est quod inimicus potest delugere: et quare
 alii hodie vallo et platae unum artem: hoc talis offensa parum debetum furare
 semper: quod creatus defensionem: ipsum artem: sint facte simpliciter terra ut dicitur est
 et cum illa crassitudine, et alii hodie: quod oportet: sedo igitur quod in presenti facti
 sufficiat illi quantum et tunc dixi pro uno apparente designo illorum quae ego dicere
 intendo in dominatorem: ut auferam illi ducem, quae ostendit habere in arce mactur
 artem.

Com. Cap. primum nimis rursus adun ordine et rationibus duci: per quas: clarum et certum me fu-
 it: de malis difficultatibus de quibus amplius ad notandum est: quae per se non am-
 plius admittit, quod tantum et tam notabilem conspectum reperiantur in arce: ubi
 et tantum, et tam conspectus dicitur ab illis factis, qui cum parum fundamens tractant de lu-
 re: licet miles nulli et balla expectat, et qui utuntur fore magistri: et solum quod
 videtur, et nesciunt considerare artem officium copulatum: et quidem in illis
 quod erroris facti in edificantis arce: sunt causati: a parva previdenda offensionem
 factam: a potentissimo inimico: in quod non est mirum si recepti fuerunt: et deo
 non obstantis comparatione facta a se scientis mendum: primum: cum magis recte simili hodie
 comparare hanc artem fortissimum hodie latitudinem, quia sicut est optimum hodie ille qui
 antequam moueat pedem, aut alium latitudinem: antequam omnem officium quam sibi fuerit
 potest aduersus ut procuram temperi ut victor euadat hodie: sed aut ad minus ut equalis remanet
 Ita erit bonum fortissimum et munitio ille architecti militaris qui aconodit, et disponit: de-
 sonos: conformat officium: quae illi potest facere inimicus ut dixi: et deo laudis pulchre
 erunt aut semper: quod in re tantum ingenij habetur, et practice: ut in arce bene laudat: et
 non verbi, et auctoritate sicut multi faciunt: quantum potest ad electionem architecti
 et ducem belli, quam dixi: quod oportet ut facti: dico: hoc est optimum remedium:
 ut potius inuenire valum: et recte auferre illud: sed per illa experientia: quam capere copul
 vidi: in talibus conspectibus: dico: quod dicitur: qui aduenit edificare artem: ex ipse se plaga
 in fortibus: deo: quod iudicium non est recte factum conforme suo conuictio et beneficio: qui
 reddere potest: quod opinionem respicit: a parva auctoritatem: quibus ordinarie dicitur talis
 provinciam: non vult: per cuius dicitur: bene bene intellectus: Tamen aliquando ab ipse
 disputatur, et subleuit: non ut recognoscant: sed approbant meliores rationes: ut fuerit: sed
 etiam: ut subleuit propriam opinionem: non vultent capere copul: ostendere habuisse malum opinio-
 nem: Ita quod ipse potest tanta copul auctoritate: magnum erit periculum: in tali resolutione
 ne excedatur male tempore, et pecunia: et ut oportet capere numerum domo: Arum ab qua
 stantia ea dicitur: quod non bene intellectus: Et deo velle: ut faciam talia munitio
 ratione: quod unusquisque in gradu quem tenet: facit exerceret officium suum: Deo
 quod dicitur principalis: munitio a principio conuictio: cum alijs capitibus bellorum erunt: dicitur
 iudicium opinionem: quae proponenda quae erunt proponit: quia in faciend. eligendo: in hoc mal-
 itas rationem: scientia et impetum conuictio: debetur postea dari provinciam: quae
 nis vnicuique, et magis practice architecti: qui debet dare legem, et ordines operabilibus: et facit qui
 faciunt eundem officium: quem facit plaga: munitio: cum capite dicitur: facti canere munitio
 Et ad ipsum dominum: caput aliter ut providere omnes necessarias provisiones: et mo-
 et malicia.

et malorum opportunas pro edificatione, distribuendo officia conformia professionibus. unde postea naturam alibi salubrem laborat nisi puniendi inobedientes et ut dominus et principis opus esse respicere: si exequatur secundum ordinem statuta, et non cum alio fine nisi ut opus cuius perficiatur, et recte: cum sit amplexus suos omni honor. Sed utrum ipse Princeps Dominus esse videtur et pars faciens ut exequatur ut architectus et capere parva scientia, empiriæ practica: post potest fieri illud, quod acciderat corpori nostro, quando caput uellet exercere officium pedum: id est totum in contrarium iret. Sed non distribuemus officia: ita quod unusquisque aperceat suum. statum regulariter: et optimo fine exequatur: et maxime quando exequatur fuerint exposita bene puniendi, sicut bene fieri promij: unde unusquisque cauabit ab erroribus: equanimitate: quando Dominus creat auctor: ubi inconuenientia occultantur: ne aliquis inueniatur: quod pro uita propria audeat loqui de his

uit: Sapienter optimeque sua dominatio regi lacuta est: sed hoc est impossibile fieri: duabus rebus: prima quia ipsa regni iudicia, et deliberationes sunt. and intelligebus negotium secundo quia illi qui laborant auctoritate in supremam prestante uice omnia, et posse tubere absque ullo errore: res que quidem in bonum ipsius cadunt. quando ipse uult uellet in primum regere et gubernare conuictis eorum qui experientia ostenderunt esse rem: sed quia capere regnat isti uolunt sua uelle, et administrare deum, et firmiter ad aliquam prosperam finem in magna est: quod postea inconuenientia recedant a sua dominatio uicta, et quod perit est: per se uult uelle barbaris modis illis qui intelligunt: equod uellent opera eorum prospicere: pro conuictis ne tandem esset uelle reformare mundum: Inproximum cuius septem septem uideatur gubernari casu: et maxime quando nos pro certo laboremque posita regulam ponere et rationibus aliarum Nitentur. Tales considerationes non pertinet ad nos: sed ad Principes qui pro propriis imperij commodis debent auferre tam innoxios occasiones: ubi tractabit beneficium tantum ponderis ut est ex profecto uice: sed e contrario facientes certos eos facis, quod simul cum peccato agent tan cito penitentiam: tum pro multa et nimia pecunia quam in utiliter expendant tum aliam quia expositi sunt naturæ magnis inconuenientijs, que succedere possunt ex mora uindictandi arcem ad uiam ultimam perfectionem: sed tunc Deo relinquamus curam illis ad quem pertinet: et uideamus ad nos reuertamur ad nostra id est: ut deum pro in apertum cogitationibus capitibus: que erant principalia contenta in hoc libro

Misure, et Proportiones arcis supra planum situs.

1. Defensio tormentorum sit a fianco usque ad portam baluardi, sit ad minus brachiorum quingentorum quadragesima seu passuum centum octuaginta, et ad plus ducentorum
2. Angulus interior baluardi ex quolibet unaqueque parte sit brachiorum nonaginta ad minus, et ad plus passuum triginta quinque
3. Flancus cum scapulis sit brachiorum nonaginta uice passuum triginta
4. Flancus estus sit ab altitudine brachiorum triginta, siue passuum decem
5. scapulis sit passuum viginti, quod erit ad dimidium plus quam flancus, et forme circularis
6. Diachura gube flancus sit brachiorum triginta, et quod ueniat defensionem a fine rotunditatis scapularis in parte baluardi oppositi
7. Fronte baluardi sumat defensionem a parte costarum ad minus
8. supra scapulis fiat unum feritium quod ueniat in Barba
9. Altitudo palæi cortinarum, et frontum baluardorum sit ad minus brachiorum triginta, id est minus brachiorum decem et octo, quod qui ueniet usque ad planum contra scarpam cum dimidietate scarpæ: et duodecim altitudo terræ plani absque suo aspectore: cui altitudini terra debet dari quinque septem scarpæ
10. Anspexus sit crassi tudinis brachiorum decem et octo cum dectim parte interior: et altitudinis brachiorum quatuor
11. Placa flancus sit altitudinis brachiorum viginti octo.

12. Fria Jentoria: in qualibet flanco cum duabus firmis magnis
13. Vniuique platee flandrum fiat sua via recta cum epitu pro deviatione in forum
14. supra platea ista alia via fiat cum quidam defensionibus
15. supra unaqueque quibus baluardi sunt duo valla: vbi vnum supra unaqueque flanco
16. forum est latitudinis: in suo sagittorum: brauiorum nonaginta: et profunditatis ad minus
17. quidecim: cum quis visus fuit
17. Lunetta: in pars ut latitudinis brauiorum duodecim: et tunc profunditatis, quod inueniat
18. aquam aut iurgium
18. Contra scarpam fiat muro ibique alia
19. via recta: decepti ficut in reuersione siluam, aut Regi ex gendo contra scarpam
20. Exploratio extra tota debet semper exigi: auferendo prius terram bonam

He sunt: Dominus comes principales mansurae et proportionis uicis. reducte ex viginti capitula: super quibus subteritur sua comoditate distans: uterque eadem rat designat libri pro demonstratione ipsorum.

Com. Pre multis occasionibus que mihi auferunt: dum uidebam ordinem quem tenet Lucra cum sua potentia in oppugnandis arcibus: uenerunt mihi ad manus diuersae, consideratio non in mente: ut possem inuenire remedium: ut possem melius resistere dictis uisibus: sed deo deo occasionem applicandi super hoc aliquam nouam conceptionem, et simul intellectum spiritus orationis: ut possem explorare extra aliquid notabilem diuinitatum et ordinem malorum defensionis: Sumendo ingenium meum respondeat tali uisibili.

Aus. Separatur: corda uari: quia sine ulla difficultate spero, quod ita nostro colloquio non fuerit facta gratia: cum uidentia, et fractura spero labor, quod habebimus talibus ordinem defensionis, quod potissimum sperare oportet saltem successum: non solum, aut potissimum uenire: hinc illud recipit, publica uentura: que est Antomurale brachia tunc ista potentiora cum inimico, sed etiam omnibus alijs principibus christianis: pro defensionis re: ante et tunc, et Seneca de J.

Com. Postea quam: maximam est dare principium: diuersarum capitulorum: et libere facere illas operationes, que mihi uidebuntur conuenientes: in his partibus arce ubi cognoscatur posse fieri malorum defensionis, tam bene na semper uniori opinio: Et primo: tractante se in primo capite defensionis, que debent efficere tormenta flammorum, diuis velis: quod talis de senis vel antem scheginta partium, et ad plus duorum: ex quo pro mea opinio: posse hinc in parte dari: ualuerit amplius: id est: facere minus longe ipsas cortinas: ut augeamus illi uicis iudicantes non posse decepti errare: si inuenerit uicem, quam querit semper inimicus: ut offendet cum ictibus tormentorum brauioribus: hoc est: quod defensor: possit se pro defendere: cum tormentis paruis dictis machinationis: quando quidem: loquere or nos uidi fieri minus dantur ramis: quam cum tormentis magnis: quia dictis machinationis uidentur et hominum, et cum tormentis: potius timor, grandauium eis inferat: Et deo quando: se defensionis erit longa istam: tantum quadraginta partibus: ualuerit quidem erit: quoniam plus minus ue o. h. uia deum brauioribus: tali ictibus partem importet.

Aus. Hic non est illa bona via: per quam multi boni rationibus iam capiunt ambulare, non minus illa, quam illerit, approbavit pro defensione contra potentem uicem: et labere talis operationem: attendent, quod arca fieri edificat, et particulariter cum defensionibus bonis fuerunt perfectae: ut quod quidem nobis est ita: quia ratio, et experientia labentur non utrum imperfectae: sed dantur, et quamquam defensionis erit: ut iam loquimus: debet explorari et affertur: quam potest illi inferre inimicus: hoc intelligi debet quantum ad effectum: quia quantum ad modum erit cogitatio uana nimis: quando quidem: defensores arce: pro paucis numeris non possunt ad agere ope ubi illa quantitate armorum offensa uari et particulariter dictis machinationis: quibus ubi potest inimicus habere, et potissimum cum panis: unde consideranda, qualiter debemus, offensa auctores talis nosse dantur possumus eadem dicere: quod didici mus nostris imperii, id est: ex malo explorare bonum in futurum: sed prius: pro intelligentia istius: debet esse uicis: quod prius capere non alia ex causa edificat arce: sed non nisi ut possit posse paucis machinationibus se pro defendere.

seipsum defendere semper a numero ingenti inimicorum: qui ex improviso, seu alio modo
venient ut offenderent illum. Et sic defensio semper succedet: quando Arx
suavit edificata cum suis defensionibus tanto proportionaliter, et fortius ex unaquaque parte
quod possit afferre commodum: circa exempli, decem milibus: ut possint se accipere
milibus defendere: quia si tab cum habeant praesentem, equo decem contra unam
quod tantus, et amplius praesentibus sit numerus inimicorum offensorum, numero de
fensorum 1. arx non solum erat nullus, veritus et utilitatis. sed potius nichil danti
cum non possit exequi dictum suum suam: aut accideret edificando cum defensionibus
nibus brevis: cum possit offendi musculonibus ab inimico: ut iam dixi quoniam
in unoquoque flatio: ubi debeant stare milites: quot dicit, starent ad plus qua
Oraginta: quando ipse non uteremur cum suis formata 1. et e contrario inimicus
dohimus contra arx: fecerit sibi vixi bechi tantam plateam commodam et lectam, quod
contra poterit ibi stare cum qua hoc centis milibus. ut reddat in musculonibus inultem
defensionem paucorum milium: qui semper quod vellent egredere vellent egredi, et demon
strare in imigo: non solum poterunt offendere ipsum inimicum bechi: ab aggera
sed nec etiam una simplicia tabula: Et deo semper necesse est, quod formentia
sint illa quae defendunt arcem, etiam debemus ubi eis bene sit: quod ut debea
mus inimicum semper veniunt. per illam eandem respectum ab ipso vult debet
et impedita: ex quo facilius quadrata vult, et vult equata. vult dandum quod recipit
liberiores, quia vult di possunt. Ita quae vult facilius non esse sua dominatio dno
certa: quod ista sua defensionibus brevis non solum sit inultem ad danna. quia vult ea
ubi nullo horis, qui erit iste. et si paucos experientia, quod non vult. paucos posse
vult esse superari a multis. Et deo necesse est quod defensionibus sint factae longe
ad vult formatorum: pro multa utilitate, quam habent defensionibus platearum factarum
et becharum securis defensionibus: in necessitatem ponendo inimicum. qui ipse vult
erit offendere, ut etiam vult vult formentia: et maxime. ut restringatur. et
congestio angustetur in paucos vult vult de legere flatus: et ubi non possit vult vult
et illis quibus vult vult vult cum isto maiore incomodo. quem qui vult vult
qui est angustia plates. ubi non possit edificare defensionibus necessarias pro defensione sua
aduenit contra quadrata, et egressus quos suavit possunt defensores. quia si ipse
inimicus vult vult plantare formentia ut quadrat flatum, necesse habet vult vult
vult paucos spacis. quod est supra contra arx. contra angulum inferiorem contra arx
baluardi. quantum est latitudo forni: et petere quod os forni: quod erit latum ad
minus duobus pedibus, quod cum erat longae ad minus centum quadraginta paucos
suis vult vult multum si fuerit, et parva offensa. ipse defensionibus ut percutat. ipse
forntia: Maxime ad vult ipse inimicus vult musculonibus 1. et e contra defensores
pro vult vult defensionibus facta praesentibus platearum vallorum et cothurnarum cum omnibus commodis vult
habebunt maiorem utilitatem. solum pro vult formentia ipse. quibus ambobus necesse erit
vult: Et vult vult offendere inimicum extra forni ponitur in contra arx, seu in
in forni bechi. aggeribus factis terra aut vult alia materia. debemus vult factis: et si debe
mus in ipso forni perspicere homines, et maxime in conuallationibus aggerionibus pro con
quationibus: sicut exequetur sacculis sicut lanternis factis ad modum vult ex filis ferreis
bene claris. plerumque filis paruis: ex quo sunt magis iusti ac vult vult offensa, quam possit
facere inimicus. pro rationibus vult vult: et maxime cum vult vult longis vult vult
metallis: et vult vult vult facta tali defensione: sequuntur denuo ostendam illi breui
for effectum, quem possit facere arx pro ipse sua defensione, et simul offensa sui in
mici. vult vult sit flatus 1. qui debet de legere vult vult latitudinem forni, quod
erit in longiori distantia contra angulum baluardi oppositi ad finem contra arx
C-D. longe ab ipse flatus, circa ducentos viginti passus: Et extra inimicus vult vult
modis appropriabit arx aggeribus, et vult bechi factis ex forntia vult vult

vel fluxum foras: proijciendo terra ad illa partem: ex qua arx potest illum offen-
dere sicut per E.F.H. videtur: accipiendo directuras ipsarum in arum a punctis baluar-
um & ut sua frontes non possint cum delectere nec ipsa felora. Et deo ipse
postea edificat fluvibus laeis: et indueris distantibus vallis: et alias plateas operat
pro via foras: quarendo per ipsa auferre defensionis aris: et vltimo appo-
proxius factus contra aris: quarendo et parte fluvios baluardos: quia illis impeditur
fit domus, ut patet) maioris parte foras, et ibi plantat tormenta H.H. longe
a contrasua: ad minus viginti passibus: ut in medio spaci R. possit stare
vnum corpus quandiu: cum presidiy tecta: pro defensione ipsorum foras: ut securam
reddat ab egrediens, et improvisi aggressionibus, quos ipsi possunt facere defensora
Ita quod ipsa tormenta: sunt longe ad minus (cum oras vltima defensionis) passibus
dicantur quadraginta a fluvio. A. ut diximus: vbi defensores morabundum securi
propter talem distantiam ab offensis ipsorum tormenta: hoc est: quod vbi
liberiores non erant vici: nec etiam in tra tormenta ita facilius facta, sicut per
inimicum quare: e magna cum facilitate conuoluitur in defensionibus cum de
Com. Jam sub e experientia, quod inimicus quare tempore omni sua vtilitate offendere
et a contra, quantum sit necesse, quod defensores etiam ipsi quare vtilitatem propria
maiora: quam possunt in defensione: sed quare die: si vtilitatem: claudam pena
trahet inimicus in foras: cum illo numero magno vltimorum: quo possit aggere facere
et cubstrare, ut rumpat vnum murum: quomodo potest hic impedire talem suum effectum
simplicibus salsibus tormentis: quod tamen ipsi salsibus ipsa non facere effectum vtili-
biles: cum viderim sepe numero: potest tormenta agmina militum pariter: et multum
ichu transire, et multas pilas: et fagi in term, absque vilo danno aliter: eo quod emul-
pila parua: diam quod fuerit: quinquaginta: in comparatione ad vna que vltima
hic in lar militem, et militem: Ita quod in hac vltima distantia: cum non
possimus potest calenis: et aut lant omnis plenis fracturis sanguinem: et lapidum
nec minus vbi muscedonibus: credam quod pars foras remaneat non defensa

It vlt. quando defensores non possunt vbi alio quam simpliciter vbi foras pro offensione in vltimo
aut lant omnis, aut calenis: habere aliquam rationem: eo quod vlt pilis multum fallax
et calenis: et lant omnis, in vltima foras distantia: stante impedimento, et oppositio: quam
ipsi sunt aer: sed vlt debet: quod vlt debet magni pendii offensa pilis: in pariter
dixi aggeribus et quare quarendis maecina: Et ut offendatur mult: debet
debemus (ut superius dixi) potest inimicum: pro sacculis plenis pilis plumbeis ponderis
duarum vna arum ad minus, et pro vlt cuper omnia: vlt tormenta: lant omnis metallo,
dixi calubris paruis longis: cum saluere foras: et non amplius ipse calubris rathu
portent quam deo duodecim: usque ad decem, et octo libras pilis: qui lant fiet magna offensa
transiundo facilius talem distantiam: Ita quod vno breuissimo decem et octo libras
pilis: potest iacere ad minus centum pilis: que erant maioris offensa, quam
si erant centum muscedonibus: cum possimus: vlt omnis ordinariis tormenta: que stant in
pro platea fluvio: facere maioris defensionem, quam non non fauerent eam huius milites
vlt muscedonis, quos ipsa talem magni fait: Et ideo debemus vlt vlt pilis par
vlt modo supradixi, ut saluamus vlt vlt amorum: Namque vlt quod pilis
duarum vna arum ponderis clava et bene ligate in vno sacculo: et iacere dixi tormenta
cum saluere foras: transiunt ultra ducentos passus: et ita ex parte offendant multum
sicut accidit vlt qui in lacunis potest vlt paruis pilis: ita quod contra inimicum
detechum: non potest inveniri maior, et securior pro offensa pro defensoribus: Et ideo de-
mus: recognoscere perfectionem, et vtilitatem, que optulit a defensionibus lant
longis, et maxima: cum comoditate, pro a capi ipsa defensa in medio ipsius costis
vbi defensores possunt stare: et cum muscedonibus: et tormenta paruis possunt
defendere sonum: cum fronte baluardi: remanentibus fluvio securis pro distantia
sed oppositum alidit: in defensionibus breuibus: que ipsa intendit facere: int-
intelligens

intelligens tamen, imper loqui de illis arcibus positi in plano: et non adiuti a natura
 securus, et expositi a viribus potentis iniquis; quod. rebus capitis sui principibus potest intel
 ligi: Id est. sunt macaxi imperia: quia oportet edificare maiorem numerum baluardorum
 secundo: flanci fuerit angustiores, et male facti, et ultimi platee interioris anguste sunt
 et non capaces, ut possimus in eis facere defensionem realem: cum solitis retractionibus, et alijs
 beneficijs necessarijs: et pro confirmatione qualitatis eorum, que dixi: Debemus respicere
 succedens: id est. illos: quos oculis proprijs nunquam illa vidit in bellis flandricis: poterit
 fortissimam audire: quanta cum facilitate abduxerint inimici defensionem flandricam
 hinc: hinc: un magnarum, sive dimidiarum lunarum, hinc etiam baluardorum parvorum
 et ad invicem non longe: sed relinquamus aperte: facta in flandria: eo quod ibi
 bellatum est viribus debilibus: et tractamus de illis factis a natura: et particulariter
 in: gubetta: Famaugusta, et Nicotia, et alijs arcibus que Sabite flouent in expugna
 tione: ad quas totam debemus respicere: ut formam nostram arcem. Et primo
 dicemus de Gubetta: eo quod ei fecerint novum additamentum: et fortissimam
 illam plurimum baluardum non conveniebatur eis paucos illis: qui tanto prope
 ad invicem, et cum defensionibus ita brevis, quod tandem evasorunt debilibus
 oppio fuerunt per d. flanci, et ximinati, et oras spheras a muskettonibus inimicis
 qui teli stabant subter contraccarpa: ex quo provenit tanta humiditas in defensionibus
 quod victi se dederunt in breui, in fama magna: Ita quod. si talis arcis labi vel
 idem duo baluardi regales: ex unaquaque duarum partium ad terram solum: et ex dua
 bus ueris mare: et circum lacum: corneis sive fide angularis: et circum circum
 cum grossis defensionibus edificatis: optima terra quam poterant illo loco portare sicut ex
 longinquo: platee eius fuerunt magne, et secure: sicut ex oppositis fuerunt parve:
 et male defense: quamquam a multis laboribus prope inespugnabilis: quia Sabi
 bat sex baluardos: et centum parvas defensionis: quantum ad arcem famaugustae
 edificatam: secundum morem antiquum: suis magnis turribus, sive dimidijs lunis: ex
 optima materia: auras resistendi quadratibus: et quod erat murus eius grossissimus
 factus ex hys: Nihilominus quia Sabitum est breuiem et angustam plateam remanens
 faciliter absque defensione, et particulariter pro nimis parva defensione, quare hinc
 unde non solum impedita fuerunt sua breuitate ab inimico: sed laboriosius occisi a musket
 tonibus inimicis: qui stabant teli sub dila contraccarpa, et magis secure: ut offenderent
 quam ipsi defensores: ut se defenderent: sicut ipsa res fides potest de hoc veritate facere
 cum proprijs oculis hinc ex hinc videtur: et glorari debet pro nimia virtute: quam viri
 sunt hinc defensores: quantum ad expugnationem Nicotie: que sequuta est post
 que tamen erat prope maderella: edificata hinc baluardis: et regularibus defensionibus
 et bene intellectis: Dico: quod tale inconueniens non esse sequitur: nisi a paucis numero
 suorum defensorum, et maxime militum soldatarum: qui non paruenissent ad numerum
 mille trecentorum, qui minime apti erant ut defenderent vnicuique baluardos: quibus fore
 factus erat circumbus arcis, et necesse unum solum: sicut notum est omnibus, et for
 sitam, plus hinc dominacione quam alij, et super quod: mihi gratum esse intelligere vestra
 opinionem.

3m. fuit pro Nicotie a me visa, ante duos menses quam herca obideret illam suo exortu
 et ex omni parte bene considerata - ex quo non sine admiratione mea magna vidi magis
 realem, et magis melius intellectam speram, quamquam ex terra) que: secundum morem iudic
 eum posset fieri: et eo magis quia dictum mihi fuit, quod ab Ill. Dno G. Julio
 Sausigniano fuit edificata, solum in spacio octo mensium temporis, et tanta cum faci
 litate: ex quo remanet nimis affectuosa nominis ipsius domini: et desidero etiam arabis
 scire deus esse: et si possit illi facere reuerentiam ex parte mea: gratum mihi erit quod
 si murum: fortum factum non erat illum: sed omnes alios hinc, quod si in illa arcis fuisse
 illa quantitas defensionum necessaria platee ita magne: nunquam perditam fuisse: sed
 causa opposita fuit nimis longum solum simul: cum magna tota procella maris: impede
 rit navigationem: quod ab hinc commodum succurrendi talem luctationem: cum esset talis
 in portum ante presens ab illa coram Republica quandoquidem si auxilium

21
conspici in multa imo certa spe classis barbarorum. quam iam ceciderant esse in
propinquo. antea ut venissent: cepunt ipsi inimici appropinquare. Civitati
tecki aggeribus crectis ab illa parte. ex qua poterant offendi a nostris hominibus.
qui aggeres facti fuerant: da quadraginta milia in vallatoribus: cum ordine operis
quod impossibile erat nobis illos impedire: quia semper veniebant ante montibus
teceri alioribus ipsis vallatoribus: ex quo videbantur montes ambulare. versus fossi
absque hoc quod possemus videre vallatione ut illos offenderemus: et quando (ita
ipsi legimus tecki) pervenerunt ad ichum tormenti, ad prope civitatem. Edifica-
verunt decem fortes circa vallam contra diversas magnas portas arcis, et tunc ubi
videbantur magis posse offedere nos: supra quibus montibus plantaverunt septuaginta
tormenta grossa: ut auferrent a nobis non solum illas debiles defensiones flammis
que fuerant extracte inter coquinae, et turres: sed etiam ut quaterent stabulas
et domos civitatis: quibus nullibus bene respondebamur nostris tormentis
et occiderimus triginta milia militum. sed ex defectu pulveris facientes
contra gravationes spacio duorum dierum: ex quo rupimus illi 15 tormenta
et occiderimus triginta milia hominum: sed ex defectu pulveris: in quem
videbamus nos succedere: dubitantes de turbo auxilio: sicut evenit) causa
fuit: quod nostra tormenta non poterant amplius facere tales effectus: quia
fuerat necessitati limitari fossi sehis: de his quatuor solum triginta tormenta
pro singulo die, et unumquodque tormentum non amplius quam triginta pilas
iacere. et interim quod talis defensa cepit delectari: turres in mari maius
maiores numero et abundantes omnium munitione maiorem animum sumperant
et semper ibant appropinquanter muro conhascarum: rumpendo illa ut
domi si evenit fossi: quia quassationibus dictorum vallorum abibulerunt
defensiones a quatuor fortibus, et ab una coquina: ex quo poterant stare in
fossis absque hoc quod nos possemus illos offedere a flammis: et solum superius
posueramus nos illos in force parum novum mentis sapientis. et ignis archi operibus artificia-
libus: et illud quod attulit magnam offensionem defensoribus: fuit, quod inveni-
entes inimici conhascarum facta muro fortissimo: postquam fecerint ad infra
later et profundas vias subteraneas: usus est ipso muro pro defensionem facientes
in ipso frequentia foramina: ubi fossit et ordinavit et quantitatem magnam
opis morum militum iam novellatoribus: qui ita tecki et securi petebant sicut
omnes illos defensores qui non solum se detegebant supra defensiones superius: sed etiam
quod egrediabantur in fossam ut ipsum defenderet, et ut auferrent materiam ab
inimico inferum projectam: et ibi mortu renarabant minime inimicos occisos
videntes. Et usque unus architectus ex quadam sua inventione labulap
genarum. quas comode ex ambulando impellebantur ante se ipsum non reddere
securum et alios et a tali offensa: nullum vivanentium illi attulit quia ibi cum
alij multis mortuus renarabit: perdendo in toto defensionem ipsius fossi: in quo
propter suam latitudinem, et profunditatem posita erat omnia nostra spes
ita quod inimicus se ipsum fecit dominum eadem illius: et ibi postea vallam
aggerem erexit consedum sacis plenis bombice lignis et terra aspa mixtis. mi-
sera rumpere murum ab imo, et affodere cuticulas ut cunecaret illum
et traheret in profundum illam parvam plateam: que superius remanserat: pro
rachionibus militum: ut ex quo comodam viam sibi faceret ut ascenderet
in arcem: et caperet illam: sed ex altera parte cum eisdem offensionibus
offensionum: et viarum subterranearum semper in visis rebus et factis fuit,
et pro quibus poterant nostrae vires omnes prohiberentur: sine ullo timo-
re, et absque saligatione: aut remora mortis. Et quia iam intravit

saltem inimicos in forum tectis a dielis aggeribus: nostra tormenta
nō poterant eum petere, nec offendere a flammis: Revolutionem accipimus
de ostenderem illi: quod potueramus nemor ignibus artificialibus projec-
do in supra ipsum mulli modis: et particulariter duobus lignis a conio
ad istar funde: quia erant tecta: qui ignes fecerunt magnam effectum
quamquam inimicus operaret se tabalatis magnis, et alij instulmentis:
sed non contentus barbaras Absoluta a nobis deservit: et fecisse se dominum fore
et explanare nobis viam cum regnis minarum: magis crudeliter officii fiebat,
pro offensionibus quas a nobis recipiebat: et maxime quando magis putabat esse
sunt nos: et impedire ne amplius possemus defendi: quia ipsi nō videbatur
possibile, quod tam pauci deservit: et tam continue sagittas, et male ducti
pre dictis muris: possent amplius resistere tam potentibus suis viris: pro
propter deo edificavit alias septem valla: longe circa octuaginta passus
ab arcu: cum essent alia decem superius dicta. ducentis qui nūtriginta ad mi-
nas: qua alia septem valla, et defensa fuerunt. una vna magna et inusta
numquam visa fuerunt: quamquam multum offensa fuerunt a nostris homi-
nis supra explanatum: semper quod ipse inimicus se delat: Fecit
primo in uno quoque loco ubi voluit erigere vallum, aggerem altum tantum
quod sufficiebat ad tegendum laborantes operabres: e longum quantum voluit fa-
re ipsa valla: ordinando istos operabres ita tectos: quod solum: ex quo cum suis
battillis unusquisque poterat projicere terram ad pedem altissimi: et postea auer-
do gradatim: usque usque arcem: proiecerunt tantum in altum, quod semper
tegebantur, et ibant ante: ambulantes: ut ingrederet vallum: quantum
ipsi placebat: quia de castra: ut iam diximus: pale opera nō poterat fieri
facilius: nec securius: supra quibus vallibus plantarunt octuaginta Fossiles
geosa: Ablatis illi eorum decem vallibus primorum quibus querebant: Lant
farore: quod: octava Julij: memorati fuerunt cum nocte quinque milia
ictus: qui destruxerunt taliter nostras defensiones, quod nemo poterat illas
apparere: nō solum pre ictibus horrentibus, sed pre continua tempestate
molestationum inimicorum qui stabant tectis in explanato, et subter contrahant po-
et cum fueramus a nos redacti ad paucos, et impudentes per continuos labores
quamquam ipse auxilij deducit nos viam, et virtutem: fuimus coacti: ut fue-
remus nostras retractiones super unam operationem factas ex lignis: utentes, non es,
quod nō labebamus terram, diapa lectum: sacis plantis lande et bombice, ut possimus
resistere defensionibus: bettera prestantes nō solum milites, et ciues, sed mulieres
et in fanes etiam: ministrando ea que necessaria videbantur: offendentes semper
inimicos cum eisdem offensis: quibus ipse nos offendebat: et maxime culti cultis:
quia cum esset redactum prolium in loco tam angusto: magna eorum numerum
parum operari poterat: nisi ut sepe sepius poterant vires resumi proliantibus
utilitas quidem magna: Helionius necessarius fuit propter pro defensione
nostrarum offensionum in aggrediendo: erigere amplius aggeres fossi: est dion
do toram infra murum infra usque: ubi factum fuit tan mirabilem: quod com-
mode sperant ibi tenebra multa: abique eo, quod nos ab infra potueramus
eos offendere: plantarunt etiam septem tormenta supra ipso muro: ut
tot aliter auctoritate a nobis: illas paucas defensiones, quibus nos nocte deo fai-
ebamus: quas defensiones nō explebat faciendo infra re: vastiores operati tabu-
latis tectis pallibus recantibus subalor: ad istar tectitudinum: propter ignes
qui vastiores

qui vastatores. legionibus prelebam in profundum malouam ex qua orant un
 felix ipse nocte defensionem. et iam iam omnia nostra ad extremum
 perreuerant. hoc amplius inueniatur abis. preter panem fabarum
 et acetum cum aqua. eo quod. manducaueramus equa. anino. et alias bestias
 que inueniebantur. et instans continue inimicus. ut effodere subter
 et facere novos unciaulos. de condicione transportans. per Ioum in medio uerh
 narum ubi erat maior quauahia. unum montem ex terra altum et ad alkidi
 nem muri. fecit contra unam curiam supra condicagiarum Vallum arma
 tum. et murum humi fimbria gronis. quod quide hantibal. alkudinam horis
 qua propter ex omni parte eramus defecti. et perit. et redacti fuimus ad
 numerum quingentorum milium Italorum. ad defensionem ex longi et conth
 nuis laboribus. et quogi hrec fuerant dicitur. ex quos maior pars et melior
 occisa. et id quod magis importabat erat. postquam fuit ruinata e domi
 nata. ab inimico arx. redacti fuimus solum cum septem cadis pulueri mus
 qua de causa recentati fuimus. cum his paucis honorati condicioni bus ^{quibus} potui
 mus reditionem facere. unde sequitur fuit postea. solitum. quod. furia
 fregit fidem uiam nobis datam. et promissas nobis. fuit. et magna cum crudeli
 tate quot quot potuit occidit. et captiuos ceteros duxit in uera incedibil
 et hoc fuit. fuit tambe obidionis.

uct: Signis. compatione. fuit uere he successus infelix. nec debemus incuipare
 negligenter illos. ^{quos} homines. quia. ordo eorum bonus fuit. et bene intel
 lectus. sed. no boni. seu uobere fortunale epequiores. sed ut melius deam
 sic placuit domo nostro. sed. relinquamus iam. talem loquutiones
 et reuertamur ad motum inuictibilem.

om. Propter successus sequentes. quantum ad fortificationem de qua tractamus. non
 debet negare. quod defensionem longe ad proportionem et iectuum forme no
 ra. sint meliores breuibia. et quod a magnitudine flancorum. ex qua pendet
 magnitudo platearum. possunt extrahi. itones commoditales. pro defensionibus.
 tem. propter defensionem securas. item etiam quia possunt facere semper
 non ut re tractones. et si accidat ut perdatur platea. ut dicitur. palmo
 ad palmum. et parcundare inimicum. et expectata necessarium ex auxilium
 a suo principe. absque auxilio cuius. pro certo habeo. quod nulla arx possit
 ad longum tempus conseruari. quia obesi. quot die consumant no
 solum munitiones necessarias. sed etiam proprias ipsorum uitam. quia comper.
 aliqui corp sunt occisi. quam quam. sudentes inimici. sint expouli. multi
 inuicem et inconuenientibus. quia se consumunt. pro diuersis casibus.
 qui ipsi acudere possunt. Eamem. damnum uerper est eorum. qui uia
 inueniuntur. tamen.

ult: Gratum quidem mihi est. quod remaneat satis facta. et quod experientia success
 sui appropinquat rationes a me prospicite in ordine fortificationis. et ideo bona su
 gilla. dabimus finem. pro hac die huic nostro. primo discursu.

Dies secunda

Avet: Sumus, Dne Comes, iam propinqui domus nostrae colloquutionis super
fortificationes: tamen poterimus frui gaudere altitantiolum
istis delectabili prospectu: quem affert altitudo situs, qui est circum circa
sane levitatem, et particulariter hoc tam pulchrum canali, fluvio, per
quem transit continuus magnus numerus navium: eo quod sit transitus et
via eorum qui veniunt ex oriente: et similiter ex se occidentem usque
venient: quam fluvio grosse, et magne, e longinquo perveniat ex
alio scopulo. Sed dicite quomodo vult placere. Sive ut modi
regionibus Salmaticis, et particulariter Erc. fadere.

Com: In comparatione istarum regionum occidentis, propinquarum istis mare
nis, mihi videtur quod Salmaticis, ut comode scribitur, sed in com
paratione paradisorum Italicae, ambros. videntur steriles: non enim qui
sunt istae regiones aridae, et siccae, praesertim aquarum dulcium: ad haec
quia in maiori parte sunt saxa nuda: sed quantum ad istam regio
nem: fadere: pro quanto vidi ultra istos llos: ubi est lata, et spatiosa cum
saxa: cum multis castris, et villis: Judico illam satis abundantem: et delecta
bilem: praesertim venationi, cui quae ibi sunt omnium generum animam
sed quia dictum est mihi, quod tota, siue maior pars eius est possessio
a Turcis: et quod confines eius non sunt amplius, quam quod dicitur milia
pass. longe: multum mihi displicet interea istarum populorum: videns eos
e propinqua ita afflictos a tam barbaris inimicis.

Auct: Verum est, imo plusquam verum quod quantum ipsa dicit: quia
continuus auferitur ei illud paruum redditum ubi relicum: cum sint istae
confines habitati a publicis latronibus, et a pessima generatione hominum
Turkicam ex respina: et una metu iustitiae, et reverentia religionis. cum sint
Turci, marbelli, et sicca: et maxime ab illis qui sub nomine, et
velamine ipsorum vocantur faciunt inhumana damna: cum vera vocat faciant
volum damnum Turcis: et eorum paucibus: a natura iter se mortales inimici
ex quo una die propter causam eorum poterit succedere aliqua notabilis novitas
sed relinquamus a parte talem colloquutionem, et demum principium nos
hoc voluit: cum debeat ipsa regi sequi super regem caput:

Com: Separat igitur secundum caput: ubi dicitur velle facere latam gulam balae
di, aut angulum suum interiore brachiorum nonaginta ad minus, et
ad plus centum quindecim: qui sunt brachia passus triginta quinque:
sed mihi videtur esse ad plus brachiorum nonaginta: stant quod latitudo
do talis eius gule: nobis affert latitudinem frontem balaedorum
cum angulo caelo, qui est damni defensionis.

Auct: Latitudo gule balaedorum debet semper fieri compressa comeditali platarum
flavorum: et tamquam militum, ut possent illae transire ordinati in
et particulariter compressa acuitati, et obtusitati angulorum supra quibus
debet fortificari: quia fortificando (causa exempli supra quibus: Gu
sa ex natura anguli) erit magis stricta, et angustior, quam erit supra octavo
te, et decimo, quamquam facti cum eadem mensura: etideo talis casu
oportet semper ubi illo archifuro, quod plus est necessarium: et maxime
in faciendo.

in facienda angulo flancu stori supra forlina: Et ut debeamus nemus sine
 latitudine. Sicut latitudines. alia ratione: Sicut quod volentes nos facere
 flancos baluardi: quamquam edificati vna sola platea) requisitibus pro omni
 si hodie pinnarum magnarum. ad minus passus septem, et novem pro lat
 tudine platearum: ubi debent etiam tormenta: et quatuor ad minus
 pro crassitudine vniuersi fogeris: ut filz. humentorum infima: harsenelles
 per forlina no deident hiam plateam baluardi ut dicitur. qui omnes
 sunt passus vngula, et totidem erunt ex altera parte: qui erunt quadra
 ginta. absque platea sine harsenelles medij. qui vult esse ad minus vngula passuum
 et omnes simul in tot erunt septuaginta: qui intelligi debent. a recta linea
 ab vno flanco ad alterum: quantum postea ad imperfectionem quam
 offert talis latitudo: et maxima in angulis acutis. et quod faciunt frontes
 baluardorum minus longas: oportet temper talium facere electionem maxime
 mali: quod est longitudo ipsarum frontium.
 plateam latitudinem attribuitur totis cubis baluardorum: pro comoditate
 viarum et viarum: sed quia sunt necessariae in arcibus realibus, et bene
 intellectus oportet utem fieri ex necessitate virtutem: quod erit. ut
 legemus. Tertiam hanc plateam. Summorum flancu: una aut pluribus forni
 bus: et maxime supra vngula et angulis imperfectis: Et ideo sequitur. Tertium
 caput: ubi dicit. velle facere latitudinem flancu: cum vniuersis brachijs
 septuaginta: sicut intenditur in omnibus alijs membris arcium: deo
 dico quod pendendo ab hoc maior pars et principalis defensio arcis. velle
 quod etiam maior foret.
 supra angulis obtusi. possunt bene fieri maiores duobus. uel tribus partibus. qua
 quam non sit necesse: quia possunt loco suo officere. ut tanto amplius
 auxiliat defensio frontium baluardi in longitudine arcis: quod erit. per
 fecho non parua ipsius defensionis: quantum postea ut legimus. forij
 abus. hanc vnam plateam superioris. ita quod alia superior sit comoda: pro om
 nibus beneficijs. hoc debet fieri vbi non in tempore necessitatis: et spacia
 latior. quod ista platea non sit creata nisi pro vna totius parte eius latitudinis
 et quod ab altitudine pinnarum magnarum sunt tecti. et reari ipse fornices
 a gravationibus inimici: et maxime in faciendis alijs sumilibus. et quod
 vniuersumque humentum vnam habeat: et in eas. quod debuimus
 maiorem partem ipsius latitudinis tegere. melius erit ut faciamus plateam
 vnam: ne incurramus in imperfectionibus quas habet domus subter
 ranea.
 sequitur cum quatuor. etiam quintum caput: ubi tractat de latitudine flancorum
 cum crassitudine scapularum baluardi: et dicit velle quod flancus sit. Tertio
 minor scapulis. et scapulis duplo plus flancu: et ut claret. ego nos intelligi
 mus: loquimus super designum duorum baluardorum septimi capitis. Sicut velle
 primi libri: id est lineam N V ipsius flancu. facis longam brachijs nonaginta
 et diuidis in tres partes. quarum vnam des. flanco N. B. et alias duas
 scapulis C. I. sed dic queso: quando non vultimus facere flancum cum
 scapulis ita longum: et quod faceremus cum totam brachiorum septuaginta
 non possemus compacti illum in duos equalia: velle. ut domus vnam
 partem flancu. et alteram scapulis: vnde fugiamus acriter baluardi

Casemath

Et platea ubi stant tormenta erit maior et capax pro tribus tormentis
que ibi ualvum ponere et plantare

Arct. h. memores. nō debent terminari ita facile cum simpliciter imaginari
se cum illis rationibus, que requiruntur pro comoditate platearum: cum de
bemus bene considerare scarpam: que debet dari altitudinis muri, et terra plani
et quantum platea superior restringatur. propter ipsam scarpam, ut si cum
postea ut remaneat capax: pro illis scarpis necessarijs: que afferre
debet: et de loca de loci particulariter debemus facere de mensuratione
in designo factis in profilo. cum sua scalis ut memorabitur: et ut recognoscamus
antequam facimus opus. errores omnes qui accidere possunt. quantum
ad altitudinem flani: semper quod fuerit capax pro tribus tormentis
nō debet maior desiderari: et maxime cum fuerit. dantis aliorum platearum
arcis: quando quidem unumquodque suum tormentorum habet suum
officium. id est primum vicinum cortine. debet deegere altitudinem
suis. secundum similiter: et tertium erit propinquum directur, scapula
cum: debet deegere in his angulum frontis. hāc tunc dicitur: ut semper maneat
securus ab offensa inimici: et quod fiat in conspersionibus ut dictum est
et. talis mensura tormentorum erit comoda: semper existente uno
tormento. quod continue potest petere filis inimicum: id est grande
primum. spatium: tertium. et erit preparatum, et postea secundum
et sic deinceps: Nihilominus nō potissimum facere flaneum cum quo
tuor tormenta melius erit: sed modo platea superior, sua scarpam. erit
comoda pro uno tormento: quod ibi terra debet in barba. quod nō esset
conforme. impedit ab ipsa facto. id est ut faceremus saltem totam plateam
primam lineam flani brachij respicienda: et si divideremus eam in medietate
ita quod. dedissemus triginta quinque scapulis et totidem flanis: qui qui
dem. propter supra dictas rationes. optimi esset. Sed quantum tot
tea ad scapulas. debet esse supra quod pro altitudine propter altitudinem
scarpe sui terrapleni. angustatur brachij quindecim, et decem et octo.
in crassitudine sui antepedris. quod erit brachia triginta sex: quia ibi erit
etiam vix viginti annis, et scarpe. intus for ante pedris. ubi consumitur
amplius sex. et in omnia simul. sunt brachia triginta novem. quia
tantum angustatur dicta platea. sed si facimus jam triginta quinque
brachiorum: deficient tantummodo quatuor brachia. propter illam pla
team tormenti in barba: que debet fieri saltem decem et octo. Et hoc
necesse est. ut faciamus maiorem scapulas flaneum: quia tunc ipse scapulas
restringuntur. ita e contrario. flaneus dilatatur. pro ratione. et scarpa
quam facit cortina inferior. Ita quod. flaneus simul cum scapulis mem
quam debet fieri minor quam brachiorum nonaginta: maxime proficiendo
in planitie arcem regalem. quam quam potest fieri brachiorum octuaginta
sed tempore necessitate. ut suo loco dicitur. quia semper debemus facere scapu
las duplo plus quam flaneum

com. Non possum nisi approbare his ita claris rationibus: quia vultis vis se reddere
secutum a conque stationibus tanta scarpa, et crassi ludite defensionis.
sicut multum

sicut multum est necesse

sequatur igitur

sequitur sextum caput: quo dicitur quod debeat duci directura gule flancii. G. C. quod est que videtur indubie designari. Sicut triginta ad p[ar]tes, et accipiat de sententia in g[ra]tis 8. frontii oppositae. que defensis m[od]o videtur melior et accipi in angulo. q. frontii quia ultimum tormentum flancii D. melius debeat fieri hanc directam frontem, et etiam directuram B. C. poterat seruire brachiorum viginti h[ab]et longitudinis: ut melius possit facere eundem effectum delegendi inimicum, tempore quod ipse appropinquare vellet

Credam: quod aliter loqui n[on] debeat de officio flancii. nec quia appropinquamus eum esse oculum baluardi corporis dicit: postquam ipsa prospicit duas opinionones: et amba contrarij affectus: dicens quod ultimam tormentum vicinum scapulis accipit defensionem a puncto baluardi. ut possit detere inimicum: secundo: ipsa vult facere curtam gulem flancii ut faciat eundem effectum: nec animum aduertit incurrere in duos errores: quos et quod unusquisque horum affert notabilem offensam: posteaquam necesse est: si vult: quod omnia partes ipsius flancii debeat inimicum ut illum offendat: quando fuerit supra contrascapam: quod per ipsum prospectum possit etiam inimicum detere flancium, et maiori obliquitate sua illum offendere: quanto orbis maior sit, quam extra scabebit. Ibi poterit tertere res plura tormenta, et petere pilis nostra tormenta cum morte libratum. Sicut que flancium esse possit esse notis, ut in vultis: et consequenter prorsus baluardi remanere in possessione inimici, et tanto comodius poterit ipsa inimicum petere pilis nostra tormenta et feritoria: quanto directura flancii erit magis curta ut dicitur: quandoquidem cum illo, quod ipsi consumat usque sui terrasterii: non posse tegere ipsum flancium ut sperlet et maxime quando cum quadrato tubis et lignis supra fuerit puncto baluardi: ex quo ultimam feritoriam vicinam scapulis remaneret delectum quod quidem fieri nequaquam debet: eo quod sic illa pars ubi consistit principalis defensis arcis: quia cum debeat solum ipsum feritoriam detere inimicum quando ipse vult subintrare murum, siue salire: cui per ruinas factus a conpassationibus: et appellamus ea de causa sane defensionem: quod in conpassatione: et pro tormenta: que erant in flancio: si fuerint: duo solum debent detere latitudinem fossi contra angulum frontii alterius baluardi, et coherere alteram crementum tectum ab ipso angulo dicto: quantum postea: ad delegendum et defendendum hanc contrascapam et vultus partes extra: hoc officium debent facere alia tormenta que erunt supra plateis platearum superiorum, vallorum et baluardorum superiorum

Cum tanta diligentia debeat edificari, et conseruari in flancio: n[on] debet negare, quod vultus res a vobis prospicit n[on] sint optime. Nihilominus sepe videmus audiri disputare vultus sane partem defensionis: nec unquam intellegi bonum, ut aliquis tantum magnificaret illam: sicut tu magni facis. Neque etiam videtur in operibus vicium factum: quia multi h[ab]ent quod flancii tempore efficiuntur ex se in ruinis: quia facit inimicum conpassationibus: causam vacua vultus mura: qui ex omni parte possunt manere flancii: et tanto magis indupia aggerum angularium: quos qui ibi sunt concludendo in summa, quod ubi sunt gentes, et milititer esse ex parte

ad bellum: omnia bene defenduntur: et maxime ubi sunt platee como
da: pro retractionibus: et quod vera defensio ut pectus hominis: Nihil
minus cognosca talem defensioem esse multo periculosam: et particula
riter propter defectum defensorum: quam admodum capite capiti occurrat
et eo magis contra vires potentes.

Fuit: Dicerentur talium: quos dicitur: possunt appellari, ut dicitur in castra in castra
que sepe numero solent facere illi que sunt parvi ingenij, et minoris
virtutis: et quinquagesima sic non sit discursum, et proponitur cum sit
omnino vanus: nihilominus pro sua utilitate dicam tibi: quod stanti
bus rationibus propositis: posset eadem met mala opinione diti esse omni
no superflua: multas impensas quas faciunt Principes in edificijs ipsorum
arcium castrorum murum: ut defendant se contra conquisitores: et reddant
securus a ruinis: quoniam: si ab ipse ubi offensionibus extrahitur defeso
opporteret: ut nos desideraremus: contra commune desiderium: quod inimici
faceret magnas conquisitiones, et magnas ruinas: ut faceret fierent maiora
flamini: ut possit pro defensione: Ita quod: ostendo cum verbis, et operibus ma
lum facere, nescio quomodo ordinari possit, et ex equi malis sciem ipse
et etiam omnes alij etiam parvas praesidij: quod propter conquisitiones et
ruinas perduntur arcus: et tunc defenduntur aliquo spatio temporis
pro bonis plateis et viridule defensioem: nihil tamen dicitur malum
corporis aris esse incurabile, et nimis propinquum morti: Dum inimici in
aspiciunt posse saltem: et accipere possessionem: per vias factas supra ruinas
conquisitionum: quando quidem defensionem que fiunt in retractionibus
serviunt sepe sepius pro parvo tempore: quod vero, vera defeso
sit pectus hominum: hoc concedo semper tamen quod quo magis
prohibetur, et quod defensores non possunt minor quam ad modum non minus
huc defensores: sed si equis maxime erat: ita quod extra vult ducere
ta millia, et infra septem aut octidem millia saltem bona erit defeso in presor
tione pectorum defensorum, et flammis factis in ruinis conquisitionum

Com: quam quam proponam aliquam discursum: aliam factam et si parva ratione
et minor fundameto: non debes tu mirari: quandoquidem nedis opinionem
extraneam: que fiunt sepe dendero ut agnoscat huc melius perfectis fieri
quam oportet facere pro servitio aris.

Fuit: Aliud quidem minime dendero nisi rationem praesalera malis opinionibus
sed sequatur quaeo propositum nostrum

Com: sequitur septimum caput. ubi dicitur, quod frons baluardi debet accipere defeso
tionem a tertio loco: propter quod: tam inciperem hoc mane deignare
vnum quintum angulum: ut viderem effectum quem mihi faceret talis de
feso: accidit mihi: ut formarem vnum baluardum: ita acutum: quo iudica
ri illum esse imperfectum, nec vultu aliter conficere opus: totam planam
quae mihi videbatur factura superflua: non vultu pro acutalbe anguli
facile reuiv. sed pro minima longitudine frontum: et deo mihi vi
deretur quod deberet accipi talis defeso a flanco: ut ab illo qui debet respice
re, et defendere

Fuit: Non solum est necesse accipere defensionem a tertio loco: ut dixi: sed
semper quod possit: a medio diam: ut milites possunt stantes super
illa parte locorum defendere frontem contra baluardum

quamquam

dedit vnus architectus multos amicos suos, qui habet suos planos ita
 ordinatos: quod supra scapulis possunt stare sic hormenta: praeter duo flancus
 qui sic faciunt eundem effectus: quos faciunt sua: id est: platea flancus est
 latera brachij ex deorsum: quod est quinta pars scapularum: quae sunt foris qua
 dra. cum suo directo. longi brachij viginti: ubi ut videtur potest vultu suo
 fortiora: et deo deorsum intelligere opinionem uestram
 Hic saluandus potest animalibus vni magno, et robusto homini: ad quod habeat
 brachia impedita: ut possit defendi: eo quod habeat suos flancos debiles: et sint
 non solum parui. sed male defensi: sicut per duo fortiora D. C. platea infera
 non videtur: deest propter debilitatem eius pinnarum magis: ut etiam qua
 sunt tecum est a scapulis B. forme angularis: quae est impedimentum: quia
 cum res reserant ipsi sui anguli ut facile potest fieri: quamquam esset ali
 quanto robustior: et maxime si sint facti muro ut proprium est, necesse est
 ut cadat: et fortiora remaneant terra detecta: et eo magis si ceciderit habet
 spacium duarum pinnarum magnarum inferiorum scapularum A. B. facile me
 postea cadet horrentem ad alio cum tribus fortioribus quae sunt supra scapula
 E. E. et quando etiam dictae scapulae habent tantam curuam: muro, et suo
 terra pleno: quae sufficeret defendi a talibus ruinis: Dico ad posse fieri
 tali parte superior plateam ita latam: quod possit seruire pro tribus hormenti
 sed dando omni toti altitudinis curuam: solum tres partem scarpae: et tres q. tres
 altitudinis antepectoris H. quae sunt matoria dimidium minus: eo quod sibi con
 uentur: sicut talis defensio semper imperfecta: Ita quod: propter
 praeradias rationes dua hormenta platea superioris flancus: sunt parum securo
 praer debilitate scapularum B. et parua directura sicut B. C. et sic etiam
 superiora uimiliter exposita manifeste ostendit: praer debilitate eius defensionis.
 Et deo pro mea opinione non est bonum nisi tali modo fortificandi
 Jam quod flancus fit paruum, et male defensum: relinquimus a parte habem dis
 cursum, et ordinem fortificandi: et sequamur nonum caput ubi tractat de ali
 tudinibus curuaturam cum suo terra pleno: Id est vis quod murus sit altitudinis
 paruum ex a plano fori usque ad contrascarpa, et quod ei dehor medietas eius
 altitudinis scarpae: Altitudo postea terra pleno: vultu vis ut sit paruum quod hor
 ab equa antepectore: et quod habeat de scarpa exponi ex quinque: spatium
 ad altitudinem murus mihi satis placeat: quia est securissima a scalationibus: sed
 quae volumus quod terminet supra planum contrascarpa: mihi videtur quod frustra
 fiat magna impensa: quae pro necessitate potest facere in propediata forum ad minus
 duobus partibus amplius: eo quod est superfluum: quae cum possit fieri aliove ipse
 murus supra ipso plano duobus partibus: ita quod forum fiat profundum solum
 quatuor: et maxime, quod non in omnibus locis potest semper fieri: talis suo
 officio: tum per impediri nati aquarum orientium: tum etiam scarpae virorum
 linea postea scarpam: quam proponit facere una sola linea: velle, quod esset
 facta duobus ordinibus scarpae: id est: primus esset supra plano fori altitudinis
 quatuor paruum cum omni quinque altitudinis tres scarpae: ubi ponitur suis
 cordo: et reliquum quod est duo paruum: fiat cum omni quatuor vnum: quando quidem
 cum sit duabus scarpis fiet difficultas in nico: in forma ubi scarpae cum velle ponere
 scarpae: quae orientalis scarpae: et non valentes subleuare muro: dirumpere scarpae
 quod nunquam foret: si esset una sola scarpa: ubi omnis debilis scarpae posset subleuare
 magnam partem
 Hic super duas fortiores facta a ipsa: circa profunditatem fori, et altitudinis murus
 scarpae debet, et primo: de muro dico, quod etiam ordo duarum scarpae
 par proproi scarpae

Com

scarparum propositarum ab ipsa potest servare: quia facientes primam ab imo
 ex omni quatuor altitudinis: scilicet scarpae: et pro secunda a cordone et sursum
 ex omni quatuor unum: ubi habebit in tota altitudo civi medietatem ut dixi: quia
 quam obla ab altu cum minor scarpae: exposita sit ruinis: Nihilominus resartus
 quem facit salubritudo via vigilarum erit tempore quo securitate, et bari terrapleni
 subterris: ita tamen quod non caderet de tota altitudo a cordone et sursum: et
 pro ambe possunt servare: quoniam ego stegnum tempore illum factum
 una sola scarpa: et quod non foret ipsa via vigilarum: quia deputarem imperfecto
 non ad partem: quandoquidem a duobus intervenientibus videat tempore eligi
 illud quod nobis afferre potest minus malum: si tamen inconueniens est: dare inimico
 aliquam difficultatem: im ponendo scalis: et maxime in tali altitudine: et et etiam
 quando esset multo minor: cum sit maioris ponderis, facere quod ipse murus possit
 epequi officium suum: ut est sublinere: et reddere securum terraplenum a ruina
 quia caderet: quia si caderet, non solum plateae remaneret in defensa, et dete-
 re: sed illa materia transmutata haec totaliter incommodum inimico: faciens illi via
 et faciem aseruum: ut possideret plateam, et aram simul: et ideo (ut dicitur)
 cum sit scarpa illa que nos reddit securus non debemus desistere facere illam ma-
 gnani: et cum omnia illa perfectioibus que requiruntur: et non solum
 in erectione crecto muri sed etiam in tua in alio sui terrapleni naturalis: ita
 quod in omni eventu possit ex se sustentari: quando pro varijs casibus ipsi alio
 huiusmodi murus fulcrum ipsius muri: quantum postea ad profunditate
 fossi, quam proponis esse fieri: quatuor passuum: dico quod non daberit esse
 minor quinque: quoniam ubi oporteret fugere magnam impemam sui effusio-
 nis: cum esset sapienter debet dispensari: malitia propium que effodimus: et
 ex genere contrasarpam cum bona parte explanati, ad minus uno passu
 ita quod cum multo labore impemam et tempore possimus profundare fossum, et
 ex genere ipsam contrasarpam, et facere explanatum ex materia dannosa inimico
 dum modo altitudo muri sit equalis: et lecta ab ipsa contrasarpa: ut non possit
 quali ab ipso inimico et ruinari

Com: Cum sint scarpae ille que conseruant altitudines terre: et cuiuslibet alie ma-
 terie: non potuerim potuerim errare si faciamus illas magnas: et maxime in
 crectis terraplenis: cum uideamus experientia hoc in crectis montium facti
 arte: in quibus non desistit ruina donec fecerit scarpam suam naturalem: Nihil
 ominus: est etiam facile ut auendetur: super: que ut meliori occasione ptererit
 ubi tibi dicam: et usum in presentia desidero ut ostendat michi clarum
 opinionem vestram circa hanc profunditatem fossi: quandoquidem non in omnibus
 locis: possit profundari terra: sed passibus supra dicti: de: pro duobus talibus utris
 et ubi aquae erigentes aut sapum impedit offensionem: ut dixi

Ault: Denderatur profunditas fossi duabus de causis prima: ut possimus facere
 murum tantum altum: quod sit securus a scalaribus: secunda quod sit
 lecta a contra scarpa: et ideo non velle esse minor quinque passibus: et fossum
 profundum quatuor: ita tamen quod pronamus tempore erigere contrasarpam
 cum dicta materia uno passu: et si tamen oporteret facere: contra necesse
 ut tali partem altitudinis dicitur muri: quod remaneret detectam ab inimico
 ego facerem illam partem ita subtilem, et suo terra pleno inhos: daram tantam
 scarpam, que non esset exposita ruinis: quantum postea ad offensionem: que
 possunt succedere: propter scalaribus: quod quidam multi tantum magnificam
 fortificare: et diuersas rationibus: ego non tantum magnificam: magis si occideret acaderet
 fortificare: sed non comodis: ut faceremus dictam altitudinem: quia

Tempore pacis: pro latrocinijs nationibus iam sumus. quod altitudo contra
 sceleris et latitudinis, et profunditas lunae plene aqua affertur nobis securi-
 tatem: preter hoc, quod quando oportuerat. ponit hoc: etiam secunda cuncta
 ad sedes muri: proponitur nobis, quod esse fundatus supra caput, aut sta-
 tum: quod possit conservare: et tali modo auferemus oppositiones: et
 maxima pro difficultate ponendi muro scias: quoniam tempore belli
 credam quod defensores non concedant unquam aliam viam inimico nisi illam
 quam ipse sibi vi faciat quæstionum: id est per ruinas terra plenas: ita quod
 omnibus in modis: ubi relinquere tur fortis, et unum situm: pro oppositione sca-
 la hōnum in altitudine quinque sagittarum, et etiam minus: ^{etiam in} ~~in~~
 pulsare nos vitales niam, et defectum fidei suis defensoribus: id est quod habent
 intellectum: et consilium cum inimico, aut quod relinquunt ordinarias custodias
 et vigilas: tum ut somno indulgent: tum utiam ut festis indulgerent, quia
 tali casu omnis arx eti alta muro. potest diripi: quem ad modum accidit
 vallis seu forti Camolie: senarum quamquam cuncta parue altitudinis: quoniam
 vix venientia nimis dispendiosa: ut accidant: si adit fidelitas militum, et de-
 gentia illorum capitum: quia ducet bene sunt: quod omni tempore debet fieri
 diligentissima custodia: et eo magis tempore festorum: et ubi occasione
 laborum multo homines conueniunt in unum: Et hoc vobis debemus
 Considerare tali casu maiorem impensam effusionum foni congruaciones
 a quibus non possumus defendi: nisi stantes sumes muro: et hoc debemus
 magnificare: tali casu maiorem impensam effusionum foni et si in caso esset
 maxime cum tantum beneficii ipsa materia nobis offerat

Com. Opus erigendi contrasuepam sagittis multo mihi placet: quia tali altitudine
 venimus fugiamus: uti ingentem impensam: quam facere debuimus in pro-
 fundando fossa: maxime ubi inuenitur ipsum caput: quantum potest
 ad altitudinem contrasuepam: quæ sequitur supra dictam murum
 et planum sibi: Dico quod non debemus illum facere ita altum, nec cam-
 ta scarpam: quia talis sua altitudo caret, quod sicut formatio eius fidei
 et restringitur in plures, et id quod multum ^{est} ~~est~~ ^{est} ~~est~~ quod ipso
 magna scarpam ponet offerre commodum auerum inimico: ut ascenderet super
 et dominare: etc.

Ave: Cum debeam super has oppositiones ab ipso factas respondere: dicam: primo
 quod altitudines plateau, aut contrasuepam: arxum: semper sunt bone
 cum quia sequunt vias: et domos intus: tum etiam quia dispensant maliciam
 que opacatur ex pro: eo quod ex sua latitudine, et profunditate: edificatur
 arx: quantum potest ad gratulationem formatio: id est quod pro illorum
 altitudine in terram sile figentur absque senone inimicorum: hoc fit multo
 cum beneficio suorum defensionum: quandoquidem: plateau: ad altum debent
 non solum tegere partes inferiores aris, sed e propinquo, et e longinquo de-
 gere a flantibus: et a fronte inimicorum: licet lectum ab altitudine arxum
 et in proforsis multo laudantur valli: eo quod debeant postea seruire pro pān-
 ci tali defensione foni magnitudo plateau flauorum: quod etiam ipsi met
 plateau baluardum: et vallorum debent defendere illam partem: que vix con-
 tra ipsas: quantum ad restrictionem ipsarum plateau: pro nimia scarpam
 ut possimus ascendere supra: Dico et, quod non alia de causa desiderantur
 plateau late: in arcibus: nisi ut possint conservari sue defensionis: id est quod
 post congruaciones acceptas cum vicijs: que accidere possunt: possimus deinde
 commodi tale

commoditate ipsius platee. favore sua retractione intus. ut possumus a flammis defendere ipsas ruinas. sed si posset et auferri carse. harum ruinarum lectum est. quod omni mediocri platea poterit nobis servare, stante securitate quam proponemus facere. non medio magne scarpe. quam debet dari surz alk hidini: et eo magis in plateis ~~relictis~~ baluardorum aras regalis. ubi duo, nec etiam tres passus, plus uniusque. salu hidinis. pro facienda platea curatulo, non possunt nobis afferre. aliquid inmodicum. remanentibus flammis cum ipsorum plateis ab alia. tante maioris latitudinis: quamquam a retractione gentur scapule. que quidem tamam remanent comodissime. eo cum sit salu hidinis passuum viginti supra planum situs: a cum sep passus amittamus pro vigintiarum, et septem in crassi tudine antepetris, et scarpe intus. qui in summa erunt decem: ita quod. septem ino vel circa remanebunt. pro platea barbe. quod est quantum opus esse poterit. in quolibet eventu offe. defensionis. Et deo stante tali curatulo: poterimus in veritate ostendere. positam esse veram securitatem aram. colari. in posse conservare cum oia magna scarpa suas defensiones. quando quidem inimicus nunquam poterit effre dominum illius: si prius non faciat sibi viam ut possit ascendere. ultra sua plateas: quam viam potest facere alium duobus modis. id est medio reclamatione. et supra ruinis quas ipse fecerat quassationibus aut curiculis: quantum ad scapas. iste parum videntur timere in arce reali: sed bene debemus timere eius ruinas. aquibus securi facti. Arx remanet inexpugnabilis, aut ad minus. ut forhor. et maxime cum sit. nullius hostibus oppositio facta. quod possit inimicus ascendere super dictam magnam. scarpan. Et quod. hoc impediat alk hido muri. edificat subter ipsam scarpan. que debet esse sex passuum, aut ad minus quinque: id est quantum erit profunditas fossi. alk hido contra scarpe. que alk hido muri. ut proprium suum officium debet nos reddere securus a tali arce: quem ad modum etiam postea. officium alk hidinis. terra pleni, cum sua magna scarpa. ut conservetur usque ruina simul. cum alk hidine, et crassi tudine ~~barbe~~ antepetris. pro defensione platearum.

Cum debeant ista oppugnata diligentia conservari. iste defensiones: no poterimus dicere. si faciamus illas stabiles. et secretas: ut ~~certis~~ facti aram possit exequi officium suum. et pro completa mea satisfactione antequam tremos finem presentis capituli. desidero curare a de. Fomedium unius offensa. no parva sicut erat. grandissimi muris veniet quassationibus aut curiculis et ardore, et rumpere plantam baluardi: ubi vacuum curatulo a via ruina no. ponet de leg. neque defendi. ita quod. si ipse inimicus ponat ibi vastatores quamquam parvo numero. possint tamen secute. et in brevi augere. et dilatare ipsum vacuum: et subintrare plateam, et dare comoditatem multis. ipsorum vastatorum ut curiculent baluardum.

Hec est una offensa no parva: et eam remedium potest esse diversis modis, et primo. proijciendo superiorum ignes artificiales supra vastatores: sed quia cito leguntur subintrando terra plenum: debentur uno contracuriculis. ite. contra inimicum: et vi. expellere istos illum foras: sed debent defensores animadvertere in faciendis dictis. contra curiculis: quod se teneant tandem in imo. quod possint transire sub pedes inimici: ut. facientes ipsi primum curiculum. ipsi defensores no possint offendi. sed bene offendere inimicum. sed quantum ~~ad~~ curatulo ~~curatulo~~ quando contracuriculi sunt facti ante

in his frantem bebrardi: desensio talis offensiois orit facilissima
et maxime cum magna scissa facta exedo mari: et quando sup labuerit
murem suum cum parua parua: talis angulos poterit nobis afferre maiorem
ruinam, et amodum inimicos: et ideo eo magis debet ante provideri
remedium contra conuulsi: et cum auxiliis flammarum et vallorum: Tenere
ipsam inimicorum longe: et ut ostendamus et replamus, ipsum vacuum aera
tum a ruina propoliata: poterit facilitate epesqui natis ipsius contra curuati
et maxime cum signis arborum viridis: ordinatis cum vacis longis plenis
terra: prouocantur semper: ut originem opus ex parte gubz estor. ruz. quod
desensio, remans et operatores remanant lecti a musculis. in: in: in: qui
stet supra, uel sub contrariae su

Com: Jam quod ego remaneo subrefactus sequar decorem caput ubi tractas de
de orassiudine parafect: Dost: vis ut sit sup passum: quod mihi placet
ret si esset etiam amplius: quando quidem non potest afferre nisi vtilita
tem: quia inimicos in faciendo grassatione. no solo ut eor tormento vobis
et colubrinis diuini metallo: sed agit etiam pulvere optima. op quo facit
trannhu et penetraciones incredibiles: et deo bi nom est ut faciamus nos
securos. cum sua orassiudine.

Aut: Dicat mihi quero: quanta fuit ingran maior penetratio tormento: qua vidit
facere a pilis tormento in orassiudines Terraplenorum, et antepedorum

Com: Penetraciones: ut scis sunt semper diuere: idest consernes tonitrua terra:
et artificia quo posita est in opere: et ideo in grassationibus factis in
debita distantia paruum aditum, et centum quinquaginta: in penetracione
pilas quindoc Terraplenum, quidecat, et viginti pedibus, et maxime vbi
Terraplena sunt receter facta: ita quod multum nocentaria est orassiudo ante
pedibus. et talis quod semper remanant lectum pro securitate defensorum

Aut: Bene dixit, sed sequitur: si aliud voluerit dicere super ipsum antepedibus

Com: Etiam salis mihi dicere occurrit. et maxime super altitudinem etiam cum
debat esse quatuor brachioz. doliua declinando interioris: per quam mihi
videatur quod loco in legendi defensores. veluti eos claudere. ut vultu dicitur
in vna caputa: ut non possit ab videre neque videri: Et ideo lib possit bene
concedere, quod inimicos no poterit offendere: sicut dicitur in mihi concedes
quod ipse inimicos no poterit offendi: apparet videri possent factus contra
uarepe. et sedus ab offensiois flari. nesio quahor impediatur quin
proyiciat terram in fossom. ut faciat agorem: et maxime contra frontes
luardorum

Aut: Jam no potest propter altitudinem istius antepedibus. vbi more lecti. nec
minor tormento pro offensiois inimica: ralis eunt ex parte vna: quam
quam officium suum frina palitior no debet esse loc: sed bene ut legat
et securos reddat. phallos stras: et defendat non alium pedes sed etiam
capita defensorum: et hoc vltim effia. pster mediate vna altitudine
Ex quo etiam pendet comodum de legendi inimicorum cum omni vbi illi
commoditate vbi. que desiderari possunt: cum medio et hancem. ut pendet
ad intera d inclinacione ad extra, quam dicitur in istius orassiudine. que
quidem vna. pter hoc sit sup passum. et altitudo eius debet esse
ad modum vna. pter amplius quam altitudo hominis: ut homo possit
permanere

permanere debet: sciendo ipsam altam in latus pedibus sex supra planum
 plateae: et debet fieri talis altitudo non perpendicularis, sed tam tanta scilicet
 pa. quod possit ascendere supra suam crassitudinem: quae quidem
 debet de cursu principis salubris debet fieri cum inclinatione ad intra: Prima
 est quod sua maxime altitudo explorari debet tegere defensores quando vellet
 uterque intendere feritiora ut possint uti telum. Secunda: ut defendat
 ab agris pluvialis altitudine scilicet explorari terrarum: Tertia: quae
 magis est importantis est quod tota sua crassitudo sex passuum: opponet
 semper se ipsam utrobque horum in unum quos potest in unum facere gratia
 rationibus: et ista talia beneficia non explorantur ab antepedibus suis
 cum inclinatione ad extra sicut aliter videri potest: quia planitate
 inimicorum sua tormenta aliquando longe a contra parva: sui telum non
 ponunt unquam pervenire parvelli inclinatione: id est sua crassitudo: sed
 res potius frangunt, et impunt, et penetrant partem debiliorem: et deni-
 dant plateam. Danno notabili defensorum: sicut videri experientia
 ostendit illi: quantum postea ad commoditatem quae desideratur
 pro militibus: ita ut possint a fronte delectare viam rectam contra scarpes
 hoc est una defensio quae pro successibus iam sepe numeris visis: potest ver-
 or: dicitur et significatur vocari offensa: quando quidem maior utilita-
 tem habet semper inimicis extra, quam sibi intra: propter magnum
 numerum pirobolariorum: et magnitudinem visus como dicitur: et securus ut possit
 tegi, quam habentur in defensoribus: praeter id quod ut scilicet exponant
 sua capita: et facilius obent per telum: pilis coactis certis ictibus a inimicis:
 et mortui, sicut videri in divisione famarguste: Ita quod in
 omnibus aliis omnibus quae possunt accidere pro beneficio defensorum: antepedibus
 somitis cum inclinatione ad extra semper est nocivum: Nec pro sua defen-
 sa invenitur alia potentior ratio quam utrosque faciendi ipsum ex modo: nec de-
 bet opponi suae altitudinis, et inclinationis ad intra, dicendo: quod pirobolaris, nec
 minor tormentis possimus ubi: quia telum oppositum est: scilicet: quod
 ubi possumus esse cum maior utilitate, et secretitate: et primo De piro-
 bolaris: dico: quod cum possit arredi ex omni parte supra altitudinem
 ipsius antepedibus: et ad beneficium defensorum: tegi, et delecti: in ascen-
 dendo super: ipsos aut minus poterunt ipsi defensores: et commodi pro-
 tegi, et delecti: ut ostendantur inimicis: et eo securus exequantur hoc
 semper quod supra suam crassitudinem fuerit factus agger: qui tegere debet
 dicitur pirobolaris: ut videbitur: et ita faciemus defensionem conformem
 ostendit: ex quo descendat perfectis aris: quantum postea ad brevitatem
 demonstrabitur facultas intendendi feritiora, et simul utendi eis ut opus erit
 ita quod stantibus defensoribus: ita tectis: nescio quid amplius possit desiderari
 et hoc habet pro modo, et beneficio, quod offert altitudo, et crassitudo,
 ipsius antepedibus

Com. Cum viderem suum denigrum, sive delineamentum: potius cum ampliori
 fundamenti dicere opinionem meam super hunc vestrum novum modum
 fortificandi: quamquam videam aliquam difficultatem: in posse postea
 ascendere feritiora: quae dicitur: quae debet fieri: in crassitudo antepedibus
 (suis): ita quod postea non remaneant ruinae: maxime cum debeat
 fieri sua altitudo cum parva scarpes: ne nimis dilabentur, et eka pre-

nimia visentia causata a vaporibus icturnis tormentorum: quod etiam
nervus aliquandulum alteratur.

Arv. Demonstrationes deignorum: videbit tua dominatio, et illa claritate et
per lucida explanatione, qualem desiderat: remanet satisfacta quanto
magis ego presens: et primo pro maiori tua intelligentia dicam: vram
defectionem quem nobis asportat similiter antepedibus factum inclina-
tione ad extra: quemadmodum videtur esse in vso: et deinde sequar
cum declarationibus propriis: ostendendo imperfectionem talis sede
similitatis. Prae qua dico, quod nemo negare potest, quoniam sit simi-
lior quam altitudo hominis: et quod ipsa non potest defendere nisi totum
caput: sed neque etiam potest deponere vram: et a minoris sequatur effectus
defensionis pro sua crassitudine: pro inclinatione extra: cum qua fit: ubi clara
videbitur: quod vltimum minimam et debiliorem partem suam crassitudinis. opposita
offense gravationum: Et si Arv. edificantur ad bonum finem totum
ut asportant nobis securitatem, ut possint parvas defensionibus defendi a
numeros grandi innumerum: nescio quomodo hoc succedere possit, stantibus vris
inutilibus et debilibus defensionibus, et maxime necessitando et deponere
ut stent in parte tam alta: et facere ipsi commodum scopum inimici, quod
etiam tali experientia sepe numeris vicum fuit: inimicum nunquam
appropiari vram nisi forte: rectum fuerit a commodis defensionibus facti
terrore: ne offendi possit: et cum debeant deponere eo magis capite securus
reddere: in propositione suorum debiliam virum: Nihilominus fortissime
talis defensionis ita male intellecta, et solum ut possint detegere
et facere pulchris icturnis cum moris: contra inferiores: nec unquam vram
trius: quod solum ad ipsos offensas attinet hoc facere: quia semper caput ferunt
et decidunt ipsos defensores et ipsos meliores milites qui reperuntur in arce et
solum tam infructuose: Et similiter: vltimes partes vram in
barba: ipsa tormenta sunt perita ita facile: et mortui sui liberos: cum
parvas aut nulla inuicem defensionis gabionum: quibus possunt aliqua modo
legi ipsa tormenta et liberos: et si de vram experientia: experientia
horum gubernet: famamque et in vltima Grauerij: non nos reddidissent
certis: certe quod nunquam crederem rationibus: sed quia ipsa experien-
tia debet nobis esse optima dux: debeat nos idem remanere capite: quod
contra offensas et maxime tormentorum: recipiuntur defensionem ita prohi-
bentem: que possunt recipere offensas: et tamen conservari in bono esse: cum
securitate vrorum defensionum: sed quando fuerint facte defensiones vram
debiles: ita quod parvas icturnis inimici: possint penetrare, et de vram cum more
defensionum: et quod statim oporteat de vram illa facere: et tempore tantum nec
sitalis pro propria defensione: laborant: nescio quomodo possit hoc exequi
fiam vram: Et si Antepedibus cum inclinatione ad extra: et parva alti-
tudine ad infra: fuit ita iudicatum et edificatum bonum in principio: hoc
fuit in causa, quia non fuit edificatum terra aut lateribus coctis: aut ma-
terea sanguibili: sed lapideis: frangit: lateribus quadratis ita quod: ut stratus
corporis solidi mori: tali inclinatione: posset recipere icturnis gravationum
absque hoc: quod in eo pile tormentorum: possent feri et morari: sed percut-
entes murum: resalirent in altum absque vlla offensione: ex quo postea
cum experientia

cum experientia videtur non sequi defectus bonis: remanente solum
 comodo. ut possint defensores dategere contra carnam: que est defensio im-
 perfectissima: propter tantas ^{diadas} expositas vias. Et ideo cum debeamus
 ad officina extrahere defensionem: poterimus cum opera proposita ante
 peccatis facti cum inclinatione ad intra edificare supra vnam tractationem
 dictam aggerem: et facere nos securos: ex quo ab in omni parte poterimus sta-
 re in defensione resurgendo vna fortiora: et ubi eis recano prout opus fuerit
 et maxime in transmutandis rebus. et mactatis contra illa partem ubi mi-
 nius fuerit magis detecta: Et ideo pro certo habeo non posse fieri. cau-
 rior. et certior defensio ista: Et pro alitudine, et vna, qua ipse dicit
 posse succedere in alio: et alitudinebus propositum fortiorum: propter vasa
 res in gratia ad hoc possunt esse multa remedia. Et primo
 cum fecerimus librum ipsius fortiorum: oportet ut ante improprie labeamur
 tabulas tabulas grossas dotti in ligni, sicut radicular facta ex ramis quod
 sufficiant ad fortificandum vnam ex parte fortiora: que sufficere sint alti-
 tudinis quatuor pedum, et longitudo viginti: tabulas quantum erit suum evaporatum
 aut aliquando minus: et debemus palis formare illa palis retorti in caputibus
 fixis in terra pleno: ita quod firmis et recte stare possint. et firmis etiam
 superius firmare sua capita: cum fulamentis ex transverso: et maxime munien-
 do cum illis tabulis grossis. Sed animaduertere debemus dabo, id est quod
 ipse radicales sint in terra simul cum calce mixta: ut ignis minus eos offen-
 dat. et maxime forma fortiores eas temper summatas aqua: et quod in
 parte ubi resurgitur holocaustum ut fiat fortiorum: non scandatur pars car-
 ne exterioris: sed relinquatur oratio vna vel duorum pedum
 et si opus fuerit fortificetur ut non cadat: usque quo fortiorum sit totali-
 ter completum in fine: et firmamentum positum supra suum platea paleolum
 tantum album: quod sufficiat dategere: et remaneat detectum: ut possit emittere
 pilas: et ut inimici non solum possint offendere: sed etiam offensa quam reci-
 piunt fiat maior: eo eo quod sit improvisa: et sic talis commoditas poterit la-
 bere solum ab antepedone facti cum inclinatione interioris: quia ibi possunt
 stare defensores securis: ut recedant talia ducta fortiora: absque hoc quod in-
 mica possit eos videre: et maxime quando in recedendis diebus fortioris
 transit oportet transire sub aggerem sine apertura illis: sollicitudo terra
 subter tabulis magnis ex transverso ita quod non occurrant alijs fortis in-
 rebus in partibus. Possumus etiam ubi fortioris recuris in simplici terra
 que quidem proponitur quod sit bene pressa: et condemata ab arte: et a natura
 et maxime ubi non recuris non erit aliorum vno passu ad extra: quanyquam
 frequentia ietorum facit de labetur: sed quando debemus edificare
 dicta fortiora ante: et quod fuerimus sint stabilia: propter frequentiam
 multarum ietorum: quemadmodum erunt illa vallorum, et vallorum: ex
 quo firmi baluardi accipiet suam defensionem: tali casu fierent magnis tra-
 bibis vberis bene contactenatis simul: siue calce mixta terra rubra in oratione
 hedine omni ex parte ad minus vna vel parva: et in alitudine completa supra suum
 platum ad plus pedum quatuor: et ceterarum glebis siue terra mixta pressa et
 mixta gramine virente.
 Possumus fieri multa vnum fortiorum: et postea replero ea terra: ita
 quod cum opus erit solum oportet eas emouere: et poni in eis ordinatum
 bramenta: quia possumus de novo replere: et facere alia: ut iam dixi: ut

ut ponamus inimicum in conkuro labore et pena: et offenderemus et ut posse
nos: cum offenderet: ex illa parte ex qua minus erit defensor: quod mihi
multum placet: cum sit hoc securior defensio: quam proxima est: quia
multa facilius defensores possunt ab uno in alium locum transportare. Verum
multum tunc ea profecutorum defensione: et hoc propter commoditates erectum
et defensionem platearum facta: circum circa primum: quod non potest fieri
inimicos: cum debeat in omni loco: ubi voluerit plantare in montibus suis, fac
ce: non aggeres: et vias tollas: ut dicat et transportet: et postea facere suas
plateas bene defensas: que sunt opera multum difficilia: propter magnum
numorum laboratorum que ibi occisi sunt: et consideratis omnibus
particularibus: debemus postea videre, et iudicare: que sit melior operis
forma fortificanda: Et idem desidero: quod discurremus aliquo genere
operum aliquo exemplo designat: et super ordinem quem tenet inimicus
in situ plano: tum dum appropinquat acti: tum etiam ut expugnet eum
cum manibus offensionibus: et maxima in fortificatione recentior: et conformi
illi bono ordini, quem tu presendis: et collatis tali ordine cum illis quo usi
sunt antiqui: possimus clarius videre suos defectus: ut corrigamus in illis al
qua in parte ubi magis opus erit: non solum circa in operibus factis, sed faciendis
Auc: multum me hoc placet. Et vestra opinio, et idem in primis forma vestra hoc
delinamentum: quod ostendit usum erectum muri, et terra pleneum
cum vis defensionibus factis secundum angulos: sicut illa presens
et primo A.F. erit erectum ordine, aut frontis baluardi: id est visum
ad cordone: et habet pro omni quinque alitudinis unum de scarpa: vel
circa: Et a cordone et versus faciebant E.D. faciebant perpendi
culari cum suis antefortibus D.C. cum inclinatione versus contra gradum
in orasitudine vel quindecim aut viginti pedum: et quam altitudinem
interioris C.B. ad altitudinem quadrat perum super plateam A.B. ita quod si
bolaris ibi posset stare, et delecta inimicos que essent supra contra scarpa
Et hoc est vera forma: et verus usus modi fortificationum que bus anti
dum ipsos videtur delecta: sed etiam ipsa maior altitudo E.D. exponitur
ut quilibet ut fiat magis detecta stantia sua forma ita perpendiculari
que ex natura est ruinosa: et facit ut faciat liberam ascensum inju
micos: et ex propria materia ruinosa: ut possit evadere in arcem: et dominari
Secunde cum sequantur secundo delinamentis ostendit securiorem et optimum
modum edificandi: sicut ipsa me requisivit pro maiori sua certitudine: quia
ibi videtur non solum facilitas: sed stabilitas defensionum contra potentiores
offensas: que possunt facere vel inimicus quassationibus et lignibus: Et
primo debemus considerare altitudinem muri G.I. cum dimidiate scarpe:
que quidem offert nobis maximam utilitatem, et securitatem: eo quod defendat
se non solum a scalationibus, sed a quassationibus: quia ibi lecta est ab alti
tudine contra scarpe F.A. id est sua maior altitudo: et terminatur supra pla
num sui I.B. Et simul scarpa terra pleni naturalis G.I. que residet
in profundando firmo: que nobis reddit securus non eo magis a motu et
vitiis: que nobis ad potest accedere: quod erit omni maiorem beneficiorum
quod recipere possit Rex: Sequitur postea resartus I. qui erit. Ma
vestigiorum: et scarpa magna terra pleni I.Y. cum omni sex passibus alti
tudinis ad minus quinque de scarpa: a qua altitudine debemus extrapolare
securitatem

securitatem defensionum: ut diximus: id est ex crassitudine YN : antepedibus
 in tanto inclinatiois versus centrum arcis: quod aqua pluvialis ibi possunt
 currere: et ut reddemus securam eo magis altitudinem carpe exterioris
 ab ipis agris: que quidem illi sunt multum nocive: et etiam ut legamus
 et securam faciamus defensionem: cum sit altitudo interioris NQ supra plateam
 QZ : altitudo sui ex GF et altitudo contrascarpe ET cum resaltu XS
 et superior via lecta TU sub plana AB id est altitudo AV : que est
 de $pedum$: et ubi posimus descendere: ut ad secundum resaltum: seu ban
 chetam XS contrascarpe: et hoc debet fieri: ut cum egressi sint defensores
 foras: et steterint supra explanatum: possint semper facere suam retrahio
 nem: quibuscumque inimicis magnis viribus eos aggredierentur: in primum: id est
 primo possunt descendere in viam lectam TU : et pro maiori securitate
 etiam cum sint in magno numero descendere supra banchetam XS : remane
 te sola altitudine contra carpe ^{ex quo} que non possunt descendere: hanc nam per
 scalas, aut pontes lignis factos: arte: quibus ubi debemus solum tempore
 belli: quia debemus tempore pacis auferre omnem commoditatem: ut possi
 nt descendere cum facilitate in dictum primum: et cum hoc posuerimus
 breviare occasionibus tractatum: et latitudinum: quamquam latitudo, et
 profunditas connecte: que debet semper esse plena aqua reddat nos securis
 deo maior parte: quantum potest ad offensam quam facit inimi
 cus ut expugnet arcem: Jam sciimus: quod primo castra metitur cum
 suo opere: tanto longe: quod sit securus ab ictibus tormentorum defenso
 rum: et quod si vult appropinquare accedere propius ad arcem necesse
 sibi esse facere vias lectas adgeribus erectis: ex illa parte ex qua potest
 offendi: sicut quod deo mo capite monstratum fuit: Ita quod: prope fa
 ctus quantum opus illi fuerit: potest: a vallibus quibus potest erigi: offen
 dere: hanc nam sicut arcem et defensores: quibus non est ut quod impedi
 defensionem flancorum baluardorum: sed dolere et quod platea: et
 domos intra: et cum piroballarijs etiam: accedere propius cum dictis aggeri
 bus contra carpe: quod offendere ipsos defensores ut non possint egredi foras
 ne manus detegit supra defensionibus ab alto platearum terraplenarum
 et etiam cum effusionibus viarum sabbarancarum totaliter lectarum
 potest transire subter contrascarpe: et epira in primum cum magna deo
 pro commoditate posse replere: aut circumquaque illum in
 ponere baluardi: unde ut abreviem istum: deo: quod omnem maiorem
 defensionem facit nobis in muros medio legionum: conservando in primum lectam
 simpliciter terra: ex quo si nos tali exemplo edificarem arcem: ita quod
 defensores possint stantes ut dixi lecti: non solum defendi: sed pro commoda
 te defensionum offendere: certe quod melius non potest desiderari: Et deo
 reuertemur: ut iterum dicamus: quod si observemus primum presertim
 fortificandi certi erimus quod inimicus cum ex conpressionibus: non expla
 nabit istam altitudinis arcis a cordone et sursum cum crassitudine par
 ante hoc: Ita quod ipse ruinas facient illi viam ut possit ascendere
 in arcem et dominari: et eo magis cum sit suum antepedibus cum in
 clinatione ad extra: sicut per istam QZ NQ videtur: et cum multis
 ictibus potest nos intrare: sua crassitudo non opponitur ictibus: sed solum pars
 angulatis superioribus NQ magis debilis dirumpitur: et penetratur cum
 morte defensorum: cum sit platea denudata a sillis ut clava videtur

facere ichus D.C. penstram, et transe pertransiens crassitudinem pa
 respectoris in P.N. pila que denat plateam q-z. et cum sit se de
 monstratio certa, et realis. proportionam: quod non possit negari: et maxi
 ma: quod crassitudo P.L. antepedoris: que remanet in limo no est omni
 no inutilis: inconueniens: quod no sequeretur: si esset factus cum pro posi
 ta: altitudine L.V.N. que debet esse amplius: idest L.V. quez. offroni
 tur. dich ichij: ubi etiam videtur n. esse bona illa realis: producta alti
 tuta antepedoris cum inclinatione ad extra: idest: quod defensores possint
 stare in N. et cum muscettis delegere contrascarpam F.A. proportionando
 eam pro magna defensione: que quidem minime est: imo est una maiorum
 imperfectorum qua vti possumus in damnum defensorum: maxime cum si
 nos: quod si in tali fronte stabunt centum milites: et ita mala teck: optra
 ubi uidebunt poterunt stare mille: et offrona teck abne aggeribus: ex quo
 a defensoribus n. videtur n. sumus: muscettorum: sicut uidebunt per E.F.
 Et quia ab hoc modo offensa: debemus securisq. fundamentis opta lere
 omnes illas maiores defensiones que desiderari possunt: Volo ideo cum alti
 tudine, et crassitudine antepedoris facti cum inclinatione in his: posse non
 solum ne reddere securum a qualibet grauatiore: sed etiam posse offendere
 in: ma cum muscettis: eodem modo teck. et securus: quo vltura inimi cus
 ut offendet defensores: idest: quod medio altitudinis et crassitudinis ag
 gerum R. factorum supra plateam antepedoris V.N. opta lere non
 solum securitas platearum: et uerum defensorum: sed comoditas posse
 vti formis magnis: et muscettis: ea maiori vtilitate et securitate
 que desiderari possunt: quod no accidit in antepedoris factis h. mili
 bus: et cum inclinatione ad extra ut proposui uolui ostendere.

Com: Cum reddantur securus defensiones: aras: et simul defensores: ratio quid
 amplius fieri possit: et maxime: cum possumus vti ea est tanta vtilita
 te defensione formis et muscettorum: sed pro maiori satisfactione
 deudero quod mili declarer modum magis fore reuelarem efficiendi et exequa
 di hia: idest: qualiter componendum foret in dicta aggera R. et
 ut quous ab inimico possit ruinari: et in ultimo mili resplicet etiam
 quali maior facilitate et securitate possint recendi fortiora in crassi
 tudine: dictorum antepedoris ut possumus in eis vti formis: sicut in
 ex parte superioris distipit.

Auct: Fortiora poterunt fieri diuersis modis: et meliora erunt illa facta ex
 tabulis: ad infra instar trumbz quadra: sed stiuila in medio: tantum
 quod solum ibi instet os muscetti: et ora: tam intus quam optro
 sint ita lata: quod possit detegi viatata: et pars fieri: et ideo debent
 fieri: tanta optro fortioris in corpore dich aggeris: quod ibi possint
 stare ille matore nothorus mili hum pirobolata: vrum qui po quam poterit
 que quidem poterunt etiam fieri: palis ferri affodiendo dictam fortiam
 et maxime unadta. m. et p. nam: et talia fortiora afferent nobis.
 semper magna beneficia no solum ut offendantur inimicum: licet fieri
 set in pro: sed etiam ut delegatur temper opus, et progressus q. in
 tali parte uolet facere vobis: quantum postea ad damnum inui
 natum: quod ipse inimicus posset nobis facere grauatiore: hoc erit
 nullius vichis: maxime: pro securitate defensorum: qui videntur pro
 paratam

proparatam quassationem ab inimico ad illam partem: poterunt cedere
 locum et ire ad aliam: quia non recipiunt per oblatios facere contra
 quassationes contra tormenta: que quidem licet in aliqua parte penetrant
 et devertantur aggere: facile erit semper eadem terra illum resari re
 quam qua cum sit factus multa carpa ex omni parte non possit cadere
 sed solum penetratus, et perforatus: quod postea resindatur fer
 hinc in oracitudine ante spectari: hoc erit opus facilissimum. stante dicta
 sua inclinacione in hunc: ubi laboratores stabunt semper tecti, et effodiendo
 terra et misa a parte formabunt sua foratua cum sua inclinacione extra
 absque eo tamen quod aperiant illam ante: si prius non erit perfecta in hunc
 sua grata, et forsitan tabulis gravis: siue lignis arborum, ut diximus
 ita quo non solum possit suscitare alium torrens, sed ichus tormentorum
 inimici: contra que aggere positus supra ante spectare afferet nobis optimum
 beneficium: tunc stante subter nos ipso foratoris: a quo recipiemus illam
 maiorem defensionem que possit desiderari: maxime ut offendamus in hunc
 ex improviso ex illa parte, ex qua minus dubitauerit offendi: eo quod
 non videat ante signum aliquod foratoris, aut ubi possint esse vita tormenta
 pro sua offensione

Super est modo ut interrogem te officium illius porte, quam ostendis
 per signum q. fuisse in hunc terra plenum naturale. At
 illa ostendit altitudinem et latitudinem unius vie, que debet fieri
 quando edificatur arx: id est ab uno flama ad alterum debet circumdari circa
 fontem salvardi: et longe a muris se passibus supra planum foni: et
 ubi quo inimicus possit exire effusionibus fontem cum colorum
 ut diximus: ita quod serviat pro contracunctis: opus ex utilioribus
 que possunt fieri in arboribus: cum possit ista mediate delecti omnia
 que vellet facere inimicus: et impediri si illi posse progredi ante: cum contra illi
 posimus tre: ut ad tempus illa sit delectandi foramina pro cuniculis: q. cui
 vie debemus facere frequenter exambitiones: cum commoditate posse ambitione
 per eam in omni parte: in eam ire decendi ex omni parte per plateas
 interiores flancorum

Com. Prematō multum satisfactis: de monstracionibus, et ordine designi: et quides
 quod iam terra consummavimus hunc diem in colloquutionibus tam utilibus
 pro beneficio amicū: et cum ea faciemus hunc: et ierimus supra
 portum: ut videamus quare que hinc venies servaverunt. et que
 nova nobis afferant

Dies Tertia

et. Jam quod appropinquat hora nostris colloquutionis: interim poterimus
 breviter discurrere circa vitum huius civitatis: quia cum discurremus
 die preterito super suam regionem: quibus mihi erit scire etiam opinio
 oram suam circa hanc portu locacionem
 Com. quantum ad vitum mihi videtur satis bonus: eo quod habeat mare quem
 ipse cingit ex tribus partibus: et ex alia lapum vitum sub: et infra
 sicut est hunc explanatum et regio vicinis: quod quidem ex se affert
 defensionem magnam: eo quod non possit in hunc ubi opera ligonum

pro ut legentur bene ad hoc ut prope murum accedat. Unde videtur
quod natura providet indigentia ad hunc tantis importantis arcis. et
adiuta fortis ab arte. sicut vides, quod tu fecisti in formandis suis defenso
ribus comodis et sicuris contra quassationem. poterit poni sic arcis in ter rima
rum fortiorum et inexpugnabilium arcium quae sunt edificatae. et maxima
quia potest ei ferre auxilium ex parte maris.

Fort. Et quidem nocens est quod ista arx sit fortis. et adiuta ab arte. et a natura
eo quod sola ut in ter arcis christianorum opposita singulis locis improvisis
aggressoribus. di. potestum virum. sicut vult ille turcs.

Com. Defensionem facte ex terra infra plateas valli mihi multum placent. et
cum firmum. cum sit ex huius latioribus. et melius intellecti quod unquam
videri. et pariter laetor. Cum sit exstruere ex maiore parte in saepe vias
et erecta. cum ex planis extra lapidibus eisdem capi. Et ideo multo
gaudeo. pro beneficiis ad solum istum terrainum. reipublicam sed solus Italij
et hoc sufficiat nobis. cum sit iam tempus ut sequamur nostram propositum
quod vult videri caput. ubi vis quod fiat platea inferior in omnibus
flancibus baluardorum. et quod sit latitudo viginti octo. quam la
titudinem desiderarem esse magis quam potest fieri. ut in retrahere quam
faciunt brachia. quando emittitur filis. remaneat spacium commodum
non solum ut possit unode vti sicut hermentis. et reparare illam in suo loco
sed ut remaneat tantalatio vic. quod comode possimus ramper hunc
eo numero militum. quod opus fuerit egrediendi extra pro defensione firmi
et maxima quia et multiter accidit hoc facere fieri. quando debemus vti
in actu ipsius hermentis.

Ault. Non affect nisi utilitatem latitudo platee sed quando nobis au. dit
fortificata supra angulis aliquanto acutis ubi restringitur os baluardi
no videntur facere angulum interiorum nimis grandem. et quod sine fronte
no sint nimis longe. debent fieri dicte platee ad minus latitudinis viginti
octo brachiorum. ut dixi. et ut ista erat rationem. proponitur quod
fortificationem cum sua capsa sit longum decem brachijs. et quod in extructio
pila. retrahit se septem brachijs. que erant septem. remanentibus solum
quoddecem pro latitudine vic. quoniam facientia salubrem. iuc. planum
platee. cum aliquanta inclinatio versus fortiorum. et sunt hermentum
viximum metallicum minus se retrahat. et responderet tunc suo loco maiori
facilitate. et abitu.

Com. Placet mihi computri. et ratio. sed dic. si accederet nobis edificata. et fortifica
re supra aliquota prima anguli. quod pro acuitate et angustia. no poterit extrahi
platea ita lata. quomodo debent gubernari. no potest potentia illam fac
re angustiorum.

Avi. quando quae baluardorum fuerit avadent stricte. debet fieri solum una platea
aut ut supiamus multas oppositiones. quae suo loco dicam. Sabore flancus factis
una sola platea. poterit fieri una fornice tertia pars illius inferiori.

Com. Multa pariteriora mihi occurrunt super istas duas plateas. sed quia debet hui
lari de illis cum alia occasione. transeam in praesenti. et sequar duodecim
caput. ubi vis quod fiant pinnae magis regentes plateam flancum erant hui
tis ad minus brachiorum decem et octo. vult fortiorum. et pro velle m
sura. ex qua materia vis ea facere. quoniam in praeterito. de hoc tracta
visum. sed breviter. quia quantum ad firmam. iam videtur in designa
cum spacio

cum spacio suo tribus tormentis: et simul deinde scire. si flancus non
esset lateris viginti brachijs, siue septem passibus: si fuit capax pro
tribus tribus tormentis

om. quantum ad primam interrogationem: Jam dixi quod foriores et recurvas
pinnas magne erunt ille facte optima calce mixta in latere luto, et tunc
to quod sufficiat: sicut cellam secundu[m] vrum venero. fieri creata in
pauca mensura domiciliorum: fides prius debent fieri cum tabulis grossis, et bene iunctis
et concaleratis simul: pinnas ipsius pinnas: ita quod possit subelinere ipsam materiam
qua debet repleri: ut quaque bene ut compacter: sicut ulterius demonstrabitur
quantum potest ad altitudinem platearum: quod non esset amplius septem passuum.
Dico: non posse fieri ibi duas pinnas magne: sed facientes unam solam es modo quem
iam de simo in capitulo quinto docemus: poterunt ibi stare tria tormenta
quantum non ita temere: et seure: quantum: lecta a duobus pinnis magne
Dico: quam dicit observare velle in se edificandis istis pinnis magis: quia
defensuribus platearum flancorum: nisi non placet: et particulatim propter
oppositio[n]es a te factas defensionibus que fuerint simpliciter: ita quod cedat
virescentis pile: sicut penetrari minus muro, et quia etiam dixisti quod con
tra offensionem quassationum: oportet opponi cum defensionibus facti simpliciter
terra: ita quod cedat virescentis pile: sicut penetrari eam penetrata: et non ex se
et si hoc in parte dixisti veritatem: sicut indubitanter lenes: que est in
prestant: ratio, et causa: que impulit ad faciendum tale opus: et partem largiter
propter oppositionem que ei potest fieri: que est: quod ipsa pinnas non possunt
instaurari: semper quod sunt aquasationibus vastate: et ruinate, sicut facile
me potest fieri: quando sunt edificatae ex terra

Auc. cum non sit similitudo oppositio ab ipsa facta: opera a me proposita: facile est
ut recognoscatis vocatam: quando quidem superius loquutus sum de defen
sione flancorum platearum, que circumstant totam artem, et non flancorum: que
platee sunt oneri deteste: et non intererunt frequenter quassationibus, et ar
pora angularia apta ut residerantur, et ruinate a quassationibus: sicut sunt dese
curas: que debent tegere plateas ipsorum flancorum: de quibus in presentia tracta
mus: quamquam murus lateris et tunc: non debet solum inter
numerum aliorum murorum novorum: quia si cum hoc edificaretur non solum
ista altitudo videretur: sed ex assiduo sui antepedit: opus quidem perfectum efficeretur
quando quidem tunc materia cum talis materia compacta et sicca fuerit: que qui
dem videretur ut in corpus quoddam solidissimum: et vix resistit et eundem vix
tenet remanens securus: ipse murus ut non possit rumpi ad quod ut equaliter
duris: sed bene ut possit frangi: cum percutitur fuerit, et percussus a pile tormentis
ex quo fit opus sicut opus perfectum: et ut melius possit ex experientia
iudicare effectum: proponam per causa exempli: ut simul edificatae duae pinnas ma
gnae et grossae: circa quatuor passus: et eisdem altitudinis: sed quod tunc sit facta
cum ex diebus muris confecto latere istis et calce: et alia simpliciter ex terra
Et simul proponam etiam: quod in quolibet duarum tunc emissa a formata
quinguentia pile: et quod omnes pile in illa pinnas percuterent: et percussus
subtervago modo vos propter practica[m] quam habet: qualem effectum faciet
quassatio illa in quolibet una quaque ipsarum duarum pinnarum

om. Absque dubio aliquo: priores pile que percutient pinnam magnam facta ex terra
penetrabunt illam: sicutem sex brachijs: et semper penetrabunt magis unam
secundis pile: eo quod priores commoverint terram: et reddiderint magis unam
et minus resistentem: ita quod dubitatur quod antequam omnes quinguentia
pile fuerint omnes: penetrata erit: ab una ad aliam partem quolibet: etiam huius

primarum maximarum: et quando lamam non periret: credam quod
corpus omnium istarum pilaeum simul iunctarum aperiret illam ex omni parte
Sed quando postea dicitur: hinc percuterent angulos: sum coetus: quod residens
ab una ad aliam partem: dicitur: multa cum ruina: quantum
ad alteram pennam magnam: si consideremus ut dicit illam hanc in unum
corpore ut dicit: credo quod quatuordecim faciant in illam effectum illum: quem
facerent in suam: et quod prima hinc: penetrant ipsam dimidius trahit: vel
circa: et quod percuterent facto muro: hinc cadant in fossam: et hoc dico
propter effectum: quem vidi in quatuordecim facti a turca in fa: famagusta
in ipso muro hinc: ita quod iudico: quod: percuta ista penna a quinquaginta
pilis: consumatur ad plus octava partem superior ipsius trahit hinc: et cha:
quod anguli for: for: dum evadant seu for: hores: et securiores: Nihilomi:
nus: agnosco in hoc duas oppositiones: non parum considerationis: quas si mihi
resolvis: dicam quod iste modus defensionis est super omnes alios perfectissimus
Et primo: credo quod: rudera: ipsius muri portu: a pilis: hinc: hinc: hinc: hinc:
offendent defensas: secundo: quod ruina: facte: in muro non possunt: ut de:
instaurari: sicut fit in hoc confectio terra

Ave: Cum possint restitui faciliter duas oppositiones: resolutis prius: poterit ipsa: con:
sistere perfectioram hinc defensionis: Et primo de rudera: hinc: cum sit
hoc corpus muri ita fragile: non potest facere: rudera: hinc: quia for:
gihur: et conteritur: et non rumpitur: et in casu quod in angulo: rumpitur
illa penna angularia: potuit parum nocere defensoribus: quia semper rama:
nabitur: tunc a multa sua crassitudine: et si tamen: propter angustiam
for: hores: aliqua evolarent in hinc plateas: hinc: cum rumpitur: et
capra: vel semper defensio: quam quia terra etiam: sicca: potest facere
eundem effectum: et istam: rudera: offendunt: quando quatuordecim immixta: for:
sunt: restituta: superficies: aut alibi hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
natura: raris: cadet in plateam supra defensas: quod etiam: hinc: hinc:
ex hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
ipsius hinc: hinc: terra bene pressa: et purgata a capis: cum suis: hinc: ad: hinc:
hinc: si alibi hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
hinc: ex calca: et lateribus: et contrahi: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
facere: ex terra cum suis: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
in hoc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
securus: et expeditum: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
longi: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
vires: super alteram: ad usque ad illam albedinem: quam voluit: hinc: sicut
erant: quadri: lapidum: pro: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
non sit ita facile: purgare: hinc: a dicta materia: e: ut: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
sicut: erant: facta: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
saccos: et amittentibus: aliquam partem: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
muri: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
magnis: fuerat: ex terra: sicut: ipsa: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
mola: et asportata: ab: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
et: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
remedium: quod: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:
litor: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc: hinc:

Com. Cum debeat homo cedere rationibus: et ab illa duci: lamam non possum:
tibi negare

illis nequere quod ista vestra defensio non sit ex securis: bonis que pos-
sunt fieri: nihilominus. pro una gradum universali intelligenti
qua que oportet haberi in hac materia: eo quod sint diversae occasionēs
fortificandi: Desidero scire quot modis possint edificari ipsae pinnae
magis et fortiora: quando quidem non semper labitur commoditas
laberum. frangendorum, neque. Deinde sepe numerus. Deinde optime. ut possimus
facere quantum dictum est: et particulariter quando in brevi expecto-
re huius inimicis: ut opera nobis affert illam maiorem defensionem
que desideratur quia tali casu iudicio. quod cum sint factae tales defen-
siones dicto muro. parum beneficii esse afferret. eo quod esset adhuc bene
compacta et sicca.

Auc. quod est factum ab ipsa voce est: militis iudicium et sapientiam haberi
lis: cum sit hoc cum alijs intelligentijs dicitur fortificandi necessitate illi
qui vult prospere in exercitijs belli: Et idem dico. quod quando tale
rem necessitatem edificandi et fortificandi unum situm: quo in brevi ex-
pectare huius inimicis. facorem fortiora et pinnas magis ut dixi: id est
lignis grossis ruberum, sive alijs lignis quadris bene concatenatis. et prope
si mul. et in medio ubi remanserunt vacua replerem illa creta optima
trecia: ex quo fiat remedium e securioribus que fieri possent. ut
uteremur illis statim contra quolibet potentiam: et quando non esset in sum-
ptu commoditas talium lignorum. quamvis habes damorum. et creta
bone: utorer. ut dixi, calcis mixta labore haec. et etiam calcis mixta
terra rubra: et si deficerent huiusmodi materiae. facerem terra
et creta ordinaria: Et ut unaquaque istarum trium materia
possimus uti in omni veluti et improvisa occasione. offera: quam nobis fecit
posset facere inimicis: Dico. quod debemus facere tale opus medio unius capae
factae ex tabulis grossis: ita quod si esset ad istam formam pinnae magis: et fortioris
que tabulae grossae. erunt etiam boni e ligno compositi, et tan grosse, et fortior
et bene positae in opere, quod sufficiant non solum iustitiam materiam. pro ipso
capae erit repleta: sed etiam suscipere congruaciones. remanere perforata
ut crebris absque lenone, et ruiat: et tali casu ita erit bona si plerumque
sicut dictu morus: et eo magis. quanto maiorem compactionem et coagulationem
poterit facere in brevi tempore: et quando etiam possent haberi frusta grossa
ra tuta: ego edificarem illis dictam magnam pinnam: quia quodam facerem
illa ita quod possem ponere illa in opere ita bene compactae, quod efficierent
effectum optimum, et eo magis. quanto frusta essent maiores crassitudinis
Et deficientibus istis: facerem tale opus quadris grossissimis sive viis bene
toto unitis simul: sed debemus curare. quod frusta debent esse ita grossa
quod percutiente in illa huiusmodi pila non possint moveri a suo proprio
loco: sed esset sicut quasi unum corpus huiusmodi huiusmodi integrum cum
multa scarpa. ut tale minus possent efficiere effectus

Com. ut des mihi completam satisfactionem desidero quod mihi ostendat in desuper
capsam pinnae magis quam vis facere: quia cum posuit resistere quassationibus
perforando eam ut crebris etne laudate ruinas: sicut in effectum visum fuit
in defensione talis in flandria: nescio quid amplius possit facere pro
securitate non solum flandiae: sed etiam totius aetatis. in quolibet occasione
tum pro conservacione. tum etiam in faciendis semper novis defensis. in

in omnibus locis: et cum omni genere materiarum
 quod dicitur ad Materias: et quod omnes possunt servare: hoc non debet appro-
 bari: quia si pinna magna erit in edificata lapidibus vidis ordi navis
 hoc esset dantiosissimi modum, et etiam si fueret hoc ex terra sapientia:
 quantum ad designum capse quod desiderat videtur: erit sequens. Dicit
 per A. B. monstratur sua salubritudo: et per D. M. altitudo: et per C. H.
 longitudo: que altitudo debet edificari de his laboribus grossis ad minus duo
 vici uncias: et quod sint ex ligno fragilibili: et non exposito nimis scissio-
 ni: et in frustra et rumpi: per quodlibet exmentur quos potest recipere
 sed ut per foretur absque raptura et fractione: sicut est V. M. et N. O.
 abba: que laboris debent non maxima optime gradari: eponni parte: et ponit
 in opere, ita quod recte possint ad invicem coniungi, et connecti, ut possint
 subsistere ipsam materiam: Et quia dicitur quod talis materia capsa
 debet esse armata, et murata: habebit multos grossos, id est: per quodlibet
 sicut habentur ligni: ita quod si efficerent eundem effectum, qui faciunt
 circuli ligna in cadis: quoniam differunt in primis: Tamen vidi
 experientia: quod ista talia ligna: ponunt retinendi ab uno ichu forme
 recipiente fila in medio eius crassitudinis: que castra exempli: erit vici
 palma: per quodlibet gradus: et ponet succedi ruina: siue discurio ipsius cap-
 se: Ideo iudicium melius esse: ubi ferro: ut faciamus dictam armaturam
 sine: quodlibet: sicut se habent: per quodlibet: hec notandi: qui vult in
 altitudine A. B. G. qui debent fieri tam grossi et sufficientes ad opus
 et super omnia: exteriori angularis: in modo quo per X. Y. videtur
 ut: percussor a fila non possit scindi: sed dicitur ad partes habeat
 et solum fiat foramen in dictis laboribus: que licet fuerit nimis per
 forabile: non propter hoc: ruina succederet: Debemus tamen ad ani-
 madvertendum: quod primis et secunde armaturis: superior S. B. debent
 poni interiori in quolibet plano: hec claves eiusdem ferri: sed non multum
 grosse: que ipsorum capitibus ita angularibus comprehendant dictam armatu-
 ram: sicut ~~...~~ H. D. I. que comprehendant eam ipsa: exteriori
 E. F. G. id est: totam longitudinem pinnae magis: et pro brevitate
 serviet nobis: solum vna in medio R. S. cum alia superior A. B. replentur
 non capiam materia dicta: que debet fieri solida: eo quod debeant dicitur
 laboribus et armaturis: stabiles conservari in suo loco: et similiter fieri alia
 capsa: et maxima: pro partibus pinnae magnas: ut vici coram: plan-
 tantes primo, duo, aut plura ligna in his vici terra plerum: ut firmetur
 cum eis capita vici armaturarum: ita quod licet sit coniunctum: et
 ligatum simul: ut possit sustentari pondus totius corporis: quodvisque ipsa
 materia bene sit compacta, et sicca.

Cam: Cognoscere causas ruinarum talium defensionum, et praeparando materias ma-
 terias bonas: ut formetur iste huius pinnae magis: poterit efficere opus mul-
 ta cum facilitate, et securitate: pro ut opus fuerit: in his partibus tam ne-
 cessariis pro conservacione defensionis: et maxime cum semper fiat ex nece-
 sitate: sicut: id est: ut reddamus nos securos diversis modis: conser-
 vacione: et materiae: quam poterimus habere: quia cum sit ligno
 grosso: et rubrum: bene concalensata simul, et replentis suis viciis: et
 terra optima: ut dicitur: facient meliorem: et securiorem defensionem
 que alio modo in tali caso possit fieri: et hoc sufficiat pro presentibus
 capitulo.

capitulo : sequens Tertiumdecimum ubi vis quod in quolibet istorum
 flammorum fiat una egressio comoda ita quod per directionem scapularum
 possit descendere in fossam : quod quae pro comodo et beneficio defensionum
 laudari debet multum : cum sit una ex principalioribus defensionibus et
 commoditatibus quae fiunt in accibus : quamquam fiat magna impeditio
 quo fiunt vis sceleris quae transeunt subter Terraplana : In be
 modo. Idest quod a platea baluardi descendere horuorum scapulae sicut
 in baluardum : quem sibi monstravi die praeterita capitulo octavo : sed
 ut descendere postea in fossam : dico non posse fieri comodior neque seclior
 transitus quam per ascensionem scale a te facte. quamquam audiueri
 laudari una egressio : quod per fornicum prope scapulas descendebatur in
 fossam : ponte facti ligno non firmo sed apto ut possit inferri et poni ut
 opus fuerit : qui quidem ponte praemadatur supra trabibus sibi in muro
 directura muri ex parte quam flammis : Tamen vellem quod fornicia
 essent libera et sine aliquo impedimento : quem admodum etiam pro
 necessitate debent esse egressiones

Quasi : quantum ad imperia quae fiunt in vis et egressionibus dico quod etiam
 nisi placeret multum posse illas evitari : ubi tamen posset fieri
 absque damno aris : sed facientes in ipsa aliquam partem defensivam
 et male intellectam : causa laudandi ipsa imperia : posset succedi
 perditio aliarum partium bene intellectarum : sicut accidit si sedi
 ficarem illa conformem dicto baluardo : eo quod videtur clare
 non posse nobis afferri illas commoditates quae requiruntur et ma
 xime vis : quae impedit sceleris cum impedit nos plateam : cum sit
 etiam necesse labori levis unus operatus et valua : ut tempore pluviae possit
 stare seclior non solum defensorum ipsorum flammis sed etiam mullitiones pul
 veris et alia : ut possit nos vis praestare opus esse : quantum postea ad
 egressionem dico : quod cum debeat unumquodque membrum corporis esse
 perfecte liberum : ut possit exercere munus suum : erat non solum necesse
 quod ibi sint edificata : ma etiam taliter quod possit exercere tali eorum
 officio absque impedimento ulla : et maxime flammis et egressionibus : quia
 cum sit unus oculus et brachia et aliae partes ipsius corporis qui sunt
 quibus impeditur : unumquodque iudicare potest quantum imperfectionis affer
 ret suis defensionibus : scilicet quod in eodem tempore ipsa membra de
 bent exercere tale officium : id est quando inimicus accedit prope contra
 suam partem : ut faceretaggeram fossam : in quo opere Arx debet uti donare om
 nes illas difficultates quas poterit : ut tempus non habeat officendi tale
 opus : a quo pendet sua principalis securitas : Ideo cum tractamus rem
 tam importantis in qua consistit securitas et perditio aris non debemus
 timere impensam magnam : sed considerare finem ad quem eam edificamus
 id est ut possimus defendi tenentes inimicum extra fossam : quod quidem prin
 cipaliter fit medio flammorum et egressionum
 Com. quando opera bene exequuta sunt : impensae non debent esse magno conde
 mationis : maxime factae a principe sibi : et pro defensione suorum stabulorum
 Ideo sequere quae praedictum caput ubi vis quod supra praestabit flammis
 unumquodque flammis sunt duo plateae id est una inferior quae erit supra
 planum contra sceleris : et alia alta pariter quantum erit Terraplana

supra situm, qui ex it passibus quadratur: id est altitudo platee supra baluam
Cum: quia de re: ad locum tibi me oppono: et non solum auctoritate
principalium hominum belli: qui faciunt professionem sibi fortificandi
et a te laudatorem: scientia et intelligentia: sed etiam eadem ratione, et
dico non bonum esse sepe de cauis facere flancos baluardi cum duabus pla-
teis ut dicit velle facere

Et primo quia platea ab alto impedit illam inferiorem: in utendis suis
tormentis: propter ignes qui cadunt causatibus ab obturacibus accessis
ex quo potest succedi incendio pulueris: qui inferius uel mur: pro emis-
sione tormentorum: cum morte scilicet et uoz adiutoribus: preter fumum
qui occupat eis visum

Secundo Platea inferior affert commodum inimico ut possit eam furari
quia potest scilicet ascendere in eam: eo quod sit tam paruum elevata
a plano fossi

Tertio: similiter talis platea pro sua humilitate fit inutilis: semper
quod inimicus faciat aggerem in fossis: quia non potest illum desepere

quod parit: defensores qui stant in platea inferiori: erunt offensi
quod ruius qui possunt cadere ab alto

quod quarto: restringitur gula baluardi: his duabus plateis
Septimo et ultimo: Platea ab alto: preterquam quod quod quod
fixum: non desepet amplius quam medietatem longitudinis fossi
eo quod sit facta ita infra plateam baluardi

Et ideo desidero multum: quod tu tralinguas talem tuam opinionem, et
quod desepere arvas: cum una sola platea pro unoquoque plano

Auct: Libenter quidem opinionem meam retineam: semper: quod vultis
rationes meliores sunt meis: et ut cognoscatur ipsa ratio. Interrogari
de causa: propter quam flancus edificandus in arce?

Com: Flancus factus est: pro defensione fossi: et ideo necesse est posse conservari
sua defensio

Auct: Vera quidem dixit: quia amissis aut impedito flanco: amittetur pariter
defensio fossi et baluardorum remanente arte in pessimo esse: Et ut
melius agnoscat veritatem quam iam dixi: volo exemplis interrogare
uos: Si duo homines equalis viribus: deberent uno et eodem genere armis
per interire pugnare, et quod unus eorum haberet solum unum oculum: uultum
scire qualis quidam haberet maiorem utilitatem, et superioritate?

Com: Certe ille qui haberet ambos oculos: quia alius qui tantum habet unum: potest
uno ictu auferri oculos: seu in pedibus sanguine aliorum uulnerum capiti
acceptorum: ita quod facilius possit remanere orbis, et impotens se defendere

Auct: Proprio iudicio sequi proprio: contra se sententiam pro me promulgauit, et
dedit: approbando flancos baluardi factos cum duabus plateis: quia sicut
iam ei dixi: flancus in corpore arvis exerceat eadem munus: quod oculi
in nostro capite: quia peruenit nobis duae platee pro duobus oculis: unde
amissa una: possit remanere alia pro eodem munere exercendo: et in
conclusionem sepe oppositiones facte et ab ipsa contra ipsas duas plateas
replicantes eadem: demonstretur ratione effectum contrarium quem faciunt
ipsae platee: Et prima quod platea ab alto impedit igne illam
inferiorem: locale inconueniens potest faciliter evitari: maxime
cum non sit necessarium: quod eodem tempore emittantur tormenta
amborum platearum: quamquam ex necessitate possint uti quibuslibet
causis que

35

quia oblativa. que illa dicit posse cadere accensa. possunt fieri. Ita libere
dura, et vincti: quod cadant multo longius quam sit labe platea: Et
etiam, quod insimili occasione fiant semper ipsa oblativa: onerando.
formentis suis cucullis papiri: et maxime quando uellemus ut illis: que onera
sua a posteriori. ut tunc loco dicam: Nihilominus dicam quod formentis
ordinaria possunt et debent seruire absque hoc quod incurramus tale in
conueniens: quia utentes libratores, et sui peditores illa diligentia
qua debent esse tenendo cados pulueris longe a formentis loco securo: et for
lando sua onera bene pecta: cum securitate etiam luminarum ipsorum
formentorum: reddent totaliter se pro securis: Nihilominus presertim quod
una sola platea: et maxime inferior possit seruire: et altera altere cum
suis defensionibus: seruiat non solum ut legat in guttam interius baluandi
sed et suppleat defectum illius inferioris: Semper quod illa aciperet aliquod
impedimentum: ut possit incurrere: et prosequi postea offendere inimicum
quod quidem non potest efficere una sola platea: quanquam presertim for
mentis galionibus: quia cum sit defensio omnino inutilis. ut suo loco
dixerit: Nec minus debet locum habere oppositio fumy: cum sit impe
dimentum quod non potest euitari aliquo modo: quo tamen ut amur formentis
et etiam inimici: Ideo manus beneficium: recipitur solum a vento qui
maiori uelocitate auferat illum et dispergere faciat: Secundo quod
platea inferior: possit ualis iurari: Dico posse talem occasionem fieri
illius auferri: quia semper quod altitudo formentorum: que erit quatuor
aut altitudo profunditatis fossi: id est ad minus passuum quinque. non
nos redderet securos: debet effodi ipsam fossam: per spatium
diuacii auricule magne: et latitudo flancu sit tanto profunda: quod alti
tudo ipsorum angulorum sit secunda otali offensione: et cum suo fornte per
expressionem: ita quod altere ambre partes non remaneant suspecte: sed securi
sime: Itamquam cum sit altum breuius sex passibus sepe remaneat
absque ulla oppositione: sicut presertim fuit debere fieri profundum
fossam: Postquam in una arce bene custodita et defensa cum dicto fossa.
et sua ueneta: non debet quidem ei fieri talis oppositio: Tertio quod
possit remanere dicta platea inferior: orbata ab aggere quod facere posset in
imicum in fossa: Dico quod ista oppositio non habet ullam fundamentum
quia prius debet semper precestrari: quod flancus possit eo maiori utilitate
que desideratur offendere inimicum: et maxime in agrario loca egressio
nissus in fossam: sicut est proprium suum officium: que offensio fiet: qua
do sui securi eant minus firmi: et quod tunc magis tecti: que possunt
ita quod possit impedire tale opus: aut ut donec in inimico illam
maioram difficultatem quam passimus: Et quando postea Agger
etiam factum fuerit: scimus optime quod non potest legere nisi illam
illos: qui stant subter pre sua altitudine: et quod etiam platee superioris
faciunt totum effectum illum possibilem in tali casu desiderabilem: unde
propter impedimentum ipsius aggeris. accidit maior beneficium ipsi dese
sibus: ut sciant ipsam plateam similem: ut possint offendere inimicum
quod non accidit ipsi inimico: ut ipso aggere se erigat minus duobus uel
tribus pedibus: proter quam quod semper offendet: ut dictum est a pla

teis superioribus, et maxime a vallibus: quibus. Defensores, quos
 illa dicitur debere stare in platea inferiori oppositi offensionibus ruinarum
 illius superioris. Dico quia cum exet altitudo interiori facta simplici ter-
 ra: id est illa parte opposita detractioni, et gravitationi: non potest nobis
 inferre aliquam ruinam, et damnum. cum possit etiam semper sine
 periculo instaurari illud: anemici ruptum, et fractum: et maxime defensio-
 nes ab alba: sicut facillime instaurabuntur illae inferiores: cum sint
 exteriorum parum alte, et minus ruinae: quibus. quod duae plateae con-
 tingant gulam baluardi: hoc verum est: sed si vellemus considerare
 causas propter quas nos desideramus latam plateam ipsius gule: inveni-
 emus talem restrictionem esse factam compremem indigentiam illius quod plus
 desideratur: quod est ut conservemus viam defensam: Jam quod ipse
 nisi minima negare potest: quos si faciamus flancum cum una ista pla-
 tea: non requiritur etiam spatium commodum pro retractionibus faciendis
 prioribus: cum defensione pinnarum magnarum, et feritiorum ipsius
 flancus: semper quod etiam gravatur, et duratur: sicut facillime accidit potest
 pro nimia altitudine exteriorum: et simul deinde post spatium altitudinis
 plateae. quod requiritur pro suis terminis: non debeat fieri una secunda
 defensiva ex gationibus, sive aggeribus terre: praeter ut vedemus securum
 reliquam plateae gule a pilis missis ab inimico. quae transirent per lah-
 tudinem feritiorum: ex quo cum tali opere fiunt omni modo duae
 plateae cum tali restrictione: et cum secari tale non posse offende-
 re ipsum inimicum nisi ab una sola: quae erit illa ante posita: et pro
 fundata supra debilibus fundamentis defensione ex terra, aut alia
 materia munda, et ruinosam proventem, quod non succedit in flancus
 factus cum duabus plateis: ubi propter rationes dictas conservatur
 semper sua defensio duplicata. et cum maior securitate suarum rei-
 natum: remanente altitudine gule semper lata: quantum requiritur
 pro transitu multarum militum. ordinatarum pro defensione frontis baluar-
 di: id est pro gravationibus, et aggressionibus inimicis: septo. et
 ultimo: quod platea ab alto emittat pilas fixas in terra ipsam: et non
 possit delectare amplius quam tertiam partem longitudinis frontis: et non
 quod quantum ad emittendum pilas fixas in istum locum: ipsa platea re-
 cipit talem oppositionem, sicut etiam recipit platea ista quam intellegit facere
 proscendit: cum sit supra eodem met plano, et altitudine: nihilominus hoc
 cum sit sita ita interiori remanet magis tecta, et non exposita ruinae
 quantum postea: ut non possit delectare longitudinem frontis: Dico quod semper
 delectat non solum quantum tenet frontis baluardi oppositi: sed etiam duo
 tertia longitudinis eorum: defendente reliquam altero flanco ubi ei opposito
 Et hoc pro similitudine, et inclinatione pinnarum magnarum plateae inferioris
 positae supra plano sicut et tectae securissima ab ipsis pinnis magnis: sed
 quia non nobis concessum facere ante aliquid tam perfectum, quod ipse
 non sit subiectum alicui imperfectioni: sicut accidit propter diversita-
 tes et divisiones materiarum: et maxime in edificanda aere exposito
 non solum iniuriis temporis: sed potentibus et ingentibus inimicis: Ideo bene
 considerare debemus rationes supra dictas contra sex oppositiones factas
 flanco

III A

flanco. cum duobus plateis: et simul illas. quas sic inferius faciam pla
tez esse: et deinde conferre ipsas rationes: et accipere illam partem
que nobis afferet maius beneficium: Et quamquam oppositiones: que occurrunt
vobis ei facere: possint esse multe: nihilominus preter illas iam super
ius factas: solum in presenti quatuor vobis afferam

Primo quod ietus inimici transeuntes per latitudinem feritoriorum:
deridabunt quosdam bavardi: et percutient partes posteriori
res aliorum libatorum: alterius flancu

Secundo si sunt alte feritoria supra planum solum circa novam
passus: et ita detecti: murus erit exha erit expositus ruina
pre conuassationibus quas inimicus faciet a plano campanie
et sursum: eo quod sit talis pars altitudinis edificata ex
materia mobili: et etiam si se sua ruina impediunt egressu
nem in imo

Tertio prope plateam superiorem non erit locus techus ab offensis
plurimum: eo quod non conueniat in tali loco: erigi tencho
rijs et

quarto egressio fiet incommodo grandissima: idest quod cum difficult
tate prouentus transire: propter suam nimis rectam perpendiculari
tatem inuicem quod afferet platee superiori

Et quia veritas ex se clara est quatuor deistarum oppositionum: eo quod
non possint evitari: absque hoc quod non in eadem alia maiora
inconuenientia: non sequar aliter: ut iterum replicem aliud: quod
quam desiderem: quod ipsa particulariter considerat primam
illarum oppositionum: et quanta inconuenientia, et damna possunt
causari maxime cum semper amplius distat gola feritoriorum ex
frequencia conuassationum: et datur comodum itinctorum pisis: ut melius
pertranseant: et eo magis quando inimicus vallis se erigit: ut melius
denidet plateam balaardoribus intus. Nec demus, ut de ipsi iam confi

care in defensionibus gabionum fauendorum in tempore: ut possi
mus regi tempore quo debemus prestare: nec mirari tali in tempore
resistere gubam bavardi pro tali necessitate: et cum tanto damno
et maxime in arcibus positus in situ plano

Hec sunt oppositiones non parue considerationis, et maxime faciles ut
possint conferri: ut eligere ha. et sicut dixi: melior pars: que
ut approbamus flancum factum cum duobus plateis: et maxime quia
non impediunt transitu gube bavardi: quia cum duplicata
defensio: previdendo cum tanta facilitate inuenientibus oppositionum
a me factarum: impulsus cum et coactus a ratione abnuere vestre
opinionis. Jam elixi: quod non impeditur transitu gube bavardi: remanente

latu. et comodo. pro tu omnibus securis usibus: cum debeat. Iamem
esse latitudo totius anguli interioris paruum sexaginta: sicut superius
tertio capite dixi

Com: Si preter istas tuas rationes. vis mihi dare completam satisfacionem: dendero
quod mihi ostendas in designo quantum dixisti: quia rem veniam recognosciam
etiam maiori fundamentis causas principales que concurrunt. Iam pro defen
sione. Iam etiam pro offeruntur

Aut: Cum debeat illis complacere: satisfaciam simul meo dendero: quod est. ut
ostendam ei sequentem plantam duorum baluardorum: qui erunt ex melius
intellectis: et vi videbuntur sue maiore defensionem ex parte a ratione
offense: Et ideo replicans aliqua in parte eadem dicta superius: pro habe
at me pro excusato: quia non solum hoc facio: propter importanciam
matoris de qua tractatur. sed etiam ut ostendat ei clarum bonam pro
keam per se fieri: Id est per baluardum signatum A: poterit videre
plantam cum una sola platea: et per aliam signatum B: cum duabus
a qua demonstratione videbitur offensa quam facit inimicus in una sola
platea: quando accedit prope contra uarpam cum aggeribus et uallis
ut semper facit: ut quatiat, et impediat defensiones: et maxime in
percutiendis flancis: eo modo quo monstratur per aggeres C-D: et per
Menta que quadrat flancum G-H: quod etiam videtur experientia
pertransire ictus latitudinem gule feritorij, et demerere hanc lati
tudinem platee baluardi: et a postergo offendere libratores et alios
Somines: qui erunt in alia platea flanci E: ita quod unaqueque
duarum platearum. cum latitudine gule baluardi erit uno solo ictu
cum morte illorum qui ibi erunt pro defensione

Com: quamquam offensa sit maxima: nihilominus considero: quod pauci possunt
esse ictus: quod ita iuste, et directe possunt pertransire latitudinem
duorum pedum tantum: que latitudo est gule feritorij: cum debeat propter
ta hanc defensionem quas dabitur, inimicis stare tam longe ab ipso flanco
ut diximus: ubi propter talem distantiam ictus non possunt percutere
ita iusti: sicut percuterent si essent viciniore

Aut: quantum ad distantiam: proponitur, quod inimicus plantet sua homines
prope contra uarpam viginti passibus, et quod possit erigi uallis: tantum
quod sui ictus possint ex equi supra dictum offendere: quantum postea
ad difficultatem: quod ipsi ictus possint fieri ita iusti et recti: Ita ei
quod sufficiat inimicis ut in uno die: pertransierit duobus uel tribus ictibus
qui sufficiunt: ut tunc tenore defensores in continuo timore: ita quod non
quam stabunt in defensione ex tali parte: nisi vi et coacti, et paruo ordine
e beneficio ipsius defensionis: et eo magis pertransierit ipsi ictus quantum
propter continuatam quassationem feritoria dilatate fuerint in aufereendis
angulis, et rumpendis uideri lapidibus et rayis ipsius pinnis magnis: et prop
ter talem causam, dies necesse esse: et si flancus sit factus una sola platea
facere unum aggerem interius ex trauerso omni ex parte in spacio N-O:
ubi propter hanc necessitatem sunt due platee: sed cum paruo bene
ficio: cum sit impedita illa interior ab altitudine illius exterioris
preter hoc

preter hoc quod remanet cum illis predictis opposicionibus. v. n. n. m.
 quod no. ouel. quando prima platea cum duabus finnis magnis. G. R. ouel
 quadrata bra. u. i. i. h. m. l. i. o. r. ut cum alia superiora possit detegere flammam
 fumi: et defendere illam: ut uidetur in alio baluardo B. pro defensione
 L. ubi sua feruicia erunt semper preparate. quam quam os exterior
 debeat esse fortitudinem: ut possit postea faciliter aperiri: et uti pro ut
 opus fuerit. Ita quod platea cum transitu. M. g. u. l. e. b. a. l. u. a. r. d. i. r. e. m. o.
 neat semper tecta. a. r. e. t. o. r. i. cum securitate alterius flammis: ut defensio
 nec possit semper absque timore stare in defensione ignis amigata: nec
 ad aliquid respicere nisi ut offendant inimicum. Debet mus etiam
 animaduertere: quod supra scapulis flammis: non est bonum ponere hornen
 tum in barba: ut in vno est. quandoquidem cum fieret horniter ante
 pedus: siue bacchetta. F. talis horniter dabit semper commoditatem
 inimico detegendi, et defendendi plateam inibus: sicut per iohannem XFO
 videtur: et ideo debet fieri ibi sum feruicium: ut sicut alius baluardus
 B. cum dicta mixtura: ex quo tormentum potuit detegere: et exercere offi
 cium suum: et remanere tecta: seruans eo commoditatem pro transitu tri
 liarum. Sequitur postea defensio vallorum P. q. cum duobus fer
 uicis H. d. infra cortinam, et flammam: et duobus alijs medijs erit q.
 que defendant postes baluardi: defensiones comodiores, et securiores qua
 usque ad hoc vise vult at que in usum positae: cum possit decem et nouem
 horniteris ex omni parte defendi suum, et postem baluardi: sequi
 hor etiam: ita aggeres relicti in effusione foci ad hoc ut egredientes ex
 arce per egressionem: qualibet per quemlibet locum possimus ambulare
 hoc per iohannem FI. et I. R. R. tectum per defensione unectae: cum ut la
 t. h. d. o. f. o. r. i. T. S. R. et V. Bacchetta contrascarpe: pro defensione unectae
 et 7 via tecta

Jam quid remaneo satisfactorum demonstratione, et rationibus designi: superest
 solum mihi: interrogare te de opinione quam tenes circa inclinationem et
 pendendam platearum, et fortis plenorum arcium. id est. si hec platee de
 bent fieri in plano, aut cum declinatione ad inter
 ius. Platee fortis plenorum arcium debent semper pendere ad intra: et hoc duabus
 de causis: prima ut defensores possint ibi stare tedi contra offensas inimici
 quando exigeretur extra cum vallis: secunda ut dehor etiam ex his aquis
 pluralibus: ut non afferrent danum aliquid in scarpe exteriori: et hoc
 debet semper in omnibus baluardis exigi tum tota plenum supra angulum
 inferiorem frontis. E. quatuor pedibus ad minus amplius quam erit exone qua
 quaque parte in robustitate scapularum flammis: post fortis plenorum et
 tali parte aliquid in quatuor hamum: et postea ad angulum ducti tectum
 v. g. n. i. quatuor: Et quando per diversis accidentis: no. possit erigi platea
 in tali parte: dicitur quatuor pedibus: erigetur tantum ad antepedus
 sed tamen debet platea pendere quatuor pedibus usque ad partem anguloz
 g. u. l. e. b. a. l. u. a. r. d. i. M. et ab M. ad finem V. vno passu ad plus: sequendo postea
 descensionem V. q. quod debet terminari supra flammam si huius: et factum tantum

tantum facile quod per eum possit auerdi umformis. Debemus
 etiam unum mauerere: quod spacia floris dicitur platee: que sunt in ro-
 cordiam et partem floris. ubi debet stare tormento: no remanet
 in plano, et ad dictam altitudinem: sed etiam cum hendentia ueris torum
 breuiter feruora: ut factus ipa tormento: redueatur in unum locum
 postam emi serunt pilas: et debemus ibi facere una pascala: um tabulis
 grossis rud^{ona} erum, aut aliorum lignorum aut materiarum condensibilium
 et que no re^{niti} aspiant aquam: quam in partem multi utentur sternere lapidibus
 vivis: qui si essent magni: no nisi duplicarent: quantum postea
 ad cordiam: platea uerum debet fieri latam ad minus quatuordecim pedibus
 et cum pascua in diuersione: et reliquum de curia facte auerit, et deuen-
 tum tibi no occurrat aliud deore super presentem capitulum: sequere
 quindecim pedibus ubi vis quod supra unagrade sola balubel
 fiat ex omni parte unum vallum, quod possit delegere: et postea
 non solum campaniam sed partem et partem aliorum baluardi opposit
 que defensio multum mihi placet, si tamen impediretur transitus: ut
 possimus libere transire cum multis hominibus et auerere supra plateam
 ipsius baluardi: causa epouendi beneficia: que oportet et salutem
 necessaria: in tempore belli: et defensionis aris.

Com:

Arct:

Si supra medium gule baluardi fieret solum unum vallum, hoc vere
 faceret effectum quem dicitur: sed quia duo fiunt id est unum ex parte
 ut dicitur est: relinquenda spacia inter utrunque partem viginti quinque
 ubi remanebit via comoda eundi supra baluardum: afferentia et afferat
 ista valla postea prototam defensionem aliud magnum beneficium ad parer
 importabile: quod erit no solum defensa antelata plateis baluardum
 sed una secunda Aris: cum a flana se respiciant et defendant ad invicem
 abique vlla impedimentis ipsarum platearum.

Com:

Gam video quod ista vestra valla ponunt efficere effectus a vobis dicta
 in demerenda campania, et infacienda una secunda defensione: sed con-
 siderabile offent^{is} quas possunt recipere ab inimico: nescio que sit ratio,
 propterea quam tantum factis ea: quia si ipsi delegunt totam campaniam
 abique dubio consequentia in campum: quod tota ipsa campania delegat
 ipsos: et eo magis quia se faciunt sicut inimicos: qui erit potentior

Arct:

omnia valla: et alie platee eminentes no opposite vnijs propter congrua
 cohortas: eo quod sunt facti cum magna scarpa et simpliciter: et no tribu-
 ta offent^{is} legorum cum sint in d^o recintra infra recintra aris: sunt
 optima: quia non solum ab ipsis inimicus est multum offent^{is}: a legin-
 quo: sed et de propinquo: et eo magis cum appropinqua scarpa: eo
 quod ponit ex omni parte quatuordecim pedibus.

Com:

Pena quam sumit ut ostendat m^e defensionem istorum vestrorum valla
 cum parum se predest m^e: quando quidem desidero solum ut ostendat
 m^e quomodo possint defendi ab inimico qui habet maiorem potentia
 maiorem plateam: et copiam maiorem tormentorum ut ponit offent^{is}

Arct:

oppositiohas: que factis valla: eo quod ut delectum: et fiat unum
 et non possit resistere ^{contra} apparationibus: que diuice posse facere inimicum
 in apparatione

in apparentia quidem videntur magna; nihilominus cognitis effectibus
 qui procedunt realiter preliando. videbitur veritas datur quod omnium
 eorum a me propositorum; et ab ipsa mat. vultu iudicatum est. vallum esse
 illius officii. Offens. defensionis: que nomini suo convenit: quia et si presp
 ter suam altitudinem exponatur magis ut fiat caput inimici: Nihilominus
 quia potest offendere, et offendi ad eum benefactum - a fronte et a flancis
 habebit semper maiorem commodum et utilitatem: medio suo commode placeat
 et securus defensionis in fossa ostendere tormentis, et diversis modis inimi
 cum et semper conpreme offensionis: quantum ad utilitatem
 ipsius offente, duo: quod visent inimici facere congruissimas reales
 contra unum baluardum: non poterit habere latius ipsius placeat. tect
 ut possit offendere: eo quod habebunt defensores: quia si ipse inimi
 cum edificabit aggeres, et valla pro tali effectu: Jam defensores habebit
 omnia ista in prospectu edificata: et erunt primi ut offendere, et impedire
 inimico opus: et valent et ipsi defensores facere contra quadrangulos
 habebunt semper quatuor ipsorum vallorum, et quatuor frontes baluardum
 cum duabus cochinis, et cum defensis securis, et multo commodiora, quam
 habeat inimicus: et poterunt preliari a fronte non solum supra maeste
 ma sed cum utilitate: semper tamen quod in arce sit illa provisio
 tormentorum pulverum et pilarum: quod necesse erit ut possint fieri
 ille magnus memeros ichum: quem facere poterit inimicus: quantum
 postea ad offensionem a flancis: propter commoditatem posse transmuta
 re tormenta: Arce recipiet beneficio vallorum utilitate notabiliter nam
 quia cum non possit inimicus offendere nisi pro quanto erit latitudo
 ipsi: Defensores preter duo valla: que sunt in unaquaque cochine
 habent etiam duos flancos ita reales et tectos: quod poterunt magna utilitate
 facere omnem magnam defensionem: Ita quod proponens ipse difficultates
 et non possunt uti tormentis in arce supra valli: hoc non potest succed
 ab aliis: quam a defectu munitionum: et non quia defensores fiant usum
 inimico: cum possit rationibus dictis defensores preliari cum magna uti
 litate: dummodo non desistatur propter dictum defectum: et quando
 etiam per diversis causis que occurrere possunt: non possunt fieri contraque
 rationes: vallum serviet nobis pro defensione ipsi: utentes tormentis
 solum a flancis: maxime cum facillime possunt extrahi sua feribna
 Ita quod pro certificatione una circa oppositiones, et difficultates ab ipso
 proposita: videbitur posse operari, et cum utilitate uti tormentis omni
 bus in partibus arcam: et cum sit maioribus commodis que asserre possunt
 occasiones
 Ex eo quod possit ita facilliter transmutari tormenta ab uno in alium
 locum. revertendo fortiora a fronte, et a flanco: et obtinendo ea que
 sunt magis offensa. iudico posse fieri nullum damnum inimico: et eo
 magis quando possit offendi a flancis et ex improviso ut dictum est
 ita quod necessario tibi conveniat semper stare tectus ab omni parte
 sed cum voluerimus facere contra quadrangulos: ubi necesse erit ut
 stent firmi stare firmi tormentorum ichum ad directuram eorum inimi

ut possimus ea petere et evertere. necio quae pars habeat maiorem
utilitatem: propter quod dubito quod ipse inimicus magis offendatur
eo quod sit in inferiori, et similior situ localis.

Auct: Utilitas offensa in conpressionibus erit defensorum: semper tamen quod
non deficiant illis aff. provisiones necessarias: et debet esse in arce locus
favoris: cum fortiter facti: ut possint refundi illa tormenta facta in ut
lia eo quod fuerit felicitate a thermis istis inimicis: vel ex ea frequenti
emissione pilorum respiciant. *(Vicia ad dilatationem luminaris
in Soc. Sponitur in his ma. ut vider e ferro: que debet se perfuere
tantum optea metallum eo lapite quadro: quod possit extrahi, et reponi
demus quando opus fuerit. quantum postea ad utilitatem situs: quam
quam viderunt quod defensores sint in parte altior, et comodior, ut vider
ut erunt petri: non est per Soc. quod habeant minorem utilitatem: qua
eo magis delectant, et offendant inimicum: qui non habet locum ea
curit: et nisi pro illa pauca numero, qui stabit tectus sub excelsis murum
defensionum: eo quod sint ista arces, quae fixim: et e contrario acudat
defensoribus: quod quanto magis erunt longe a vici defensionibus: eo magis
hauriant pile alte super capite eorum: et Soc. pro Soc. die sufficiunt nobis*

Dies quarta

Com. Jam quod die prest. locuti fuimus de situ civitatis
et de commoditatibus quas natura illi concedit: desidero quod
etiam impresenti discurremus aliquantulum circa qualitates istorum
civitatum habitantium: quod erit nobis pro nostro otio
antequam de his principum loquendi de paribus: cum sit talis
discurrens desideratus a me: et eo quod Soc. mane fuerim in pla
tea sine in foro, et viderim multos ex his curiales, et ut
Soc. viderunt non parum differentes in natura: quando quidem
homines habitantes istos caespulas vides multum a strachis ab arboribus
militariibus: et nimis quieti indulgentes: et e contrario vides istos
qui habitant istam civitatem, e. vicia et castra fortis ferme, nimis dedit
fermis: ita quod talis diversitas morum in hominibus ista videtur. et ferri
libris et unius regionis: magnam admirationem mihi affert

Auct: Vlla diversitas naturae harum diversitatem naturae non debet ei afferre ad
mirationem: quando quidem vnaqueque regio, et provincia ab ipsa
natura est pro se legata aliquo beneficio: Ideo quantum ad bonas comple
siones habitantium videntur, quod vbi sunt aeres salubres: corpora hominum
sunt ita bene complexionata: quod quamquam nasci in loco sterili: videntur
tamen fieri ita robusti: et complexionis fortis: et Soc. propter bonum nutri
mentum ciborum quod producipit ipsa boni aeres: et loca monstruo
sicut e contrario accidit in locis planis: et salustis: licet non multum fer
tilibus: quantum postea ad inclinationes habitantium: ipsa: sunt
conformis habitibus: quando quidem ista mansueti habitantibus istos cae
spulas, et

istos copulos, et illas insulas vicinas. non versantes cum advenis, et non labentes cum quibus prestari. quia nisi cum piscibus: cum sint ex maiori excellentes. sicca hinc: non est mirum: quod extraxerunt. tati operatio: sicut: et ab exercitio remigorum: euadant in vales cum non sint in alio exercitio: sed isti. forte civitatis et terrarum qui loca remigorum aut velum. oportet necesse est ut utantur musthe et s. quaquequam ceant cultuura etiam possessiones: non est mirum quod ita sedi in armis: ipsos videat: et etiam evadere ita perfectos milites equo. postea quam conuertit non solum natura regionis: que producit: prestet ex ratio res supra dictas homines fortes, et belluosos: sed etiam occasio que necessario agit: ut expectant se ipsos in armis pro eorum defensione et offensione inimici: sicut etiam accidit animalibus: posteaquam la feres et alia animalia silvestria: que morantur in vicis suspectis. non sicut multum curere, nec saluari, eo quod non cognoscant ex praedicta canes, et uenatores ipsorum inimicos: sicut agrosunt ista terra ferre: qui bu. iam sepe conuertit. fuga saluari: quia de terra: experientia, et maxime usus ex necessitate factus: efficit doctos et prudentes non solum homines, sed etiam animalia

Jam quod experientia videtur veritas eorum a vobis dilectis: non occurrat super hoc particulari replicari aliquid: et ideo sequar septimum decimum capitulum de determinandi latitudine quam debet fossum labere circum circa in arcem in giro: multum a me desiderata: ut possim vobis reddi de multis opinionibus: quas multi tenent supra talem defensionem: et particulariter de duobus que contrarias sunt ad invicem. Prima est: quod fossum sit latum et profundum sicut etiam in aliis: secunda est: quod volunt ut tota sua contra scarpam sit deridata ab ictibus flancorum baluardi: quod quidem mihi atque impossibile: quando fossum tamen fortificatur supra angulis acutis: non utentes, quod fossum sit angustius contra scarpas baluardi: quam fuerit et ultra medium supra frontis: quod esset imperfectio magna: et deo desidero coherere fieri talem de tali inconuenientia et de modo fugiendi illud

Ratio ista iudicia pendunt a parva intelligentia fortificandi quam habent ipsi, qui proponunt fieri debet fieri talis defensio: quia non intelligendo causas offensivum: minus possunt recognoscere non solum defensiones: sed nec etiam formas quas debent habere: quia si cognosceret illas viderent imperfectiones que succedunt in diversis talibus fortificandi nec ponerent pro regula illas partes que sepe numero prestet defectum sicut aut formas. necesse est aliterare: et facere ex necessitate magis et oblige minus malum: quantum ad opinionem eorum, qui dicunt velle contra scarpam deridari ab ictibus horum flancorum. dico quod si posset hoc fieri semper absque hoc quod ipsa horum essent detecta, et peccata ab explanata: esset bonum opus: sed hoc est impossibile: si tamen ipsum fossum non fieret tertio angustius: Ita quod utentes supra quibus et septimum angulum facere talem effectum: esset necesse in faciendis fossis:

faciendo fosso ^{lati} ut prorsum fuerit, fieri: angustius procedere contra su-
 pulas flancu baluardi: quam contra suam angulum inferiorem. quod est
 tunc contrarium necessitati: cum debeat esse tali loco latior. ut non de his
 commoditas inimico faciendi in illo angulo aggerem ex transverso: et rema-
 ret magis tectus in parte latiori. quantum ad defensionem que
 requiritur pro contrascarpa: hoc potest fieri ab alijs tormentis que
 stabunt in plateis superioribus et maxime a vallis: et pro latitudine
 et profunditate fossi non occurreret replicare aliud cum ab ipsis pendeat
 securitas arcium: quando tamen flancu proximo tecti, et se tiori ne essent
 periculi extra ipsam suam latitudinem: quia si possent detegere contra
 scarpa: id est ex transverso: succederet: quod ipsa contra scarpa expla-
 nati detegerat: et poterat tormenta flancu: et tanto esset maiore offensa
 defensione: quanto esset maior iracundia, et maior platea quam se берет
 inimicus opterit: sicut ostensum est septimo capitulo. Et deo in
 diversitatibus angulorum: debet semper sufficere, quod fertur in quo
 fiet in certina variandandi dicta contrascarpa defendatur ab alijs
 plateis superioribus flancu: et particulis tormentis a se tiori: quod fiet in cor-
 tina causa detrandi fossilem baluardi: ita quod talis modo inimicus
 necesse sciat: utens petere ut ibi flancu plantare sua tormenta
 in maiori distantia, et angustia utitur.

Com. Non potest fieri error in detegenda et a reddenda secura defensione
 flancu: et superioribus in alijs plateis variandis motibus in locis an-
 te spectantibus: pro formatione fortiorum: ita quod extra non videat
 tunc signum aliquod: quantum postea ad offensam quam facit in-
 imicus signis: et maxime ut respiciat ipsum fossum sepe numero
 experientia vidi: non accedere ipsum ad contrascarpa, nisi prius non
 esset optime tectus ab aggeribus, et visis subterraneis: ut nunquam
 intrat in fossum, quod similiter prius non protulerit iustus turbam
 terram sine aliam materiam, quod possit illud tegere. Et ideo non
 solum securitates flancu: cum latitudine, et profunditate sunt
 necessarie: sed etiam commodi et frequentes offensiones. Per ore
 dorem: quod si faceremus illud etiam scilicet turgida parabis: quod
 talis sua amplitudo afferret in proportionem magis defensionem
 arci.

Arct. quamquam ab amplitudine, et latitudine fossi videatur, quod per-
 deat defensio arctis: propter difficultatem, quam affert inimico,
 in faciendo aggere. Nihilominus multi habent opinionem: quod
 qualitate de causis: nimia sua latitudo possit nobis nocere: Et primo
 ipse inimicus potest faciliter detegere murum: ut possit castro-
 nem facere conpassationem: secundo si fossum esset multo
 et salius: posset inimicus etiam intra in illo quare, et auferre
 nobis defensiones flancu. Tertio statim supra explanato con-
 tra angulum baluardi: habebit ampliore plateam ut possit quare
 flancu.

Planos: quare, et ultimo: ora feritiorum fierent ampliora, et
 latiora, et consequenter pinnae magis debiliores, et faciliores
 ut sint peiores ab ictibus inimici. Unde quando praestaretur
 de latitudine superflua esset ictus melior: fac fieri suum magis
 profundum: ex quo non solum evaderentur diuturnae oppositiones, sed
 forent loci ne alioses.
 Si latitudo fossi in situ plano terminabilis illo honesto spacio debito
 quod convenit: credam quod quatuor oppositiones factae erunt
 parae virtutis: quia etiam ego scio quod facientes latum
 cum quadraginta passibus septuaginta, aut octuaginta: opposi-
 tiones erunt plus quam vere. Sed faciendis istud passibus trigin-
 ta quinque, aut quadraginta latum in ore: nescio agnosere ali-
 quam eius defectionem, quae magis non serviat pro beneficio defen-
 sionum, quam pro utilitate inimici. Et primo, quod prospera
 suam latitudinem possit posse debere, et quali in imo murus
 arce. Credam remedium esse facillimum erigendo contrascaniam
 et partem explanati lapidibus, siue alia materia non bona pro defectione
 praeter expecta quod supra viam lectam: quem admodum iam fecisti
 vallo magno ictus limitati cadere. Secundo, quod inimicus pro-
 sit fatere quassationes stans in imo: hoc videtur mihi opus tam
 difficile et effectum, quod idcirco non debeamus illud magnificare. Nihil
 bonius proponemus: quod fossum sit latum decem, aut quindecim
 passibus amplius eo, quo ex quo securum labetur: modo videamus si
 in hac ampliori latitudine possit inimicus erigere aggerem: et tegi ad sup-
 plementum: ego et qualem numerum tormentorum possit ibi ponere
 pro offensione nostra, et sua defensione: et ex altera parte quot offen-
 sionibus sint exponit. proponendo, quod defensionem arce sint rea-
 les, et cum excessibus commodis: ex quo, si fallor, nec etiam duo
 tormenta potest ibi inimicus ponere commode: et tanta male te-
 a nostris offensus, quod partem damni possent nobis inferre. Si haec ideo,
 ipse inimicus non ab illa, et nobis defensionem: quae factae ex simpliciter terra
 quibus factis ex simpliciter terra. Verum opus difficillimum facit, quamquam
 in tali casu partem prodesset fossum latum, et aut angustum. Sed
 in omnibus occasionibus, dico labore inimicum maiorem utilitatem
 et superioritatem: si plantat sua tormenta in orationibus, contra usque
 quam si utatur latitudine fossi: ut tantum damni, et facti potest
 recipere: quantum postea ad ora feritiorum. latiora ordinatio
 circa unum sedem: hoc parvifacere debemus: Iam quia causa ea pe-
 tendi ictibus. Tum etiam quia efficitur debiliore sua pinna magna, ma-
 xime cum proximis facere latorem flammam uno passu: ut faciamus pro-
 siores, et fortiores ipsas pinnas: et ultimo quantum ad dandam
 amphorem plateam inimicus stanti foris supra explanato ut offendat
 flammam: dico quod in tali loco decem passus amplius, aut decem

ni ipsi latitudinis ad afferant illi comodum, neque in eodem modo in
 plantandis suis prementis cum possit semper diversis modis eum com-
 modum et utilitatem auferre ut possit etiam duo horum menta am-
 plius plantare. sed non poterit evadere fertam; et damnum
 quod recipiet a defensoribus in repellendo, aut faciendo aggere: decem
 passibus latitudinis amplioris fossi: quod pro necessitate necesse erit
 illum facere si velit accedere frons arcem et murum. Et ideo de
 bentis non sapere electione angustie aut profunditatis fossi: semper
 eligere propter rationes dictas suam latitudinem. Et mihi
 displicet opinionem eorum qui vellent fossam latum passuum viginti
 et profundum non plusquam fere fossi. maxime in situ plantis.
 Satis quod in muros non potest debere facere opere difficilius eo, quod
 facit ibi tantum aggere, qui sufficiat ad tegendum suos vallibus
 qui possunt subito rantes tempore et rescindere murum: et in lun-
 gulis trahere in profundum terraplenum: ut faciant ascensum ubi
 et ascendant supra plateam baluardi: unde quanto strictior fiet
 ipsum fossam, eo magis tanto magis minorem aggere; minor vis et
 operis aggere laborant facere. quod a contrario accidit a est
 factum debet cum debita latitudine sicut dixi. sed quia mal-
 ti loquuntur de hac parte defensionis opponentes latitudini eius
 absque rationibus evidentibus: deinde ego vos mi ostendere aliquod
 exemplum delineamenti: ex quo cum opere ostendatur. ostendatur
 in situ eius defensionis

Auct. Ecce delineamentum unum quod ostendit altitudinem arcis A-B.
 ubi primo proponemus: quod fossam B-C sit factam passuum vi-
 ginte, et latitudo contrasarpam sit C-D, et planum explanati
 extra D-T. In quo fossa presumemus quod inimicus accesserit
 ad contrasarpam. D. causa exempli spatium passuum quindecim
 quod erit ubi est signum E: et quod illi sit necesse, si velit deagere
 pedem muri B. erigi una platea, aut aggere altitudinis lineae E-F.
 ita quod pars superior T. sit prospectus qui transeat super
 contrasarpam D, et terminetur ad B. fundamentum muri: quon-
 iam altitudinem proponemus esse pedum viginti duorum. Et si fossam
 esset latior betaculis quinque passibus, id est latitudinis passuum vigin-
 tique in his sicut per B-M videtur: et quod inimicus in dicta
 distantia que erit O. vellet deagere dictum fundamentum, necesse
 erit illi ex erigi pro quarto contrasarpam lineam O-P cum sit eius pros-
 pectus P-L-B: que altitudo erit pedum decem, et septem. et
 a ipsum fossam esset latum passuum viginta. quod erit B-N stans
 inimicus in dicta distantia in sequo q. oportet ut erigat aggere
 ex q. R. per prospectum R-L-B. que erit pedum quindem
 et quando fossam ad huc esset latum passuum viginta quinque, que
 esset B-G

quod esset B. G. dicitur inimicus erigebitur debet altitudinem et ita
 quod debeat per directuram S. I. B. : que altitudo oculi pedum
 excedit. Et cum tali proportione potest semper videri affectu
 cuiuslibet alti latitudinis aut angustie fori : conspiciat ad distan
 tiam siue viciniam illam que commodior erit inimicus ut poterit
 plantare sua tormenta : ad quod tendam breuem altitudinem siue parte
 ipsius muri : ex quo sciremos absque aliquo errore etiam ab ista
 altitudine vallorem et aggerem quos inimicus posset facere : Ita
 quod in presenti propter latitudines et distancias diclas videbimus
 quod existente lato fori passibus viginti : et volens ipse inimicus in dicta
 castra facere quassationem : necesse sibi erit erigi pedibus viginti
 duobus : et si erit latum viginti duobus quinque , erigi pedibus decem et
 septem , et si latum triginta : erigi quindicem , et si erit adhuc
 latum triginta quinque erigi solum decem . Modo dicite mihi
 pro conclusione : ut sciamus quid sit melius fori latum , aut sicut
 hoc est : quod ex duabus difficultatibus erit maior inimicus : aut erigi
 in S. T. solum tredecim pedibus supra planum explanati ut faciat distan
 tiam congruam : et ut repleat spatium triginta quinque tashidinis fori
 sicut erigi pedibus viginti duobus in E. F. ut repleat solum viginti
 passus eiusdem latitudinis .

Atque vltro dubio multo melius est erigi supra explanatum vigin
 ti duobus pedibus : ut non sit necesse replere nisi viginti passus tashidinis
 fori : quam non erit erigi solum tredecim pedibus : ut oporteat poster
 repleti triginta quinque passus : quando quidem debet erigi in tali
 parte novem pedibus amplius : cum aggeribus ro. vallis non esset difficile
 cum sit opus quod aliqua comoditate fiet nocte sed debet repleti
 siue transversari quindecim passibus amplius tashidinis fori . m. h. iudicior
 non esse hic propter rationem aliam quam prostandam pro beneficio inimici
 offendere : cum sit difficile operari illud faciendi dicitur aggeres explan
 velle : propter incommodum operandi in loco tam angusto : et et propter
 hoc rationes operantium in foro : maxime ubi flammis sunt magnis
 et lecti , et ubi semper defensores possunt brementis et egressio
 nibus offendere talem partem : ita quod quod multum est mihi cura
 et gratia hęc vestra demonstratio : valens ea ubi cum fuerit mihi
 opus in quolibet ordine defensionis : Et pro completa mea satisfactio
 ne : volo vos videre vnum dextrum vnum fori . fori multę diuersi a
 vestris : quod erit defensum . Vltro ordine baluardorum quem superius
 vobis ostendi : super quod forum desidero intelligere vestra opinionem
 hęc : Maior longitudo huius fori D. C. F. 5 ex omni parte circum angula
 baluardi : potest nobis afferre aliquod beneficium in defensionibus curris
 libris : cum debeat inimicus stare : et tanto amplius longe ab ipso
 arce : et maxime a flammis ut petat ictus illor : ita in E. ut debeat

curris
 libris

flanum
ut delegat frontem Caluadi A: Tamen sic video vnam nō per
viam oppositionem: dicit quando ipse inimicos cum Caueis subter
ranea: aut alio modo accesserat prope contra uarpam H. H.: et quod
non uersasset forum longius in F: spaciū efforūm F. O. dezeruere ill
pro p̄lata: comodissima: ubi posset plantare tormenta in parte inferi
ori F. et in superiori in N: ut quateret flaneum baluadi: ita quod
ichis duabus p̄latis posset facere et inferre nōtā r̄mum dānūm
Ari. q̄ dānūm postea ad illa valla parvula facta epra pro dese
sione contra uarpam et ut a flanis petant ex planatum: dico esse
superfluum et maxime contra uarpam: et pro spacio O. I.
et parte N. dico quod melius se haberent angustare: sicut se habet.
alca par. N. H. F. Sabentes cum haberent eandem, et meliorem defen
sionem: altera prima supra dicta:

Com. Superest mihi: doctura nō paruum circa forum. quod: ut proximare
quid sit securus: sicum forum sine aqua. aut cum aqua plenum
F. v. Sec est vna disputatio: quam multi dicunt nō esse ad sui resolutā
sed ego tenes illa resolutissimam: dicit quod sicum sit securus
et defensionum magis: quia: ex fons sine aqua exhalat commū
pro valendi illud pone illud egressionibus defendi: et maxime ad u
mentis viarum testarum: et aggerum qui fiunt in medio sue salin
dinis super correctam versor uarum. que correcta: ut reddat nos
securus a cuniculis: debet effodi tanto profunda: quod suum solum
sit in sapo viuo. aut in aqua ex se oriente propter rationes dictas
quāntum postea ad illud quod erit plenum aqua: dico quod potest
fieri diuersis modi: dicit si erit plenum aqua mortua: quamquam
orientis: faciet aerem malignum: et si etiam erit exhalat a sua
u. aliquid fluij: poterit esse facit ab inimico diuersi: et in effectū
semper secuit modo inimic: quia pro te mittentes retro tempora
quibus ipse aqua congelatur: suum corpus naturate affert illi temper
commūm forum. Maxime proiciendis signa: que redduntur recusa: ab
igne et ab i a defensionibus ne illa possint auferre et transportare alia
et maxime fasciati in quibus uel ponit in terra gleba magna terre: aut sup
trahere illos in profundum: ad hoc ut faciant celum et commūm dānūm
inimico: cuius est semper dominus. nō poterit ualidibus defensionibus fore
exire: N. solominat: quando posset labori fossam per quod hauriret
flumina uerente: et quod, si aqua nō possent diuersi in alias partes
dico: quo afficeret defensionem offam: uia: quam quam sit multum
difficile trahere uiam afficientem talem somnōi talem

Com. Jam quod remanens satisfactum: quanto ea de his omnibus que facta
uimus. circa latitudinem fori. Superest mihi: pro ultimo ichis capite
li. ut interrogem te de ordine quem teneres in situ ubi esset necesse
illum forticari: et quod pro aquis orientibus uicinis superficie terre: sec
aut propter capum uicium: nō posset profundari forum: uia facient
tantam altam contra uarpam: que parat a legere murum ab offensionibus
inimici

rivos inimici
 sepe in mare dictum est quod fossam vellet esse profundam saltem
 quinque passibus sed quando pro necessitate deberet fundari
 una fossa ubi visum pro exemplis essent duodecim fides terre aut alte
 rior et quod postea in venirentur aquae surgentes sive orientes que
 impedirent offensionem effodere facerem usque ad dictum agrum
 latitudinem dicitur fossi et postea in explanato saltem centum quin
 quaginta passibus longe a contrascarpa inciperem effodere portando
 terram bonam in terra arcem et materiam non bonam supra contrascarpa
 ut erigere illam quantum opus fuerit faciendo illam cum una fessum
 tra sive declinatam Et ut hoc melius hoc intelligat ostendam
 hoc designum per quod videbit in A B latitudinem muri et terra
 perij quam debet habere arx et per B D latitudinem fossi
 Et idem effossio proponentes quod linea pueris ducta H M N
 H N P sit planam sive superficies sicut et per offossio expla
 nati erit tanta quantum erit spatium H anguli P O N et erectum
 contrascarpe id est alius sive altere angulus S M N quod quidem
 erectum vel deberet fieri sicut sicut aut saltem ex peiora materia
 que effoderetur e fossa et quando dicta terra sive alia
 materia deficeret deberet diluatur et profundari effossio O P
 quia eo magis defensionem habebit arx et maxime quando ibi
 terra necesse agrum aliquantulum profundi et curvum Et in fossa
 pro spacio D E facerem quod esset conetta cum aqua E S profun
 dior quam fossa Ita quod illa conetta erit defensa ab aggere
 G H ubi est altera pars G F fossi sicut Et etiam botum esset
 tum in Sae tum etiam in alijs arcibus in planis fossis et ubi murus
 non esset multum altus facere ad pedes ipsius muri semper tamen
 quod cum eorum fundamentum esset recurva fossam parvulam B C
 quod quidem sufficeret quod esset latitudinis in omni pedibus quindeca
 et quod esset plenum aqua et hoc fit multis de causis et parti
 culariter ut daretur locus materij que possent cadere proster
 quaratiamque absque hoc quod facerent animum inimicis et
 presens esse verus modus edificandi fortificandi ubi aquae impediunt
 nobis offensiones fossi sicut profundis quantum forlea ad
 impedimentum quod dicitur posse dare capum vivum respondes
 non esse aliquod impedimentum sed bene maiorem impensam in
 effodiendo quam quidem libenter ferre debemus quia fortorem reddit
 et cocursum cum arcem
 Solum unum quem tenebam imperfectum fortificatum et munitum
 difficilem vides impensam tanta sumfacilitate redactum ad perfectum
 quod dicere audeam fortorem esse defensionem eius arcis quam esset
 illa ubi aquae essent sumiores et maxime si valeret facere
 erectum explanato H M N sicut vivis ablata et alio transportata
 tota terra subter in arcem intrat quia etiam mihi dicitur quod
1611 1612 1613

quod efficiat multum bonum effectum recalcit: quoniam facit in insensu
 a parte Anguli O. P. N. et maxime quidem si erit amplius longe
 a contraxarpa: et ibi erit aggra currens
 ad forum. legente ipsa carpa M. murum R. est quod in ^{g. p. n. am. h. o. l. e. o.} equales
 in altitudine, optime a habet: et cum vltim, cum sit pro diuiduo.
 necum: et cum parbo extra B. DE plenat aggra: et defensum ab aggra
 ce H. et platea G. F. non erado spona si de modo meliori: Et etiam
 mihi multum placet effusio B. C. quam facit ad pedes mori: qui
 non est alicuius impediment: imo erant nobis pro multis commodi
 tali bus, et vltim tali bus:

Aret: Mihi ratis placet, quod sit satisfacta
 Com: Sequi br ^{deprimi} decem capitulis: ubi vir ordinare fieri cuncta: Transac
 to medio fossi et defensio ni aggeris H. et plateas: de qua: quamquam
 superior loquuntur: sed sequentes ordinem: sicut et modo
 ut tractem de aggera eius defensione: que quidem mihi: no videhur
 bonum esse illam fieri terra: si tamen terra inueniretur in prospecto
 fossi dicit: Et hoc dicit: ut inimicus no possit vti ea: et idem
 debet edificari ex materia fragibili: sicut est lusus: sive lateres cotti
 et etiam ex fossa: in eode titullij fossi: proponentes tamen quod sit
 materia cappa: et si erit rairosa: facerem carissimam muri
 quantum postea ad suam vtilitatem non curarem: quod erit multa
 sed bene tanta alta: quod possit tegere defensores: ab erichionibus
 quos possent facere a fronte contra uarpam: Et super omnia
 tenes quod est necessarium: quod sit lecta etiam in flangis: ut stant
 inimicus contra furtam baluardi: no possit eam uis: ich bus de n: dare
 quia si hoc fossat: erit defensio imperfecta

Aret: Respondi illi, per primum designatum duorum baluardorum: remedium
 facillimum se esse addendi securos: a tali offensione: aggera et defensione
 facta supra cunctarum: desubus: sive resalibus: effusi in fossa: ita quod
 cum via interiori aliquando sumis: possemus nos ipsam stare: pro defen
 sione: sed etiam ambulare per omnes: Com: quo fuerat usus: sine hoc
 quod si minus detechi: ut dicitur est:

Com: quando iste vester agger, et via no possit in occasione bus seruire amo
 do inimico: sed supod totum: proueniat ex plateis et vallis, fo aris.
 detechi, et defensum: Iudico esse vniuersum ex prime: palio: defensio
 nibus arcis: Sed die mihi, si possibile est: quod defensores cum
 commoditate vltarum egressionum, et viarum: possint effodere: et asportare
 illam terram, quam inimicus potest progredere a contraxarpa in fossam
 ut faciat aggerem: quando quidem amulhis intelligi dicitur: auliu
 g: tale opus posse fieri:

Rati: Ratio ista est quod non: quia illi, qui presumunt hoc facere
 non intelligunt offensa: sed fundantur: super ipsorum vana opinio
 nes: et maxime contra potentiam Luce: quia difficultas talis
 operis pendet ex multis causis: et particulatim a tribus: id est
 a pauca

a parvo numero defensorum in comparatione inimicorum: secundo ab angustia situs interioris. Tum fossi tam etiam egressionum: ubi non potest cum multis hominibus aliquid agi boni. Tertio quia debemus in iunctura delectare se ut nimis offendant defensores qui volunt sumere, et asportare terram ex fossis: quam proiecerit inimicus. Ideo si opus nimis difficile est ope qua tantum quod sufficiat pro liberatione.

Jam scio: quod tale opus non potest perfecte exequi a defensoribus, nec impediri, quod inimicus potens non faciat aggerem ex tranverso: sed bene possumus eum impedire: inferendo illi omnes illas maiores difficultates quas possimus. Et deo danduro scire defensionem: qua opponeres de ipsa tali offensa: ut redderes illa difficilem.

Cum sint arces, fatis (ut iam dixi) causa tractandi: et faciendi amittere tempus in imo: a quatuor dicitur temporibus sequuntur illi multa inconuenientia: ut defectus munitionum: et mortalitas mali contagiosi in exercitu et partim eulamente prospera auxilia: que in dicto tempore potest recipere. Idcirco a suo principio: sicut ut bellum diuertatur ab eo alio. Et deo semper: quod medio fossi: aut alij partium arces possit cum nihil sit, et diligencia arbor ad id defensus, et offensio contra inimicum: Ergo erit melior fortificatio: quam possit fieri: et quantum postea: et possit dari difficultas operi aggeris ex tranverso. Idcirco quod possimus: ut ex parte nullum curi culis: prospere commoditatem vi et tunc.

Hec etiam esset mirabilis defensio: quando posset fieri: sicut credo posse et deo imaginatus sum septem modis: Interiorum quod inimicus preiurat terram in fossis: quod possimus subintrare et penetrare curiculis: et ponere sibi duos aut tres cados pulueris: et permittere ut inimicos illos offenciat: qui cadi: vellem quod ponerentur alio maiori vase: et ita quod: stetit substatum in medio ut non susciperet, etiam sub terra firmam soliditatem: sed difficultas mihi est: qualiter possit ei dari ignis: et per cogitari: ut darem duobus modis: id est eunctantur: et ut in se fore debet: faciat effectum elyctis: aut alijs materijs: aut percussendo illud vas formatis: et fulis ignitis: et plenis igne artificibus: quem primum audiri: fecit Regem Polonie: ut combureret defensionem: et terram unius arces: quam expugnauit: et quinquaginta videatur: quod istud sit opus fallax tamen ingenium cum virtute commisit esse tale: quod sperari potest facilius operari: etiam quod magis difficile erit: maxime cum possimus trittere ignem ad terminum unius diei: et amplius prout homo voluerit.

multe pulchre et utiles actiones fieri possunt: et multa facienda non curiculi et contrarium erit: que quidem ex equi debent illa vigilantia et ingenio quod necessitas requirit. Conspicere sicut et occasionem: et quamquam inimicus intrat in fossam: videtur quod multa possit operari: datus de defensorum: nihilominus ipsi defensores se videndo offensam: possunt se monere et facere superiores cum defensoribus: et remedium dare cum his offensionibus: et curiculis: quia cum prelium sub terram: potest prodere magis ingenium ipsius defensoribus: quam potentia inimicis.

aut saltem fraxina equo marte. Et ideo illa sequatur
Com: Sicam, de decimo octavo capite: ubi vis quod contra uarpha no
fiat murus ex calce confecto: sed quod sit simpliciter ex muro
siccis: que quidem mihi multum placet: et debet placere omni
bus: cum si alius successus illius qui erat facta circa fossum famau
goste: sed facta ex muro siccis. et in eam percutiend. nostris
formantur postquam eam ruinae danno injuncti: et optime se lo
beret quando etiam esset talis altitudo contra uarpha in simplia
recessione situ: idest sine aliquo genere murorum: cum sit tamen
materia no ruinoso frax apis: sed in casu quod oporteret
fieri contrascarpam: et ibi no esset multa commoditas lapidum: et
pro necessitate oporteret eam fieri calca: quam restitutionem: au
peret tali casu:

Ave: facorem murum crassum solum uno pede et dimidio: et no rectum
sed ad instar dentium sece cum frequenhi angulis parvulis: ita
quod percutientes pilis illum: possumus ruinare: aufereudo tale
defensionem inimico ^{ut} quia potest eum debere no possit ne ut offen
dat: sed verum bene est quod debet fieri absque calca: faciendo
eum tamen rectum: et solum exteriore liendo, et superinducendo calca
quia preterquamquod conseruatur multo tempore: ostendit in appa
ria esse murum hulliorem et optimum: sed debemus animaduerte
re: quod totus corpus contrascarpe: debet nobis afferre tria notabilia
beneficia: Primo quod sit tanta alta, quod de legal murum uas
secundo: quod de commoditate defensoribus uas quod egredientes foras
possint postea regredi salui secl, et descendere in fossum: Tertio
et ultimo: quod e conuerso possit impedire inimicum ne possit descen
dere in fossum: quia ualeat hoc facere ad omne suum beneplacitum
ponit etiam cum aliqua intelligenda quam scaberet cum cubodibus
arcas: et maxime tempore tenebroso et pluuioso ex improviso descende
re in ipsium fossum: et per egressiones, et alia loca ipsi aperta, et ad
ta intrare in arcem: Et ideo cum debet auferru occasio animis
minime dubitatis, et periculi que possint occurr: debet fieri fossi
altitudinis ipsius contrascarpe cum doct. muro idest supra planum
fossi cum medietate uarpha ad altitudinem trium passuum ad plus, et
reliquum cum uis recaltu, et uia lecta: ut possint ibi saluari defensores
in retractione in fossum: ubi debeant saltem in trios loca fieri sui
uic. cum ponte ligni ut possit auferru, et poni, idest in angulo ipsius
contrascarpe dict. contra frontem: et in plano: et in medio uarpha
et debent fieri isti pontes commodi et fretes: ita quod etiam equitatus pos
sit super eos transire: et illa ligna no permanebunt in talis locis no
intempore.

nisi in tempore opportunum cum opus fuerit uti egressionibus: et hoc fiet
 causa defendendi occasiones inconvenerunt dictorum: quod quidem nostra
 tam est indigno in antecedente quoddecimo capite
 quamquam romanam satisfactus: desidero tamen ad hoc scire: si bonum
 est edificare in dicta contrascarpa domus subterranea, sicut vidi ~~ubi~~ in
 diversis locis esse facta: dicendo quod cum ipse potest fieri notabilis
 officio a frimico: semper quod cum vis subterraneis vellet egredi et
 intrare in forum

Defensio domorum subterraneorum erit semper imperfecta in qualibet
 parte aris: que erunt edificata: quandoquidem cum sint plures ter-
 te superius fornicibus muri et non habentes exaltationem: vapor carissimus
 a putredine tormentorum generat tantam alterationem in librariis, et
 suis coadiutoribus quod multa cum difficultate possunt ibi stare: propter
 quam quod a fumo suffocantur: quamquam solum muscettis utere
 factis ut dixi foris ^{subter} ~~contra~~ scarpa: quia terra facile possunt suffocari
 sive tegi et operari a terra quam inimicos proijacret in forum: et
 ideo talis defensio non debet haberi multum in consideratione: si tamen
 necessitas tunc non cogeret nos eis uti: sed versus arcem: et cum sit
 maioribus evaporationibus: que possunt fieri: utentes solum in eis prode-
 fensione muscettis, aut hominis oneribus parvis.

Jam quod experientia ostendit non esse effectum quantum non dixit: sequat
 deam non nonum caput: sed ubi vis quod via tecta que fit supra contra
 scarpa, sit effusa sub superficie, aut plano situ: et tunc videretur
 quod melius esset tegi dicta via uno erecto terre: et maxime quando
 sit lapidibus vivis: et est aut alterius materiam: quia non solum effice-
 ret eundem effectum tegendi: sed fieret alta contrascarpa: et forum prope
 ndit.

Semper quod fiat talis altitudo cum tanta pendentia versus explanatum
 quod non possit favere defensionem inimicis: non erit nisi bonum fieri tale
 erectum: et maxime quando sit lapidibus vivis: et eo magis afferret dese-
 sionem nobis quanto fuerit altitudo quanto essent altiores: et longe positus
 a contrascarpa: et etiam quando sub diebus sapis non esset terra: sed alio
 saxa et materia non opposita legoni. Tamen debet scire: esse necesse
 quod pro uno saxo crassi hederis a stephoris ipsius vis: hoc id est in par-
 te superiora: debet esse solum terra: ut ichus inimici non facerent ruina-
 re ipsa saxa in forum cum offensa defensorum.

Cum debeat ista via tecta afferre omnes maiores commoditates defensoribus
 conveniens est ut reddere illam securam aggere factis bona terra
 et quod solum planum sit iam in forum: quod etiam unus homo equo equitatu
 remaneat tectus ab explanato: sequitur vigesimum et octavum, et
 ultimum: ubi proponitur: quod explanatum supra contra scarpa, sit factum
 tum, ut sepe memorem didicimus] sapis et minoris quantitate terre quam

possit: quod quidam mihi videtur esse opus maximi auxilij: et eo magis
 afforet defensionem: quanto erit ex omni parte longe ab arce: sed ille incli-
 natio quam prospovisti dare illi extra: mihi non placet: posteaquam uno appo-
 re: seu transcendere inimicos potest seipsum commodius legere, quid non legeret
 si explanatum esset in plano: aut haberet tunc penderet versus arcem
 sicut Jam dixi omnia opera exposita esse alteri oppositorij: sed debent sem-
 per fieri electio illius quod minus nobis nocere potest: et maxime si etes
 quod tunc erectum factum pendens sit eorum propter defectum situs. Tum
 eo quod non possit profundam fossam. Tum etiam ut auferamus terram
 bonam: et totum ut debet defensoribus magis commodum se legendi
 et inimicum offendendi dum accedere velit: quam parum beneficii potest
 potest esse iniurias accipere a tali pendentia: Et maxime ubi qui in vagin-
 ta, et aut ceterum parum longitudinis non sit amplius quam unus aut duo pa-
 ssum inclinatio: quod vix discernitur a plano: et eo minus si est factum
 sapit. Vnde cum semper nobis offerat notabile beneficium: Necesse erit
 illud fieri in omnibus casibus et arbor pro suis defensionibus: et hoc nobis
 sufficiat pro presentis die et fine propositorum viginti capitulum
 Com: Cum multa mea satisfactio ne tractavimus de illo, quod magis deudebat
 et idem si vobis placet eam: iterum videre et prospicere sedificium et
 frui prospectu tantum gentis quae tantum Cominum qui tanto palatio ordine
 proseguuntur opus eorum

Dies quinto
 Vbi tractatur de notabilioribus imperfectionibus
 quas possunt habere arces: et consequenter
 de suis remedijs

Ave: Cum die prioribus dedissemus finem discursui capitulum: mihi
 videtur in presentis ubi eo quod habemus maiorem copiam temporis
 quam conceptum: ut dispensemus hunc diem ea communi satisfactio-
 ne: sicut diem priorum Com. et alios dies: pro proponat ipse
 illud quod plus illi placet

Com: Cum mentis sit proponere: volo ut videas: quod non materia: sed
 bene tempus deservendum est nobis: Et idem prior quam de aliis die-
 bus tractem: et pro nobis vobis oculo desidero ut tu mihi declares
 partem effectum: quos faciunt ictus formentorum: quia hoc mane
 videns a hinc emittit pilas istas si brachia in scopum: Consideravi
 quatuor: id est remedium: id est quod dando ignem formento: non exaltet
 foras tantum vaporis, sive tantum flammam et luminari sive foramine
 quod non solum possit dare signum iniurias: sed tempus posse salvari ante
 quam perveniat pila ut illum offendat. Secundo si formentum
 velut sic: ex eundo toto vapore e suo ore: sive eodem tempore quo exit
 pila: Tertio si potest dari tempus quod currit: egressa ipsa pila ab ore
 formentum

ore tormenti ut ferat in distantia quatuor, uel quingentorum ista passuum
 quatuor, et vltimis: quam proportionem tallet talis uelocitas temporis
 pile: cum illa motus solis.

Subterme quatuor consideraciones, et quatuor ab illa facta: monstrant signa
 clarum munus: quam ipsa continua disponet tempore. In considerationibus ista nobis
 libris: et ideo: quatuor inquiram, et laborare querere debet, et laborare, ut dem
 illi omnem satisfactioem de omnes quod ipsa requirit: Et prima: de Vapore.
 quem dicit videtur egredi a luminari siue framte tormenti: dicitur hoc esse non far
 vum inconueniens: et maxime quando ipsa luminaria: ex frequentia ietum
 fiunt labora: ita quod postquam debile reddiderint ipsum tormentum: eo quod
 egrediatur vapor et visus ex illa parte: tardum facit etiam illud pro effectu
 ab illa dicitur. dando comodum inimicis posse saluari: Et eorum comedi um ois
 facillimum: id est non puluere implere lumine: ma sed sic abique ponere
 pro hoc quod ponatur puluis. dare illi ignem una parua arundine pyramidalis
 ex auriscalis longa una vna. ita quod possit dimidium suis longitudinis sublimis
 intrare in fus lumine: et quod caput eius sit latius superius cum operculo
 uo mobile et forte quod ipsam obstruet: et plena puluere intra: cum suo
 paruo ore extra ex una parte: ubi ponatur puluere subter ipsam operculum
 ut ignis datur: et prius debemus subter suum os paruum stredere. unum in
 culum: in quem ponemus funiculum cum duobus pilis plumbeis: id est una pro
 capite: et posita in posteriori parte tormenti: unde ex omni parte una per
 dicitur: et dando postea ignem ipsi arundini: puluis qui in ore succum
 non ualeat egredi superius: egredietur inferius: et cum impetu dabit
 in puluere qui est in tormento: et faciet citissime emittere pulam
 sine notabile signo: et quamquam ipsa arundo in combustione quam
 uenda puluere: et faciendo effectum talem: episcopi extra framem: quia
 est funiculo ligata per circumulum: semper remanebit in dicto funiculo
 pendens ex parte una posterioris partis tormenti: ut possint prosegui alij
 ichus: quamquam loco funiculi: esset securior una in parua tabena
 auriscalis: ut non combur possit: quantum ad secundam: de tempore
 retractionis tormenti: Sic acciderat hoc in eodem tempore: quod vapor
 pulueris egressus est extra suum os: faciem talem effectum: propter opposi
 tionem aeris in quem percutit: et impelli: et eo magis fit maior motus
 et retractione: quanta tormentum erat leuius: et pariter metallis: quantum
 postea: ut possimus scire tempus quod currit ab egressione pile: ex torme
 to usque ad percussione in dicta distantia: dico: quod cum ex percussione
 uoluit factus est: quod pile antequam perueniat ad terminum de dista
 tia: quatuor quingentorum passuum ad plus: et cuncta tunc in tempore
 tantum: quantum ordinata possumus numerare usque ad sex: quamquam
 debemus animaduertere ore quod secundi: et tertij ichus sunt semper uolucres
 cum habeat superius primi: densitatem aeris: ex quo recipiunt et inueniunt
 maiorem oppositionem: ita quod in dicta distantia dimidij milliarj: ubi
 pile et fragor siue tonitruum unius colubina peruenit cum bona parte sue po
 tentie: moratur: dicto spacio namentandi usque ad sex: quod est decima
 pars unius minuti: cum sit minutum spacium temporis: quod unum moratur

numerando usque ad sexaginta, aut quod pulsus eo minus sari, et
 non alterati percipiat, et pulset sexaginta viabos quantum postea
 ad proportionem que invenitur inter velocitatem motus istarum pulsuum
 et illam quam facit cursus corporis totius in gradibus super nostrum horizon-
 tem: nescio quid magis proportionatum exemplum illi donare nisi quod,
 ipsa imaginaria duo montes artificiales facti equali altitudine, et lati-
 tudine. sed quod unus horum ipsorum sit factus ex pilis que mittuntur
 a ballisti, et alium ex arena maris: et proponat in animo quod ictus hor-
 menti faciat in una hora tot miliaria: quod huiusmodi numerus ipsarum
 pilarum: et quod sol in tempore eodem proficeret suam in viam veloci-
 tem faciat tot miliaria, que sunt equalia gravis arenae maris ipsius monti.
 Et ratio talis proportionis est ista: id est. cum sit corpus totius
 centum sexaginta sex viabos maior terra: et circumferentia sine ambitu horum
 sexaginta et uno millia miliaria: et quingentam: que multiplicata per centum
 sexaginta sex: fiunt quingenta quinquaginta, decem centena millia: et ducenta
 viginti millia: que et tot miliaria proponitur esse corpus solis, et
 cognita proportione: que invenitur inter ista duo corpora. Et postea
 cum observatione temporis quod consumit ipsum corpus solis mane dum oritur
 et huiusmodi apparet supra nostrum horizon-
 tem: et ideo proponemus quod ipsum in uno quodlibet hora totum oritur set
 apparet, et hanc non tam, sed aliquantulum minus moratur: et cum
 sit sola sua magnitudo quingenta decem centena millia: et ducenta novem
 millia viginti novem millia, ut dictum est. illa pars cui diametra a nobis
 tecta est: dimidietas latitudinis magnitudinis: id est, miliariorum ducenta
 duo decem centena millia: et sex centena quatuordecim millia: et quingenta
 quod sex tot miliaria pertransiet spatio unius quodlibet hora.

Com. continua, et quotidie certor factus sum: quod nulla res facta est a natura
 quod ad sit cognita, et domata ab hominibus iudicio cum carnis et effectibus
 suis: magis in medio matrematicarum et naturalium: ex quo imitandorum et
 proportionandorum ita bene res naturales, que et quod dare intelliguntur a
 nostro intellectu: cum sit tamen hoc privilegium, et gratia a deo concessa
 homini ut superior omnibus alijs creaturis: et ideo debet non solum operari
 sed etiam superexcellere in perfectione omnes alias creaturas.

Aut. Si recto iudicio nos requireremus a rebus naturalibus ex parte illud
 verum retractum in quod nos debemus prospicere: causa cognoscendi quantum
 sit grandis obligatio debetur quod habet homo ut intelligere ut bene opera-
 tur: certe gratia esset illi: qui ego se non agnoscerent rei pro nimis viles
 viventes in fructuose sed nequam. Et contra extollit debet presumere
 nimis intelligere et scire. Et ante quod etiam natura conceit vilioribus
 et manibus tantam scientie: quod ipsa docuerunt nos multa experientia
 et maxime ea que sunt nostra bene scire: sicut videtur in asinibus que faciunt
 et inspicunt mel: vermis qui facit sericum: et aranea que facit re-
 que quidem animalia nescimus imitari: Postquam ab apibus non possumus.

non possumus negare, quod dictum esse bonum ordinem gubernationis optimarum
 doctorum et familiarum: sed etiam reipublicarum: et quomodo debeant despon-
 sari officia: et quantum inferiores debeant obedire superioribus: et maxime
 suis Principibus et Regibus. Et ideo ab illorum operatio videtur: et non
 sine admiratione: quanta obedientia observetur. ut eant suis oris: et temp-
 ribus debent: nisi ad colligendum: ad inquirendum: et exalendum inter mal-
 tas species florum quoniam eventum: et quanta industria, aspiciunt illam
 subtilem vim illorum pedibus: ita quod alii non sint impediuntur ab officio suo:
 et quanta industria observetur in officio ab illis que remanent pro guber-
 natione ipsorum habitacionum: edificatorum tanta arte: maxime in reci-
 pienda materia: et illa ponenda: et distribuenda in propriis locis: et poste-
 in facienda comparatione duorum liquorum: tam diversorum inter se natura
 fides: Mellis et cere: cum alia compositione et materia etiam qua edificaverunt
 suas domus: aut ut melior, totum corpus civitatis: cum regia habitacione sui
 Regis: posita in loco conveniente: cum suis portis et custodiis: continuis: ut bene
 castro dicitur civitate convenit: Ita quod post talem et tam viuum opem
 plurimum reipublice: nobis etiam subministrant opera et labore proprio: mel-
 ut cibari: porcum et mederi, et etiam ceram: que nobis deservit non solum
 pro eo luce in tenebris noctis: sed continet pro honore rerum sacrarum, et ita
 gratiarum dominis dei: et tali abundantia, ut opus est. Sequitur por-
 tea, arharum verminis: qui facit sericum: ubi admiratur deus respicitur
 duplex admiratio: Tum in conservacione sue speciei: in nascendo: et se nudi-
 erido. Tum etiam: quod tam cito: cum comparatione temporis tam brevis:
 in comedendo, et dormiendo ad tantam perfectionem perveniat: quod effectum
 animal tam parvum: relinquat proprium cibum, et comidum: et retrahat se
 in locum secretarum: ut possit conspiciere opus suum: ubi absque ulla notitia
 edificat propria substantia sui parvi corporis: tot centena brachiorum fili serici
 et ita bene compositi: et simul involuti in forma superiorum: quod etiam
 doctore manus hominis: illi perfectionem aliquam non posset addere: et clarior
 intra: edificavit sibi domum simul et sepulchrum: ut mori posset et debet: si ta-
 men ex beneficio totius: non reseruetur: ut ferri pariat ova: sive semina: sive
 progenies: quia tali casu: ut obediens facit pro sibi porta et exitum: et
 egrediatur: et soluto debito: quam quam alii ostendat velle volare, tamen
 moritur: sibi peracta obligacione sua: et opere: quod erat faciendi et con-
 faciendi filium serici: quod redactum postea a Romano ingenio in varias pr-
 mai: et colores: ponunt indori, et adornari: non solum princeps: Reges: et impe-
 ratores: sed etiam sacra oves: pro veneracione cultus divini. Sequitur
 pro ultimo artificium araneae: ut ex quo ab opere suo sunt extracti veri
 termini geometria: et forma circularis: comparata cum linea recta: ita bene
 proportionati: a ductis a centro ad suam circumferentiam: et etiam docuerunt
 nos modum legendi telas: et faciendi retha: causa capiendi aves: et hoc nobis suf-
 ficat in tali materia.

quoniam ita ex improvviso nos tractavimus de tanta nobili subiecti: in cam-
 dorandis operibus admirabilibus naturae: tamen magno gaudio affectu sum
 licet expresse videatur: provenire talem admirationem: a paucis scientia longi-
 nam illorum: qui non solum inspirant intelligere magis quam ipse creaverit

viles: sed neque etiam agnoscere providentiam, et summam perfectionem
 sui creatoris: qui fecit lei omnia, cum omnibus alijs admirabili libertate pro proprio
 nostro beneficio. Et quia iam tempus est. ut ~~causationem~~ reuertendi
 ut accipiamus novam materiam: inpendendam (ut milites in colloquendo
 pro solido de arcibus) in hac ~~causatione~~ Die ultima. Id est quod nos discua-
 ramus: circa in perfectionem ipsius arcus retro iam factis, et etiam de salu-
 brioribus remedijs: quibus uti possum: ut talia opera exequuta tantis no-
 tabilibus impensis non remaneant inutilia.

Struct. Certum: quod ipsa non poterat invenire, pulchriorem et utiliore discursum
 sed pro intelligentia eorum que nobis occurrunt dicenda sunt nobis: scilicet
 et primam agnoscere diversitatem causarum que afferentium imperfecto-
 nem ut inveniamus naturam mali, et possimus illud surcare: quibus quidem
 ex quatuor principalibus: possimus curare. Id est: quibus potentia exposita
 est Arx, et quali situ est plantata, et quales forme sunt eius defensionis
 et in ultimis que materia est qua est edificata. quantum ad pri-
 mum: que sunt potentie: quibus erit exposita arx: dabit sciri quod utro
 potentiam turcorum requiritur Arx facta realis: id est cum suis defension-
 bus et plateis equaliter fortibus: sed facientes eas aliqua necessitate
 necessitas: possunt solum servire nobis contra pro vices minus potentes
 quantum ad situm: si erit in monte non exposito lignis secundum cum erit
 saxum: sed poterit faciliter redigi contra omnem potentiam: dum modo
 non sit dominata ab alijs montibus vicinis: et eo magis erit bona: quibus
 habebit maiorem plateam infra: et ubi erit commoditas posse tegi ab offensa
 cum erit aliqua ex parte detecta: sed cum sit in plano exposito lignis
 cum defensionibus factis secundum antiquos: oportebit uti maiori diligentia
 quantum ad primam: semper: quod habebit suos flancos, et plateas con-
 modas ad minus pro duobus humanis: et quod una pars cum alia possit dete-
 gi, et defendi: eo magis erit utilis: et maxime quando ibi posset fieri
 ille numerus domorum: qui necessarius et comodus: et sint tecti: quoniam
 formenta possunt poni supra ~~illis~~ in omni loco: cum sit tamen situata arx
 in monte: quia quando non possunt poni supra rotis formenta: possunt
 poni supra fustibus: et quando onerantur ex posteriori: dummodum platea
 serviat pro speculatione defensionum: et quod murus sit tectus: et securus
 a grassatione: et pro ultimo quantum ad materiam: cum sit in saxo
 viciis cum commoditatibus ipsarum suarum defensionum non expositarum ruinis
 poterit dici: esse quod arx sit in hoc numerum securorum arcium: et contra-
 rio: si est terra: aut alia materia exposita operi legionis.

Com. omnibus malis semper solat inveniri aliquod remedium: et ideo cogitatis in
 perfectionibus: credam posse multum prodesse: sicut esset multum necessarium
 quia omne quilibet frons non habet modum faciendi novis arcibus: et si ta-
 men habet non potest sepe numerum laboro tempus: Ideo bonum est inu-
 nire proposita remedia: ut Arx iam facta non sit omnino inutilis: et ut hoc
 fiat: proponam unam positam in plano cum parvis baluardis, et longe ab
 invicem: cum suis defensionibus angustis et brevibus et debilibus factis muro
 et extra habeat fossam angustam: et explanatum cum solo suo situ ex
 optima.

ex optima terra ubi inimicus possit legere, et gravatione a ferro defensa
et redigere illam brevi tempore in sumptu.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

Uel. Hec sunt infirmitates que etiam habent remedia: quare que balium pro
derunt corpori aris: quantum habebit sicut in pra. Capacem faciendi pla
teas, et retractiones commodas: Et primo quantum ad sua baluardos par
tes, et longa siue distantes ab invicem: pro exemplo passibus ducentis quin
quaginta: suum remedium erit dilatari, et profundari fossam pro fronte
et ex illa terra fieri intra arcem: platea magna cum altis et grossis de
fensionibus: et particulariter supra una quaque cortina edificari oportet
duo valla viciniora muro pro parte, et non vellent esse distans plus
distantes ab invicem quam centum passibus: et quanto ista valla
erunt maiora, et cum magna platea intra: tanto erunt utiliora, et ma
xime ex illa parte vobis fossam, et frontem baluardi quam debet defendere
vere: ubi possint poni ad minus quatuor cortinae: que a flancis non debe
gant nisi latitudinem fossi, et plateae ad intus, et a fronte Campaniam
prout occurrunt ad orientem.

modum exequendi
 Aut: quantum ad imperfectionem pauce latitudinis flanc. sunt sua remedia
 quamquam non multum auxilij: eo quod non possumus dilatare sine loquid
 restinguamus suam plateam, aut gulam baluardij: si ideo tamen: no reddi fi-
 re huc demum tota fronte. et modos, et remedia: faciliora et securora pote-
 ritis videre: per sequens designum: ubi primo monstrantur duo baluardij parij
 et sine scapulis opponentibus flancum: sicut per O. M. et E. B. videtur
 cum caetera: E. C. secundi baluardij & S. qui proponitur quod habeant
 defensionem longas passibus ducentis triginta. et quod frontes D. Y. affre-
 accipiant defensionem a medio corkna A. quantum ad suam imperfectio-
 nem: Jam videtur esse gulam strictam: flancos paruos, et expositos: ut
 sint petiti ab illis formis in iungia, et defensionem aliquantulum longam
 Et remedium balium imperfectionum erit duobus modis quos illi ostendit
 videtur ut fiat defensio baluardij: ut abbrevietur defensio, et res ut dicitur
 tur flancos, et unum ut amplietur sua gula. Et primo: pro Guga
 C. S. dico no esse aliud melius remedium quam resaltare cum flanco ad
 extra: sicut per & D. videtur: quamquam volendo facere duas plateas
 posset tegi partem illius inferioris: una fenice: sicut iam ipsa dixit
 quantum ad augmentandos ipsos flancos: et legendum eos suis scapulis: melius
 vellebis erit erit: ut demum resaluetur flancus: id est resaltare spacium
 B. R. et S. R. et femaretur front. R. q. R. cum duabus suis scapulis
 V #. secundo: potest ampliari dicta flancos. relinquendo baluardum
 in sua magnitudine, et resaltando partem latitudinis flanci ad infra
 versus corknam E. F. resalendo angulam E. F. G. ita quod Basis E. F.
 faciat flancum sibi ut delegat, et defendat frontem baluardij oppositi sibi
 remanente parte E. causa defendendi, et delogendi. Longitudinem corknae
 maxime cum possit tegi cum resaltu scapularum H. Tertio, et ultimo
 poterit ampliari ipse flancos: faciens resaltare gulam inter: quamquam esse
 eo quod minus restigat plateam, ut aliquantulum defectiva: potest facere
 resaltum: I. R. aut. O. P. cum angulo O. P. quantum postea ad diminuendum
 defensionem istum flancorum: E. ad punctum baluardij: g. vltior remedium
 erit edificare valla: ita quod ista suorum platearum possit denotare dictas
 frontes: ut videtur fieri per signata D. Q. & Y. Possimus etiam: pro
 vltimo remedio: ut ostendetur in tertio libro: explicare et facere duos flancos
 in longitudine corknae: et facere unam gulam inversam cum flancis vicinis
 et grandis: conprimibus defensionem, quam accipiet frontem baluardij
 Com. Praxali ad intra cum flanco versus corknam: opus est multo facile: sed
 ut dicitur: conuuldar platea: ita quod cum sit baluardus paruos, paruos
 istius plateae nobis remanebit: si volumus magni facio magis: de
 cum flancum esse comodum et lectum, quam latitudinem gule: quam praerit
 fieri vna sola platea: pro qua posset etiam nobis ceruere gula: quam praerit
 lata vltum passibus triginta: cum habeat tali necessitate eligi minus mala
 Et ut discurrem aliquantulum circa defensiones valla: quibus antiqui vni-
 utimur: talis posthinc calidioribus: interuenio vos de causa: propter quam
 fuit edificata illa: pars mori posita supra cordonem absque scarpo et isto
 cui no so

ruinosa non eo quod sit detecta. et exposita manifeste ruina. ex quo ut mihi
 videtur hoc opus facit contrarium effectum a illo quod debuerit facere
 In hoc particulari non agnosco rationem aliquam. quae mihi co-
 bis faciat in facienda altitudine muri cum duobus reaper. nisi ut non restringatur
 platee in his arcem: quamquam sit expressa varietas: quia platea semper
 est sala quando est secunda: ne possit consumi ab injuria: id est quod non
 cadant suae defensiones, ut de quo oporteat redificare illas: cum retractioni-
 bus sicut dictum fuit: ex quo necessarie sunt maiores platee: id est ille bo-
 suadorum. sed ut melius intelligatur istas altitudines cum suis defen-
 sionibus quas habent: et debuerint habere: revertar, ut iterum demonstrarem illa
 in presentia delineamentis. id est per C.D. planum fori, et C.B. altitudo cor-
 poris cordis. et B.A. murus cordis superior, et A.E. q. crassitudo sui ante
 pectoris. E.P. altitudo partis interioris supra plateam. P.H. q. crassitudo
 volebat fieri sola ex muro super fornicibus: quae sustentatur supra altitudi-
 bus contra fornicem sine antea dicitur: quod quidem erat opus ex defensionibus et
 et maiorum impense quod fieri possit. Nihilominus remedium erit facillimum
 quia resurgendo supra cordem carnam B.F. reddictum erit securum
 erectum extra B.A. a ruinis quas nobis facerent congruaciones. resurgen-
 do spatium contentum in angulo B.A.B. et pro ante pectore. debemus du-
 cere crassitudinem F.B. factam ex simplicia terra cum erecto partis interio-
 ris G.L. quod erit supra planum platee O.L. quod planum poterit
 semper erigi, aut sumillare conpreme in necessitate tegendi se magis aut
 minus ab offensionibus quas nobis posset facere inimicus. Ita quod defen-
 sio ipsius novi antepectoris sit similis sequenti secundo designo notato per
 C.G. sua crassitudo, et B.C. altitudo inferioris supra platea A.B. et ex per
 carpa recisa G.H. cum suo muro inferiori H.L. potest supra planum fori
 L.H. quantum ad defensionem iam videtur: quod cum sit factum ipsum
 ante pectus pendens ad extra C.P. et percussit illud inimicus suis brachi-
 ipsam perforat in debiliore parte S.C. sicut per ictum H.S. videtur veri-
 tate pila q. plateam A.B. et reliquum maioris eius crassitudinis S.P. remo-
 net inutile, eo quod non opponatur de his sicut quod quidem non succedet: quae
 do ei addatur altitudo P.G. facientes deinde aggregat D.E.F. pro defensione
 militum pirobotarum, sicut sepe nominatum est: proposita arx erit
 satis bona: si tamen sui flanci erunt fuerint edificati bene, et bene intellecti
 sicut quod ego vidi facilitatem remedij talis partis defensionis, desidero ut lo-
 quamur etiam etiam de illis arcibus: quae sunt plantae supra diversis sitibus
 nonnullum, sicut propositum est, et quod mihi si declararet quae sit imperfecho-
 et causas talis sit imperfecho-
 Sicut monstruosi possunt habere de causis principalioribus profferre arx debili defen-
 sam: et primo quando quod subter esset terra, aut alia materia exposita
 ligoni, et posset cum calidi: secundo quando esset dominatur ut sit ab alijs
 sicut et altioribus, et unde ponet ab ipsis quae non solum altitudines extero-
 res suorum cordis nam sed etiam domos interiores. Tertio, et ultimo,
 quando quod ipse situs esset parvus forma, et non capax ut possent fieri sua
 necessitate defensionem: cum illis plateis, et domibus necessitate pro commodi-
 te defensionem: quantum ad situm expositum ligoni, sicut quod

debet evitari. ut imperfecti simus. nec invenitur aliquod genus remediij
quod nobis possit afferre spem defensionis. maxime in situ mansuorum

Com: Cum sit omnibus malis preparatum aliquod remedium: poterit etiam esse
sive preparatum eorum. id est imperfecti situs. licet in monte expositi ligni
ubi cumuli faciunt effectum ruinarum. et solum quia non inveniunt locum
aperitum. et vapor possit exalari. et ventus causatus a salnitro: et qui
vult prospere ingentem suam vim facere et aperire sibi viam ille ventus et vapor:
absque dubio quando materia illa sagarum, aut terrae. faciet illi maiorem resi-
tentiam. causabitur maior visio: sed e contrario postea succedit: si ipsa
vapor invenit viam exalandi. non faciunt curricula malum aliquod: Et ideo
sibi inimicus post potest effodere vias subteraneas, et facere cuniculos: re-
bent fieri spem platearum: et contra cuniculos: sum ut de hoc locus dicto vapor
tam etiam. ut inveniatur inimicus. et impediantur a spem effusionis

Avi: Remedium bonum est: sed securitas aut defensionis semper debet haberi pro
dubia: et averteri occasiones periculorum tam importantium: quando quidem
non semper: ubi occurrunt effusiones contra cubitulos. neque etiam dubit
ut possint facere viam vaporibus. et maxime ubi situs et plateae sunt stricte
quantum ad secundam imperfectionem. quod erit. quando situs esset ab
alijs silibus. sive montibus subanis donatus: sic est defectus. qui habet re-
cursum remedium: et maxime quando supra plateas fuerint capaces posse re-
trahi. et fieri defensiones tam alte. et securae. quod sufficiunt Regi. possi-
mus etiam summiare plateas. et facere illas pendente intus: et ut
securior reddamus muros. in tali casu oportet profundare fossam. et ex-
tra lapidibus qui effoduntur. erigere contra scarpam. et de die in diem
extra: ad sufficientiam. Debemus etiam posteaquam fecerimus locum
reddere securum dictum murum rescindendo. a scarpa lapsum. quod non quod
satis non possit facere vias. neque damnum defensionibus: erigendo suas defe-
siones cum terra. sicut dictum est: sed si esset situs parvus. et expositus
offensionis. hoc fugiendum erit. et sicut prius ex terra expositus ligni. et
non magnificam illam

Com: Concedo tibi quantum dixisti posse Regi. et conservari plateas a grassationibus
suum: extra qui possent prospicere in his arcem: sed quomodo tepes domos
et de diversoria militum que erunt in dicta arcem? ita quod inimicus: non gra-
tiat ea. et depreuat? quo res. quae non solum incutit timorem et pauorem
sed incommodum nimis. notabilem defensionibus

Avi: credo quod non solum ipsa nunquam videret. sed nec etiam intellexit. quod
aliqua Rex: sit amissa: eo quod fuerint illi domestice domus: Et si Regi
fensa esset tam timorem incutit. et terribilem sicut illa dixit: nulla arbor
posset ab hoc defendi: eo quod semper sint altiores domus suis terra plerumque
ex quo: visum est experientia. quod inimicus non inimicum non ex terra plerumque
dum. et utilitatem aliquam in consumendis militum: in faciendis. tales con-
grassationibus: quia post magnam numerum ietuum. quos vult una domus
antequam solo expulser: habitatores non possent valenter stare in cubulis et
domicilijs superioribus: retrahunt se in salvo in inferiores partes domus. et ubi quo
magis Regi possunt. et ubi in ordine aliquo ipsorum defensionum. et maxime
quia referuntur

multis modis reperuntur. posse tegi. Similiando se, siue exigendo cum aggeribus
terra factis et lignis. ex illa parte. ex qua possunt offendj
quando. Sup est dominatio ab aliquo sito eminente. et quod infra sit popu-
lulis Maioris potentie, quam erit militia militum extraneorum. qui ubi
essent in presidio. corlo, quod ego salu dubitarem de tali offensa. qui
cum viderent habitantes loci. rursus sibi proprias domos, et destruerent iu-
ceteri. cum tam pauca securitas propriis videret. posset esse. quod despera-
tio. cum timore peioris successus. causaret revolutione talem. quod mili-
tes extranei hinc erant magis. ipis contrariis. quam ab inimicis foris. et
maxima quando presidium esset inter christianos. Et ideo debemus be-
ne animaduvertere. talem inconuenientiam. previdendo ipsum ante. et ordi-
nare. vnum securitatis remedium, quod dicit, postquam fecerimus erecta
aggerum. ex terra, aut alia materia, ut dixit. ut reddamus nos securos a
proprio. qui sepe numerus est ita volubilis. maxime ubi inueniuntur pariter.
et factiones. quia quantum ad progressum inimici. satis bene quod non
quam expugnabit arcem vi armorum et grauationum. si prius non fecerit ubi
viam. ex sua ruina congruatiuam. ut per ipsam possit ascendere illo mune-
ro militum, ut sit superior eue possit superior potentia et viribus. defensoribus
qui stantes in situ montuoso. est opus difficile effectu. cum possint ipsi de-
fendi a multis inimicis. et maxime quando cum fudio vtantur adificare
tam. Sicutate potest. sua defensionem, et in ipsum ded redacte.
quando Dup militum. siua alius caput militum. cui. a quo prius se datur
est custodia. arca. bene prevident, ut debet, non vltim. pfectum sui inimici
sed actiones quas possent facere populo ipsi subiectis. non debent timere ea aliquo
inconuenienti. quia potest se reddere securum ab ipso populo. eo presidendi.
modo. quo conuenit. conueniunt semper actiones capitane. tenendo eos non
vntos. et semper tenendo maxisum apertum. quia exploratores quos de-
benet tenere. in illis locis. ubi maior erit suspicio mala. non vnt esse absque
pecunia. Ita quod quando a silu. fit fortis defensio. arca. eo quod
sil elevata a silu. et non exposita lego. neque grauatiuibus. potest
bene postea. suffere aliqua imperfectio. quam teneret. cum illi essent
petite. et destructe domus infra. quamquam ut hoc fiat. inimicus erit
multum perditionis munitionum, et temporis vane consumpti. per carnis. et
remedij dictis. et vltim debet conueniri. quod munitiones victus. et belli
gerandi, non possint deficere.
Cum sit situs. ex natura fortis. et arce postea. additis illi. illis ma-
re. perfectionibus. que requiruntur pro sua defensione. et deinde. reddita se-
cure. ita quod defensoribus non deficient munitiones. Nec arce. potest
dici inexpugnabilis. stante, quod etiam propter diuersas causas. exori-
tus potentes non possint ibi subter illa morari longo tempore. ut ad cau-
sa obsidendi eam. sed dubito solum de defectu. aque bibende. eo quod
non inueniatur aqua viva in maiori parte situum montuosorum bonorum
munitio. cum oporteat. ut sint segregati, et soli. ab eis ab alijs montibus
ubi. necesse est solum vti a cisternis. que quidem preterquam quod

possunt aquae eius deficere: pro parca quantitate, et maxime non fluendo se
quantur. possunt etiam despicui et veneno infici: unde deficientibus
istis defensores non possunt conservari: quamquam abundarent vincta omni
genere victus et cibatorum. Et ideo vellem quod invenissemus facio-
rem et securiorem modum conservandi ipsas aquas.

Rvi. Hec consideratio est multum necessaria, et securior modus id expe-
quendi erit facere unum pactum: quamquam deberemus eum effo-
dere in sapo vivo. et profundum quatuordecim, quodraginta, aut quinquaginta
passibus. et quod perveniat ad liberamentum aquarum scaturientium
quod erit opus facile. in venientes sapa in filo posita. et quasi secta per
longum ad instar tabularum magnarum, et grossarum: et ideo faciliora
est effossu, et cum paleis ferreis reatu: et potest etiam ut possimus in circula
sive in sphericam figuram redigere unum valocuum: quod quidem debet esse ad
passibus duobus diametri: cum una rota posita superior. ut possit ea mediante extrahi
malitiam cum una fune. modo quod extrahitur aqua sicut ab aliis partibus
ordinando ipsam rotam. ne possit currere, nisi ad illam partem ubi erit pondus
ponendo suam ^{centro nam} tenens in suo axe. ita quod ostendat in aliam partem rotam
dentatam: et sic rotentis semper debet moveri, et mutari ad illam par-
tem: ubi erit pondus saporum. que ex haerentur ad altum: et quod ante
magis possit vadant via prope circumferentiam dicti vacui: pro mai-
ori securitate operantium in profundo: et maxime in transmitendo
ipsa extrahente cum axe rotae semper ad illam partem ubi non operan-
tur: et debemus facere unum fulcrum. moti sua subamentum mobile
et vasa ubi ponentur lapides: collegati funi sicut fortissima, et bene ferrata
et debemus transportare ipsos lapides: usque extrahente extra partem arcis
in illa parte. ubi poterunt reddere distictam transiunt inimicos: et
quando non possit fieri talis pulvis: non quia erit insitu maxis. et ubi
in profundo scaturierit aqua amara. Item etiam si ibi esset saporum vivu
integrum: tali casu debet fieri ille maior numerus cisternarum
quidem possit: et tenere illas bene clausas: cum craticulis ferreis. et tante
alte supra terram. quod alii nemo possit in eas projicere aliquid immundi-
tiam: sed bene debet ibi esse suum persolum claudendum, aperendumque
ut aueramus agrum sicut. et catena ferrea intus: Et debemus in singulis
mansibus Mutare cisternam in auerendis agris. ut ex motu molus consuetudine
Nec debet unquam Princeps confidere: quia fecerit unam aut duas cister-
nas in arce. quamquam grandes: propter multum periculum quem incurrant
ut possint veneno infici. et corrumpi: sed bene debet facere quinque aut sex
id est in diversis locis remotioribus. et magis longe: et a loco ubi possint fieri: quam
salvior. ut non impentur. propter molus et periculum sicut. casualium etiam a
saepa. et hinc quod facit hinc in emittendis pilis: Et sic in
novis cisternarum in bellis debet factus esse totum pro beneficio et usu militum
quia ubi fuerint contubernia. proponitur quod omnes illi qui habent modum
debeant edificare cisternam unam ad injuriam in propriis domibus: sicut etiam
debeant fieri in vicis publicis pro beneficio. et usu civium: quantum ad
modum

ad modum se edificandi ipsas cisternas: quamquam possit esse diversus -
 nihilominus. mihi magis placeret: quod effoderetur in sepositus unum
 vacuum quadratum ex omni parte ad minus passus octo, et profundum
 cubitum: reddendo securum unum totum siue fendum cum uno stratu siue bal-
 lustratione grossa uno pede, et dimidio facta cum calce et latere turo: et circum
 cum arena postea: facere debemus murum: id est exploris: versus illam bullis-
 sationem: cum sua camisia facta ex latere cocto: et intra repletus ipso bal-
 lustratione siue stratu mixtura: ex calce et latere huius: in crassitudine ad minus
 duorum pedum: ad illam maiorem altitudine ad quam per hingeret posset
 aqua. Postea debemus compartire ipsam quadratum in duas partes
 equales: id est exploris aliud in medio: quod debemus facere cum octo co-
 lumnis: id est una ^{posita} supra unumquodque angulo, et alie quatuor in
 in medio suorum quadratorum prope murum: supra quibus debemus edi-
 ficare una fenestram: in medio cuius faciemus os listerne: est: quia
 hoc secundo in quadratum debet ex omni parte circumdari muro: ut sublinea
 et arenam: qua debet repletum esse primum: ideo edificabimus ab una
 ad aliam columnam murum sicum: quadratum lapidum vivum: ita quod possit
 sustinere ipsa arenam, et quod in secundo quadrato possit etiam transire
 aqua ~~per~~ clara expurgata siue purificata: que exceditur a b arena
 sed anni: an maduerit debemus: quod si in arce non esset tanta quan-
 titatem: fectorum domorum, aut pronuuariorum: a quibus possunt retri-
 buantur: ut possint sufficere ad conservandam plenam aqua ipsas
 avertent: tali sane debet fieri extra corpus cisternae: una conserva aut
 ad recipiendam aquam: que ibi refluit: ita quod possit deponi in eo
 materia: et immunditia: que cum aqua defluent: et postea transeat per
 vaticulam in arenam: dictam: et debet esse supra arenam: ex meliori: id est
 ex grossiori: et purgatione: que inveniri possit: et ex fluvio et aqua dulci
 explorata.

Com. Jam quod situs positus in monte debet esse ex saxo vivo, et de magni-
 tudinis capaci: ut possit in eo fieri necessarie defensiones, et quod ita
 faciliter possit reddi securus: et maxima quod prester necessarios muni-
 tionis: non possit deficere aqua bibenda: remaneat satisfactor non solum
 de isto: sed etiam de omnibus antecedentibus discursibus: et loquutioni-
 bus a vobis factis: et ideo semper gratias vobis in prospectum habeo.
 Et quia vos una tunc me solvite ora: ad veneras: debet in iudicium sume-
 re: ut cogitem de meo itinere: et navigatione: et de toto omne illis, quod
 mihi necessarium erit: et ideo: mutabo conceptum loquutionis: et discur-
 sos: dicendo vobis: quod recordatus sum recepisse literas a meo filio episcopi
 sancti Johannis: siue ierosolimitanus: scriptas Neapoli: ad Cosmum: et scilicet
 in sui potes videre: que filius rogat me: ut cum perventos fuero vena-
 kias: velim emere omnes libros quos reperire possim: qui tractent de fortifi-
 cationibus: et aliis etiam: ubi possit addiscere aliquid circa eadem preter
 visum: et etiam quod ego scribam: ejus ordinem
 quem Venetia debet: ut que acquirere possit tantam intelligentiam: quod suf-

faciat ad posse officio adimplere suam voluntatem: Ideo rogo te
ut velis mihi supra hoc dare aliquod consilium non solum circa gene-
ra librorum quos debes comparare, sed etiam circa ordinem quem
debet tenere in hoc suo virtuoso desiderio: et quamquam hoc mea se-
licet: est multum diversa a solitis nostris discursibus: tamen qui a vultu
suo de propria mea utilitate: securus sum, quod etiam in hoc patris
mihi omnem satisfactisnam: quandoquidem cum sit ipse meus filius Ma-
tes: et non parva expectationis: mihi videtur quod ipsi sit necessarium
possidere talem professionem: cum illis medijs: quae conveniunt tantae re-
gratio: qua scientia quidem ipse sibi potest semper aperire: et facere viam
et ascensum ascendendi et salendi ad maiores honores: quia multis
magis vult illam pauperem relinquere pauperem et virtuosum: quam di-
talem ignorantem.

Quia: hoc est ille finis: quem deberent habere omnes patres: sed cum sit filius ma-
tus: e tam bona spe: non habet aliquam difficultatem consequendi: quod de-
siderat: Circa libros: quos dicit debere emere: dico: quod omnes sunt
boni: illi qui patienter legit illis: quia ab unoquoque potest semper addisci
aliquid potest ubi non solum illis: qui tractant de philosophia: sed etiam de
Mathematicis scientijs et de actionibus militarijs: et praeferat omnem
lecturam Sicilianorum: propter exemplis rerum succesarum: quarum
postea ad bonitatem, ut Italia exequantur: ipsa melior quam ego sit,
quod principaliter duo requiruntur: id est inclinatio naturalis, et re-
soluta voluntas intelligendi rationes: quia non est res aliqua: li-
cet difficilis, quod homo non possit eam intellectu apprehendere: et con-
currente delectatione: sit practica sapientia: quod omnes labores redduntur
non solum faciles: sed non etiam delectabiles: et ideo sine designari-
one: principissimum medium: quandoquidem: eo: sunt demonstratio-
nes: formarum, et inversionum operum: et pro debet sciri: debet designa-
re unum si cum conformem naturae, aut factum ab arte: ut superbia-
dixi: et ut intelligantur postea rationes philosophandi: necesse erit
etiam intelligere bene ordinem quem tenet in iuris in offendendo: et
propter talem causam debet procurata operam dare: ut videat in actu seu
tuo operari: et ut converteretur: cum illis qui sciunt: quandoquidem
Sci: scientia, et practica: ista est fundata supra formam virtutum: et offen-
duntur, quas facere potest inimicus: quia si illam posset doceri per
fecte: cum regulis generalibus: sicut alias scientias: accidit
quod ex nobilissima eo quod sit a paucis possessa: in vilissimam cadere
nec homines magnificerent illam: si esset intellecta a multis: sed qua-
alia scientia non invenitur: sicut ista: debeat pondere ab acmine
intellectus hominis: in ante videndo illud, quod potest facere ingenium
et potentia aliorum inferiorum: pro defensione civitatis, et statuum:
anguum, et iustum est quod illa multum est honorata, et magni facta
maxime non cum non tractetur de actionibus civilibus: ubi auctoritas legum
et equitas

et equitas iudicium possit Temperare Sarnum, et discordias: sed absolute
 tractatur no. vltim de florbe magni numerus hominum: sed etiam de perditio
 ne, et amissione salutis, et magnitudine qui praecipis. cum sint facti
 confidere in scientia illorum: qui possident ipsam scientiam: Ita quod
 si quis voluerit esse bonus architectus militaris, et optimus miles: no. erit
 egius. (post laborem ipsi studij) ut gradus doctoratus accipiat in
 Patavium pelere siue bononiam: sed ubi bellum geritur, et aperta flax
 se preliatur: et defenduntur, et expugnantur aces: et ibi resoluere
 multa dubia: propter successus quos videt caeteri a quassationibus, et
 opere legoris. conforme sibi et materiej ipsarum: quia ex his successi
 bus: Tenaci memoria tenet ea que videri: quam si leggeret multos libros
 multum perfecta est ista vestra cogitatio: sed tamen videmus esse
 multos architectos: et homines duces et duces militares: qui licet in
 re veritate nunquam viderint quatuordecim. nec praelia, et latulim per rucha
 de sacre loquantur. Nihilominus ordinant, et edificant arces, et tractant
 ut magistri: et similiter accidera videmus in duces qui presunt militi
 tis: ubi multi episcopi operatio sola, et studio quod faciunt tempore pacis
 exequuntur tale monus prout maior facultate, et fundamentis quam
 illi qui in veterali sunt in bellis, et totum hoc medio acuminis proprii in
 genij

ut: Non nego. quod ingenium hominis no. possit esse tale quod per discurrere
 sum naturalis, et in formationes habitas a diuersis: et per his habitas
 successuum proferre bonum no. possit formare in va idea no. solum factum
 et negotium ut actum est: sed addere, et minuire illud quod ponet esse
 causa melioris fortune: agnoscam errores et successos: et utilitates amis
 tas: sed verum est quod isti tales sunt facti: et numerus eorum qui pre
 tensi vident scire multa: et ideo sepe numerus videbimus fieri multa
 opera ex oppositis: ab illis quod meliora iudicio debuissent fieri: et hoc
 accidit illis: qui confisi in illorum uis malis opinionibus volunt facere
 illam professionem quam nesciunt. praestantibus officia et dignitates
 fauore: aut alijs modis indirectis: quamquam uis veritati agnoscatur
 medio operum illorum

Com. sedam, quod no. sit aliquid vltim princeps quod solum moueatur fause
 aut veritas dare tale important officium edificandi arcem: si prius
 no. viderim aliqua ex experientia scientiam eius: qui tale opus debet fa
 cificare ut exequatur: et quem ad modum in infirmitatibus graui
 bus queruntur medici maioris experientis: ut sanent egros et redigat
 in sanam sanalem: ita in necessitate edificandi arcem debemus
 nos vti opere illorum qui cum experientia ita operum ostenderunt
 optime scire: quia medicus imperitus potest fatere perdere vitam, et
 architectus indoctus vitam simul cum statu: et ideo iudicio illorum qui
 volunt facere professionem deiciendi edificandi arcem oportere salis ut multa
 vidisse cum experientia: tum in edificando tum etiam in expugnando

arces : aut quod natura fuerit illi ita benigna, quod ipsum distinet
vno ingenio tali: quod licet nunquam viderit expugnationes sicut real-
tor iudicare, et agnoscere non totum erroris successos, sed deliquit etiam
illos qui possent succedere: quando quidem, si ipsa natura non sonare
ret. teneo etiam possibile posse esse bonorum architectum militarem
quoniam vident multa bella, et hoc propter hoc, et diuersos modos offen-
sionis et defensionis quae in usum veniunt, et possunt venire: sicut videntur
succedere in effectibus: quia quomquam multi sunt qui vadunt ad bella
et etiam quod ibi moram sint magno, et longo tempore: Tamen paucissimi
postea sunt illi: qui ut illi quae, et sciunt causas, et rationes defensionis
et offensionis conspiciunt: et alia particularia: ut ponunt ibi arces
et teck militares: unde non est mirum, quod pauci sint illi qui sciunt
et eo magis in hac nostra etate: quod tamen in praeterito mihi videtur
quod viderentur in diuersis civitatibus Italiae plures homines ingenij
quam in presentia orientis, et non solum in hac professione, sed in
alijs etiam: nec scio invenire causam: unde hoc procedat

Plu: : Semina ingenij vniquod in presentia inveniuntur: plures quam in
praeterito inveniuntur: sed non iam florent ista sicut illi: quia
sunt optima, quod quando nascitur arbor aut planta: quae in natura
est apta producere fructus optimos: et cum si non est postea
ab agris cultoribus adiuta: facit ipsos suos fructus eo modo quod natura
illi concedit: et cum sint homines grandes et principes agricol-
tores: qui saepe numero in curantibus cultivare ipsas plantas: dando eis
ea alimenta: quae magis apta sunt facere producere optimos fructus:
non est mirum, quod paucus sit numerus scientium, sicut ipsa dicit

Com: quando virtutes non magnifaduntur: ita quod illi quos natura praeile
gravit bono ingenio: non habeant occasionem exponendi ea in operi-
bus: certe quod mihi videtur istos tales se sibi ipsi decere, cum sit
mundus tam grandis: quod cum occasione potest ostendi magnitudinem et
precium virtutis et hoc ubi potest: motando regiones, et provincias
et multum cum fortuna: querebant inveniri in illis partibus: ubi cum
occasione potest ostendi precium et magnitudinem virtutis: et maxima in his
regionibus ubi necessitas regit: praecipue magnifacere ipsam virtutem
pro propria utilitate, et commodo: sed cum sit iam iam tempus dan-
di finem huius nostri discursus: eo quod recedere debeam hoc solum cum
commodi habe illarum te remon: praedam vale faciam: quibus agere huius
de omnibus sumat talibus a te acceptis: ex quo semper debiterem. In me est
beati: est magno cum desiderio facendi tibi gratum

Finit primi libri